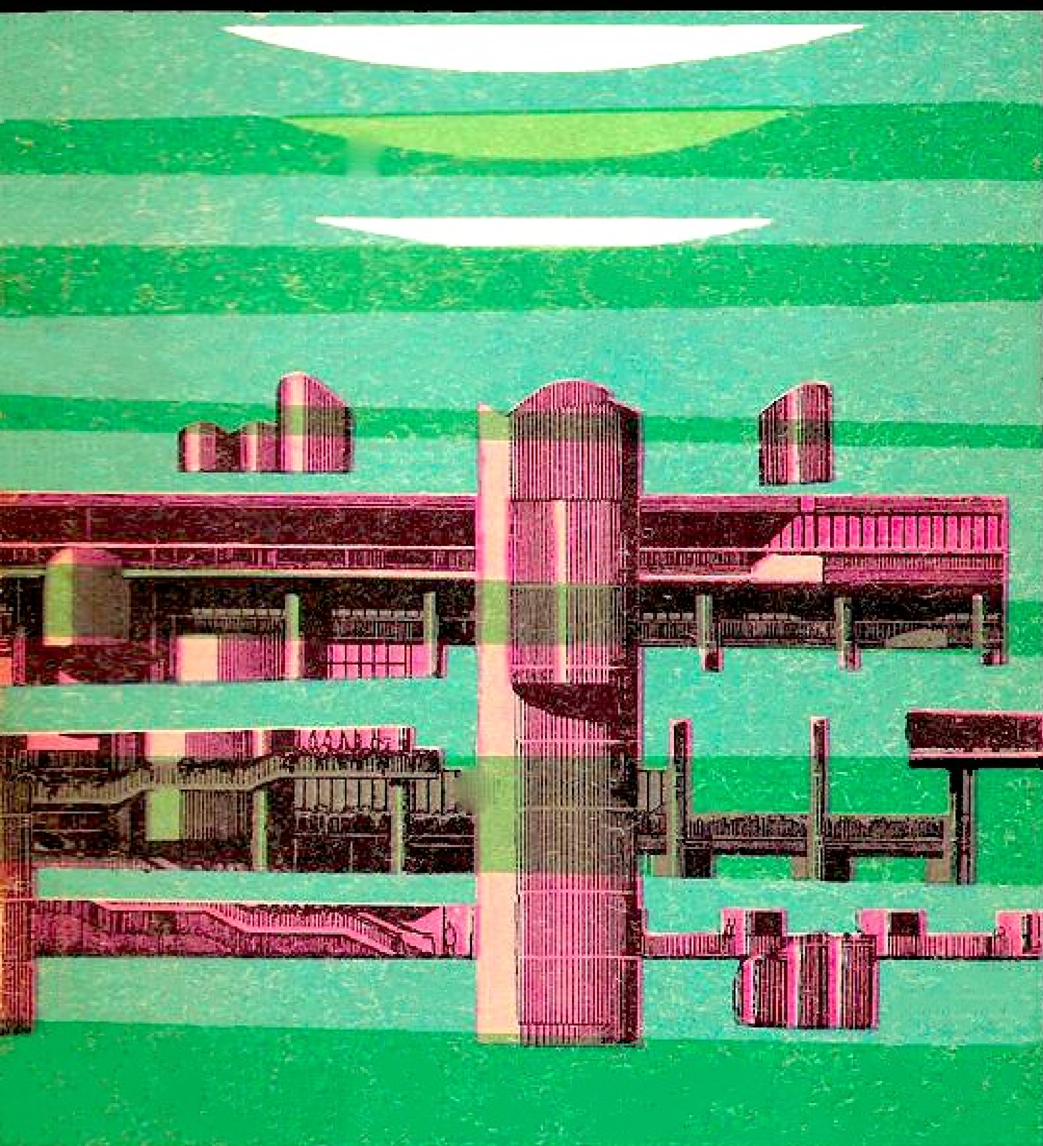
FELIX ADERCA

ORAŞELE SCUFUNDATE

EDITURA TINERETULUI

ORASELE SCUFUNDATE

FELIX ADERCA

EDITURA TINERETULUI

1966

PREFAŢĂ

La 22 septembrie 1932, în „Realitatea ilustrată" *apărea acest anunţ:*

„În numărul nostru viitor, vom începe publicarea unui nou roman

Romanul viitorului
X.O.

scris de cunoscutul autor Leone Palmantini. În paginile palpitante ale acestui roman, pe care-l vom da în continuare, cititorii vor găsi cea mai frumoasă evocare a viitorului, aşa cum va fi în realitate, cu maşinismul şi cu dragostea lui, cu ambiţiile şi dezamăgirile lui."

Peste o săptămână apărea, într-adevăr, primul foileton, precedat de un fel de introducere intitulată **Provocarea**, *vrând să pară o scrisoare deschisă adresată unui prieten. Nic, „mai mult om de ştiinţă".*

Câteva pasaje dezvăluie intenţiile autorului:

„Toate romanele pe care le provoci trebuie să se petreacă în viitor, pentru ca cititorul să găsească într-adevăr ceva substanţial, necopiat şi nefalsificat, o profeţie (oricât de vagă), dar care să se ivească dintr-un germen original.

...
.....

M-ai întrebat gânditor, cu zâmbetul serios care mă pune totdeauna în încurcătură, dacă nu m-ar interesa să cercetez în mine şi să prevăd cumva destinul Omenirii în ultimii ani ai epocii când Soarele a îngheţat. Ce înfăţişare mai au acei oameni?... E cu putinţă o evadare de pe acest bulgăre de planetă, în adâncul căreia oamenii mai caută o boare de căldură, pentru bietele lor măruntaie?... Spre a nu-şi pierde lesne temperatura animală, trăiesc poate lipiţi câte 5-10, ciorchini vii, polipi umblători – eliberarea sau răzvrătirea unuia echivalând cu moartea. A părăsi planeta, în căutarea alteia, mai prielnică vieţii, e o idee foarte simplă şi înfăptuirea ei, pentru ştiinţa şi tehnica la care vor fi ajuns oamenii atunci, e destul de lesnicioasă. De ce nu evadează? De ce n-au evadat?

De la aceste întrebări pe care mi le-ai inoculat ca un morb sufletesc, am căzut la grea boală. Închis şaizeci şi trei de zile între pereţii camerei mele, ferit şi de oameni, şi de întâmplările străzii, febra lucidă în care m-ai pus a zămislit profeţia tumultuoasă care urmează."

„Profeţia" era atribuită imaginarului „Leone Palmantini, romancier italian, care debutează în România"1, dar **Provocarea** *era iscălită A, ceea ce oferea un indiciu privind identificarea autorului celor care cunoşteau preocuparea constantă a lui Aderca pentru miraculosul de sorginte*

1 *În prefaţa la reeditarea din 1966 a romanului, Ov. S. Crohmălniceanu afirmă că autorul „s-a ascuns îndărătul unui pseudonim cu rezonanţe anglo-saxone”*

ştiinţifică. Preocupare vizibilă, de pildă, într-un pasaj din articolul **Ce e viitorismul?**, *apărut cu zece ani mai devreme:*

„Idealul lui Marinetti este «creaţiunea omului mecanic, ale cărui fragmente să poată fi înlocuite», şi se pare că ultimele rezultate ştiinţifice (menţinerea în viaţă a unor ţesuturi în mediu străin, grefarea unor glande sau a unor organe întregi – s-au grefat ochi) vin să adauge mai multă seriozitate concepţiei scriitorului italian". Semnificativ este şi faptul că, în 1927, Aderca a tradus, după versiunea germană (autorul este botezat Carl Ciapek!), celebra piesă a lui Karel Capek, **R.U.R. (Raţional-universal-robot) Dramă utopică şi colectivă în trei acte şi un prolog**.

Scriitorul cunoştea şi operele altor maeştri ai anticipaţiei clasice, cum stă mărturie întrebarea pe care o lansa într-un eseu din 1923, inclus în **Mic tratat de estetică sau lumea văzută estetic** *(1929):*

„Un scriitor de pură fantezie, dar cu un extraordinar talent, trebuie oare dat afară din literatura română – presupunând că ar apărea – numai pentru că n-ar intra în coloana «caracterului specific naţional»? (Un Wells sau Rosny, români)". Săgeata e îndreptată aici împotriva tendinţelor exclusiviste ale sămănătorismului şi poporanismului, în numele „autonomiei esteticului", pe care o promova „Sburătorul", sub bagheta lui Eugen Lovinescu. În focul polemicii, se face abstracţie de faptul că „fanteziile " lui Wells sunt impregnate de specific naţional: decorul, atmosfera, trăsăturile caracterologice, expresiile idiomatice, toate sunt indubitabil englezeşti.

Se pare că lui Aderca i-au căzut în mână şi mostre de SF comercial, lipsit de însuşiri sau măcar veleităţi artistice. Aşa îmi explic vituperaţia dintr-o cronică din 1920 la romanul lui Dem. Theodorescu, **În cetatea idealului**: *„În definitiv, nu povestirea în sine constituie valoarea unui roman. Dacă n-ar fi aşa, cei mai mari romancieri ar fi aceia care, sătui de evenimentele vieţii sociale, ar combina un roman cu lupte intercontinentale, în care locuitorii din Marte sau Sirius ar fi*
părtaşi cu arme ultraştiinţifice".

Despre modul în care concepea autorul nostru literatura „de pură fantezie" vorbeşte şi capitolul **Pastorală** *din* **Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-Termidor** *(1932). Sugerarea unui plan fantastic, cu nebuloase inserţii ştiinţifice, apare chiar în debutul acestei proze greu clasabile, din care aflăm că eroul eponim este un spirit „căruia, părăsind spaţiile interstelare curbe şi timpul infinit pe unde pribegea sub diferite forme, i-a venit gustul la începutul veacului XX (stil terestru) să vieţuiască încarnat într-un individ de pe Pământ... " Şi Aderca insistă: „El vine din spaţii şi timpuri nemăsurate şi despre care mintea omenească n-a putut spune altceva decât că au poate numai pentru ochiul nostru forma pe care o scrie creta stelei căzătoare pe tabela neagră a cerului (...) Dar cine ar putea reda desfăşurarea plurală şi proteică, în totalitatea ei cosmică, a unui astfel de spirit?... Chiar în cazul nesperat când investigaţiile noastre documentare în constelaţia Soarelui până la extremul Uran, apoi dincolo de Sirius şi Aldebaran, şi mai departe, ar fi aproape complete, de unde am lua cuvintele care să traducă în idiomul minţii noastre o*

echivalenţă a acestor realităţi ultrareale? Ar trebui să grăim şi să înţelegem cu lungimi de unde electrice de diferite mărimi pseudo-alfabetice şi simili-logice, să ne exprimăm în formule din chimia volantă a miresmelor şi să ne explicăm în limbajul cifrelor simfonice ale razelor".

Acest galimatias prefigurează tonalitatea parodică a romanului, mostră de literatură modernistă refractară la orice reguli constrângătoare. În acest spirit este închipuit şi proiectul pe care domnul Ionel Lăcustă-Termidor îl prezintă directorului Teatrului Naţional, o „tragedie fantazistă în numeroase tablouri sintetice", intitulată **Pastorală**. *Acţiunea se petrece în anul 8000, când pe Pământul suprapopulat rasa umană este împărţită în două mari categorii, potrivit preocupărilor şi alcătuirii trupeşti. Atlantizii locuiesc deasupra oceanului, „într-un fel de colivii de bambus". Ei trimit electricitatea „acumulată din soare şi din nori în bobine ca nişte papagali de platină" şi producţiile lor artistice pădurarilor şi plugarilor de pe continente, primind, în schimb, alimentele necesare. Cum nu mai au nevoie să se mişte, picioarele au dispărut, ei arătând „ca nişte fructe ovale, cu ochi mari şi frunte înaltă". Continentalii, care şi-au păstrat prin muncă vigoarea fizică, decid să pună capăt acestui troc, considerat nefavorabil pentru ei. Drept represalii, atlantizii atrag în orbita Soarelui „o stea magnetică din Ursa Mare", declanşând o inofensivă ploaie de stele asupra Europei şi Americii. Ca să preîntâmpine o eventuală acţiune cu adevărat periculoasă pentru ei, continentalii „desfăcurâ lanţurile care ţineau până se topeau munţii de gheaţă ai Polului Nord. Prăvăliţi de furtuni, gheţarii răzbiră şi răsturnară, înecându-le,*

coliviile subtile ale atlantizilor. Astfel pieri în valuri, în câteva ore, o civilizaţie supremă şi un tip de om superior".

Scrise în acelaşi an 1932, **Pastorală** *şi* **X.O. Romanul viitorului** *au destule puncte de contact, începând cu modul de a prezenta naraţiunea: un proiect dramaturgic, o poveste spusă de operatorul de cinematograf John Balmont, meşter în „glume, isprăvi, minciuni şi închipuiri", soţiei sale, florista Carel. De altfel, un dialog din capitolul* **Camera cu vise** *al romanului trimite direct la născocirea domnului Ionel Lăcustă Termidor:*

„- (...) Culeg însă imaginile – destul de palide acum – de la

începuturile epocii noastre oceanice. Vezi ceva?... O! Iartă-mă... Să potrivesc ecranul...

Şi inginerul Xavier deschizând o uşiţă din tub, trase o placă dinăuntru pe care se eşafodau trei oglinzi în trei planuri, iar mai în afară – un ecran pătrat de mărimea unei batiste.

- Ce e asta? murmură Olivia şi se apleacă spre ecran. Văd colivii mari de bambus înşirate deasupra unui ocean. Suprafeţe uriaşe reflectând lumini puternice... În colivii, oameni – Xavier! Oameni care seamănă cu noi...

- Da, sunt atlantizii, fiinţe superioare, pe care i-au înecat plugarii revoltaţi rămaşi pe Continente..."

Sunt aceste fraze o prevestire sau un remember al **Pastoralei**? *Nu ştiu dacă se poate da un răspuns.*

X.O. Romanul viitorului *a fost redactat, potrivit mărturiei autorului, între 14 mai şi 16 iulie 1932, ceea ce corespunde celor şaizeci şi trei de zile la care se referă* **Provocarea**. *Despre* **Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-**

Termidor *ştim doar că au apărut în 1932. Oricum, cele două texte marchează momentul de maxim interes al lui Aderca pentru un anumit fel de anticipaţie şi prezintă evidente similitudini. Atlantizii îşi au corespondentul în locuitorii oraşelor submarine Hawaii, Ceylan şi Cap-Verde, iar pădurarii şi plugarii de pe cele două continente – în minerii, fierarii şi turnătorii din Mariana. Cei dintâi sunt victime ale aceleiaşi degenerări fizice. În roman, doctorul Harwester îi spune inginerului Whitt: „Formele făpturii noastre se schimonosesc. Sângele se subţiază, carnea se topeşte pe noi. Nu e o întâmplare că mâinile omeneşti s-au redus şi, când le lipim de trup, par aripioare sau solzi". Şi dacă nu s-a ajuns la dispariţia unor membre, ca în* **Pastorală**, *procesul e în curs: „Alimentarea sintetică, ajunsă la forma perfecţionată a parfumurilor, a suprimat funcţiile organelor nutritive, a redus mădularele la un rudiment scheletic şi vom ajunge la stârpirea lor definitivă". Asta li se întâmplă numai savanţilor, electricienilor şi chimiştilor. Muncitorii din Mariana, care muncesc în condiţii deosebit de grele, în imediata apropiere a unui vulcan submarin aflat în plină erupţie, n-au cunoscut aceeaşi evoluţie spirituală şi involuţie fizică. Ei „şi-au păstrat astfel înfăţişarea pământească. Capul lor nu e atât de mare şi perfect oval, iar forma trunchiului, a mâinilor şi picioarelor nu s-a micşorat. Ei nu mai ară pământul, dar sunt tot viguroşi..."*

Disocierea biologică este pusă aşadar pe seama modului de viaţă specific şi a exercitării îndelungate a unor îndeletniciri fundamental diferite. Nu putem eluda trimiterea la **Maşina timpului**, *capodopera unuia dintre*

scriitorii „de pură fantezie, dar cu un extraordinar talent". Numai că eloii şi morlocii lui Wells trăiesc la suprafaţa Pământului şi în cavităţi subterane, pe când omenirea lui Aderca a trebuit să caute în adâncul oceanului căldura pe care nu i-o mai poate dărui Soarele muribund. Nu cunosc vreun text pe această temă anterior romanului despre care discutăm. Ceea ce nu înseamnă că el n-ar fi putut să apară într-un magazin SF, să zicem „Amazing Stories " sau „Astounding". Faptul nu este însă consemnat în lucrările de specialitate.

Ar fi nedrept să-i reproşăm lui Aderca recursul la o teorie abandonată cu destulă vreme înainte de 1932. Spectrul morţii termice, datorată epuizării combustibilului solar, biciuise imaginaţia unor artişti de prim rang. Byron scria, în poemul **Întuneric**:

„Am avut un vis care nu era doar un vis.
Strălucitorul soare se stinsese, şi stelele
Rătăceau întunecate în spaţiul nesfârşit,
Văduvite de raze şi de poteci, iar Pământul îngheţat
Se legăna orb şi înnegrit în văzduhul fără Lună."

În cu totul alt registru, sociologul Gabriel Tarde, profesor la Collège de France, publica în 1896, în „Revue Internationale de Sociologie”, o proză inspirată de aceeaşi îngrijorătoare perspectivă, intitulată **Fragment de istorie viitoare**. *Soarele îşi pierde căldura, obligându-i în cele din urmă pe supravieţuitori să se refugieze în galeriile adânci ale minelor, pe care le unesc şi le extind până ce dispun de o vastă reţea subterană. Se prevede că, pe măsura scăderii*

temperaturii, vor trebui să se apropie tot mai mult de focul central. Într-o notă finală, autorul mărturiseşte că n-ar fi trimis la tipar această „fantezie sociologică" dacă n-ar fi luat cunoştinţă de o declaraţie a marelui chimist Marcelin Berthelot, „care ar fi prezis ca inevitabilă, după fatala răcire a Soarelui, coborârea civilizaţiei sub pământ".

Inevitabilă?... Înainte de a muri, Preşedintele Omenirii, bătrânul (aproape patruzeci de ani!) Pi, contestă vehement decizia luată în trecutul îndepărtat:

„Ne-am construit oraşele aci, pentru că în miile de generaţii nu s-a iscat un singur creier în stare să ne ducă într-o planetă nouă, sub un Soare nou, înflăcărat (...) Cum de a lăsat Omenirea să-i scape printre degete materiile radioactive pe care totuşi le-a mânuit atâtea secole? (...) Dacă nu izbutim să evadăm din fundul apelor, din aceste închisori de sticlă, pierim. Omenirea, din nenorocire, a părăsit demult, dinainte de dispariţia elementelor radioactive, problema descompunerii atomului. Cu ce forţă am socotit noi că vom putea străbate distanţele interstelare?... Cine s-a mai gândit să caute Omenirii alt lăcaş?".

Dispariţia elementelor radioactive, renunţarea la cercetările privind descompunerea atomului... Sunt afirmaţii care par să se refere la starea lucrurilor într-un univers paralel: în 1932, pe Terra se desfăşura o activitate febrilă în acest domeniu. Monologul Preşedintelui nu reprezintă însă doar o lamentaţie retorică. Olivia, fiica lui, îi înştiinţează pe conducătorii oraşelor că Pi lucrase la „sfărâmarea coeziunii moleculare şi la captarea energiei intra-atomice", singurul mijloc de a opri declinul accelerat şi, până la urmă, dispariţia omenirii, fie prin grăbirea

apropierii de focul central, fie prin zborul spre o altă planetă prielnică vieţii. El lăsase o „lampă cu opt conuri", menită „să desfacă progresiv atomii", nemaiavând timp pentru a găsi gazul care să activeze ultimul con. Descoperirea îi aparţine inginerului Xavier: gazul căutat este oxigenul pur. El o împărtăşeşte lui Whitt, care o va folosi pentru a pătrunde mai adânc în scoarţa terestră. Iar Xavier şi Olivia – misterul iniţialelor din titlu este astfel dezlegat – pornesc „spre cucerirea unui nou Pământ, în spaţiu".

În 1936, romanul a apărut la Editura Vremea, sub numele F. Aderca şi cu titlul schimbat în **Oraşele înecate**. *(Revăzând textul, în vederea unei eventuale reeditări, autorul a optat pentru* **Oraşele scufundate**. *Deosebirile faţă de versiunea din „Realitatea ilustrată" sunt nesemnificative. Renunţând la pseudonim, Aderca a eliminat* ***Provocarea*** *şi a socotit necesar să opereze o localizare. Discuţiile dintre cei doi soţi, din* ***Prolog*** *şi* ***Epilog****, nu se mai poartă la New York, ci la Bucureşti; John Balmont devine Ioan Doicin, iar Carel – Ri; ceea ce vor să lase copiilor lor sunt parcuri cu flori nu în Tahiti, ci pe malul Dunării, iar magazinele se vor afla nu pe un bulevard new-yorkez, ci pe Calea Victoriei. De semnalat şi înlăturarea unor consideraţii care făceau să treneze acţiunea.*

În această nouă înfăţişare, romanul s-a bucurat de o bună primire, culminând cu substanţialul pasaj pe care i l-a dedicat G. Călinescu, în **Istoria literaturii române de la origini până în prezent**. *„Ceea ce încântă în acest roman este sinteza fantastică, darul de a face enorme jucării", scrie magistrul. Iar în altă parte: „Capacitatea de a distribui spaţial ideile, ingeniozitatea plastică, riguroasa tehnică a*

împărăţiei acvatice, mecanizarea tuturor ramurilor de activitate de la naştere până la moarte, luxul rece electric, toate aceste aspecte de domeniul feericului şi al utopicului plac. Se adaugă un humor fără cute de zâmbet, englezesc, făcut din enormităţi şi fantezii". Situarea categorială – „romanul viitorist **Oraşele înecate**, *pe principiul utopiei unui Restif de la Bretonne, însă cu miraculos maşinist în stilul Wells" – mi se pare însă discutabilă. Romanul nu are nimic de-a face cu* **Descoperirea australă** *şi* **Postumele** *lui Restif. Iar „miraculosul maşinist" ţine mai curând de stilul Jules Verne, cu descrierile amănunţite ale aparatelor şi mecanismelor din* **Călătoriile extraordinare**. *Anticipaţia wellsiană se distinge prin lansarea unor idei şi ipoteze inacceptabile pentru ştiinţa timpului său: călătoria în timp, omul invizibil, substanţa antigravitaţională, universul paralel etc.*

Aş spune că „profeţia tumultuoasă" a lui Aderca nu este tributară vreunei opere anterioare. Tehnica oraşelor scufundate nu reprezintă un simbol al progresului ineluctabil şi nici un pretext pentru o incursiune-avertisment într-un viitor posibil, slujind doar ca un decor al dramei omenirii autocondamnate şi oferind temeiurile evadării din final. Fără a nesocoti meritele altor cărţi apărute sub aceeaşi semnătură, mi se pare că romanul acesta constituie reuşita maximă a autorului şi o prezenţă mai mult decât onorabilă în peisajul literar interbelic

Ion Hobana

Oraşele scufundate

În vreun colţ îndepărtat al Universului plin de nenumărate sisteme solare sclipitoare s-a ivit odată o stea pe care unele vieţuitoare inteligente au descoperit raţiunea. A fost clipa superbă şi înşelătoare a istoriei universale. Dar numai un minut. Steaua, abia după două respiraţii ale Universului, îngheţă şi vieţuitoarele inteligente trebuiră să piară.

...Cum de nu iscodeşte cineva un astfel de basm?...

Nietzsche

PROLOG

În Bucureşti, în anul 5000.

În etajul al 47-lea al unui zgărie-nori în apartamentul operatorului de cinematograf Ioan Doicin, soţia lui, blonda Ri, floristă cu degete mai albe ca petala de crin, vine din odaia unde dorm în penumbră, în paturi mici alăturate, „domnişoara” Ri, în vârstă de cinci ani, şi „domnul” Ionel, de trei (supărat, dar încredinţat că, fiind băiat, o va ajunge şi o va întrece în vârstă pe sora lui). Afară ninge. Nu se mai aud sirenele vapoarelor de pe Dămboviţa, zguduiturile şi răbufnirile ritmice ale trenului aerian, nici zgomotele haotice ale străzii. Toate s-au vătuit în tăcerea moale a zăpezii.

Ioan Doicin, operatorul de cinematograf, tânăr, oacheş, cu părul negru, des şi pe alocuri frizat mărunt, ca al oilor de astrahan, şi-a pus în gând să nu mai risipească vreme de zece ani nici un ban. Ri, florista care câştigă aproape cât soţul ei, s-a luat la întrecere şi e de aceeaşi părere. Căci

soţii aceştia din Bucureşti se iubesc – el îndeosebi preferă mijlocul ei prelung de liană şi sânii mici ca de băiat, ea mai cu seamă buzele lui tari ca de piatră şi încordate de o energie pururi caldă. Şi-au luat în seama lor – iubindu-i mult pe amândoi – câte unul din copii: Ioan cel mare pe Ri cea mică şi Ri cea mare pe Ioan cel mic.

Ioan (deşi numai operator de cinematograf) a jurat să agonisească fiicei lui cinci parcuri cu flori la malul Dunării şi două magazine proprii în Calea Victoriei, iar Ri (care e numai floristă) a ridicat mâna şi a declarat solemn că va munci şi va economisi ban cu ban, până ce Ioan cel mic va fi proprietarul celui mai grandios cinematograf din Bucureşti. Nici unul din soţi nu ia în serios făgăduiala celuilalt, dar fiecare e încredinţat că va duce până la capăt propria lui idee. Au renunţat la rude şi prieteni, pentru că musafirii şi vizitele sunt totdeauna costisitoare. Serile şi le petrec acasă, alături de calorifer. În vreme ce Ri, cu fire subţiri de sârmă, o foarfecă şi pânzeturi tari, de toate nuanţele, zămisleşte pe-ncetul flori şi tulpine, uneori mult deosebite de cele făcute şi vopsite de Dumnezeu, Ioan iscodeşte pentru soţie, ca s-o amuze, tot soiul de glume, isprăvi, minciuni şi închipuiri – fumând o pipă, unica pipă îngăduită pentru o zi.

RI: – Ah!... De când a început să ningă, nu te gândeşti decât la năzdrăvănii!...

IOAN: – De ce năzdrăvănii? Soarele a început de mult să se răcească. Acum câteva zeci de mii de ani era alb ca o faţă de diamant. Azi, oglinzile lui s-au aburit, şi lumina pe care ne-o trimite e amestecată cu fire galbene de borangic. Nu vor trece multe mii de ani şi Pământul va primi o lumină

de culoarea tutunului de Cuba, apoi o baie ceţoasă de cupru închis şi, în sfârşit, întunericul, întunericul opac, pentru totdeauna, ca o lespede uriaşă de mormânt.

RI: – O! Mi-e teamă, Ioan!... Nu s-ar putea ivi, lunecând din altă constelaţie spre noi, alt Soare?...

IOAN: – Cum nu! Dar nu ştiu întrucât i-ar fi de folos Pământului. În constelaţia noastră orice alt Soare ar cădea ca un bolovan în lac: ne-ar spulbera şi nimic nu s-ar mai alege din biata noastră planetă!

RI, tremurând înainte de vreme: – Aşadar vom îngheţa cu toţii, o dată cu stingerea Soarelui?

IOAN: – Aşa se va întâmpla cu planetele şi celelalte vieţuitoare, nu însă cu noi, oamenii, care vom şti să ne păstrăm o rezervă de energie, cărbuni sau petrol. O epocă, răstimp de câteva sute de ani, cred că aceste străvechi energii solare ne vor îngădui să mai trăim pe suprafaţa Pământului.

RI: – Şi va fi aceasta o viaţă, numai cu lumină şi căldură artificială? Ultimii oameni, lipsiţi de Soare, lipsiţi de flori, ar trebui mai bine să se sinucidă, Ioan!...

IOAN: – Iată, noi trăim acum, în această noapte de iarnă, la lumina electrică şi căldura caloriferului, amândouă din cărbune şi petrol. Şi nu ne sinucidem! Iar mâinile tale, Ri, împletesc aici, la etajul al 47-lea, cele mai graţioase şi mai colorate flori ale lumii.

RI: – Dar eu ştiu, Ioane, că la capătul iernii ne aşteaptă primăvara, cu fluturi în văzduh şi brotăcei verzi la marginea heleşteului, cu livezi, cu lunci, cu şesuri şi lanuri. E o speranţă care se va împlini sigur!

IOAN: – Şi dacă nu s-ar împlini speranţa ta? Şi, dacă totuşi nu s-ar mai face niciodată lumină şi niciodată primăvară, te-ai sinucide?...

RI râde: – Nu! O! Nu!... Eu trebuie să trăiesc: am făgăduit să cumpăr pentru micul Ioan cea mai mare sală de cinematograf din Bucureşti. Nu vom muri, Ioan, decât atunci când se vor fi isprăvit cu desăvârşire cărbunele şi petrolul, iar căderea apelor, talazurile mării se vor preschimba în stalactite şi lespezi îngheţate.

IOAN: – Nu, Ri, nu vom muri nici atunci! Pământul are în adâncul lui un sâmbure de foc, care se stinge mai încet decât Soarele.

RI: – Ne vom săpa, oare, locuinţe în fundul Pământului, tot mai adânc, mai aproape de Soarele nevăzut din miezul lui?

IOAN: – Cred că la început ne vom depărta tot mai mult
de poli şi ne vom grămădi toţi de-a lungul Ecuatorului, apoi ne vom face asemenea cârtiţelor şi ne vom adânci în Pământ. Dar vom băga de seamă de la o vreme că această scurmare a planetei cere o prea mare cheltuială de energie, pe care am putea-o mai curând preschimba în căldură şi lumină. Şi atunci ne vom muta cu toţii în fundul Oceanului.

RI: – Ar fi cu putinţă viaţa acolo?

IOAN: – De ce nu?... Apa mării păstrează mai bine căldura. Aerisirea Oraşelor din apă s-ar putea face cu un curent provocat de deosebirea de temperatura văzduhului, fără nici o altă risipă de energie. Din mişcarea oricât de înceată a valurilor se vor capta energiile necesare uzinelor electrice, pentru lumină şi mişcare.

RI: – O! Dar e înfiorător să locuim în fundul apelor sărate, cu rechinii, şerpii şi balenele!

IOAN: – De ce, Ri?... Viaţa tot în fundul mărilor a început şi numai după milioane de ani de evoluţie a trecut pe uscat. Dacă toate energiile sunt o ondulare şi toate destinele – o roată, nu e de mirare, ci foarte firesc ca viaţa să se întoarcă acolo de unde a pornit Şi să se încheie acolo de unde a început.

RI, oprindu-se din împletirea unei frunze albastre şi privindu-şi soţul cu ochi mari: – Aşadar, Ioan, tot vom muri?...

IOAN: – Poate că nu. (Cugetă.) Dacă ne vom mai iubi şi atunci, Ri, mă vei urma.

RI: – Tu ştii bine, Ioane, că te urmez oriunde, oricând!... Nu eşti tu bărbatul meu?...

IOAN: – Dar voi mai fi şi atunci?...

RI îl priveşte cu coada ochiului, apoi râde: – Nu-ţi face iluzii, Ioan!... De mine nu vei scăpa niciodată! Voi fi soţia ta şi peste un milion de ani!...

IOAN: – Trebuie să recunoaştem, Ri, că odată cu evoluţia sistemului solar se vor produce oarecari schimbări şi în felul de viaţă al oamenilor. Aşa, bunăoară, persoanele cu mare răspundere în societate, adică geniile ştiinţifice şi artistice, nu vor mai locui ca azi în mansarde sub acoperiş, în văzduh lângă burlane. Oraşele din Oceane vor fi de sticlă şi vor avea fiecare cea mai potrivită formă geometrică. Iar capitala lumii o văd ca o sferă din cristal. Oraşul Alimentaţiei – ca un paralelipiped, alt Oraş, al Energiei Electrice, în forma a două cuburi alăturate, cu un cub mai mic suprapus. Văd un Oraş, al Mecanicii, în formă de

piramidă, cu temelie de jăratic. Apartamentele cele mai de preţ, pentru geniile creatoare, vor fi cele din fund, aproape de căldura Pământului, iar în cele de sus vor fi închişi criminalii şi dementţii. Azi lucrurile se petrec cam altminteri...

RI: – Şi străzile, parcurile?...

IOAN: – Străzi... La ce bun?... Circulaţia se face cu ascensoare de sticlă în Oraşe şi trenuri de cristal cu viteze fulgerătoare între Oraşe.

RI: – Sunt, oare, şi parcuri, grădini, în Oraşele scufundate?

IOAN: – Parcuri?... Da, oamenii au mai păstrat ca monumente istorice câte-o falsă grădină cu alei albe de praf de naftalină, copaci de cauciuc şi flori de gutapercă. Sunt şi bănci. La o încrucişare de alei, câte un căţel de ghips sau ceară. Oamenii intră în parc să râdă ca de-o farsă. Unor anumiţi bolnavi de melancolie mai prelungită li se prescrie o cură de râs în grădina Oraşului. Din ascensoarele de prin apropierea parcului, oamenii sănătoşi aud hohotele de râs ale bolnavilor care se preumblă pe alei. În „arborii" din parcul Capitalei s-au montat privighetori mecanice, care ciripesc şi fluieră electric, să juri că eşti în epoca terestră!

RI: – Atunci, Ioan, la ce mai folosesc oamenilor în Oraşele de sticlă banii, dacă...

IOAN: – La nimic, Ri. De aceea nu vor mai fi nici bogaţi, nici săraci. Oamenii nu vor mai munci pentru bani. Nu vor mai fi ţări şi popoare deosebite. În jurul Ecuatorului vor fi câteva Oraşe, iar continentele care despart mările ecuatoriale vor fi străbătute de tuneluri de circulaţie.

Alimentaţia va fi simplificată la o serie de buline preparate din sinteze chimice de diferite gusturi, care se vor păstra din epoca plantelor şi a animalelor terestre, savori rămase încă vii în poftele noastre. Nu vom mai avea nevoie să dormim. Purificarea creierului şi a nervilor de zgura gândirii şi a emoţiilor se va face printr-o baie specială de lumină în cabine mici, instalate pretutindeni: în ascensoare, tramvaie, laboratoare. Viaţa va fi prea scurtă ca jumătate din ea s-o trăim în somn, adică în letargie.

Oamenii vor băga de seamă – e drept, destul de târziu – că rasele sunt numai adaptări biologice la împrejurări cosmice, iar nu o gradaţie de însuşiri culminând în rasa albă. Selecţiunea în Oraşele Submarine se va face deci nu după culoarea pielii moştenite, ci pe temeiul însuşirilor.

Numărul oamenilor fiind mărginit de condiţia noii lor vieţi, au drept la perpetuare numai anumiţi indivizi care dobândesc autorizaţie de la o comisie specială.

Unele persoane, destul de evoluate ca să fi pierdut cu desăvârşire acea forţă de atracţie şi radiaţie instinctivă pe care noi o numim azi iubire, simt totuşi o nostalgie după această beţie fără alcool şi fără morfină. În anumite ore ale zilei, difuzoarele vor transmite de la Comisia de procreare romanţe sentimentale din vechi compozitori tereştri ca Mozart, Beethoven, Wagner, ale căror nume au fost de mult uitate, fragmente din opere pasionale şi concerte de vioară. Şi astfel inimile hiperintelectuale îşi vor aduce cu farmec aminte... În vreme ce muzica-i îmbată, îşi mărturisesc cu voluptate sentimentele de iubire. După ce muzica a încetat, se despart ruşinaţi, se feresc să se vadă, le e teamă să se mai întâlnească şi se cred cu desăvârşire compromişi.

RI. – O!...

IOAN: – Femeile însă au păstrat parcă mai multă simţire – în paguba lucidităţii, se-nţelege. Ele iubesc uneori şi fără ajutorul muzicii oficiale. Şi unele dintre ele sunt chiar „femei fatale”.

RI: – Nefiind nevoie de oameni mulţi, femeile vor naşte desigur foarte rar, iar unele niciodată – ce bucurie!...

IOAN: – Te-nşeli, Ri! De când omenirea nu mai are nevoie de muncitori de uzină şi de carne de tun, procrearea a devenit o distincţie şi, deci, un semn de nobleţe. Toate femeile vor să fie mame, toţi bărbaţii se-nghesuie să fie taţi! La Comisia de procreare se fac intervenţii într-ascuns şi chiar fraude. Unul dintre cei mai de seamă biologi, preşedintele Comisiei, încercând să-şi favorizeze o prietenă, fosta lui secretară, îngăduindu-i să nască de două ori, va fi destituit şi osândit la cinci ani de închisoare în celulele îngheţate de la suprafaţa Oceanului.

RI: – Şi iubirea în sine, sentimentul? Oamenii nu se mai iubesc într-adevăr decât cu patimă prefăcută? Nu mai simt deloc nevoie să-şi fie toată viaţa credincioşi?

IOAN: – Iubirea, Ri, deşi în Oraşele Submarine nu foloseşte la nimic, n-a putut fi, precum am văzut, stârpită cu desăvârşire. Ea a rămas o foarte veche prejudecată: a mers cu oamenii în fundul Oceanului şi va pieri probabil odată cu ei. Dar frumuseţea e preţuită acum altfel, după estetica submarină, căci înfăţişarea trupească a oamenilor a suferit şi ea adânci schimbări. În toate vremurile a fost astfel: un om al grotelor şi-a avut şi el frumuseţea lui. E drept, această frumuseţe nu mai poate fi gustată şi înţeleasă de urmaşii care locuiesc azi în al 47-lea etaj al

unui palat din fier şi beton şi care preferă cu totul altă frumuseţe, aceea a timpului de faţă. Inteligenţa omului submarin întrece cu mult pe a omului terestru. Însuşirile oamenilor socotiţi în vremea lor excepţionali mari calculatori, transmiţători de gânduri, inventatori, ghicitori de intenţii se află acum în sistemul nervos al tuturor. Oamenii submarini, Ri, sunt izbitori mai cu seamă prin vioiciunea şi expresivitatea chipului, ceea ce se vede foarte rar azi la pământeni. Toţi şi toate au în fundul Oceanului figuri de admirabili actori şi actriţe căci te-ntreb, Ri, la ce ar mai fi folosit omenirii să păstreze şi să reproducă marea mulţime de capete mute şi îmbâcsite care se duc azi grămadă să vadă şi să se-ncânte la câte-o faţă expresivă, pe-o pânză de cinematograf?

RI: – Toţi bărbaţii vor fi ca John Gilbert, ca Ramon Novarro, ca Clark Gable? Toate femeile ca Greta Garbo? Ca Marlene Dietrich? Ca Ana Stern?

IOAN: – Aproximativ. Mai mult ca Moissi, bărbaţii. Şi femeile ca Elisabeth Bergner, căreia îi e de-ajuns să-ţi arunce o singură privire să te facă să înţelegi ce simte şi ce vrea să spună. O! Dar căsătoria, la ce bun?... Copiii nu mai sunt ai familiei, iar zămislirea indivizilor e rânduită după fişele Laboratorului biologic de pe lângă Comisia de procreare. Rasele s-au amestecat de mult. Şi de multe generaţii oamenii au lepădat din sângele lor beteşugurile, strâmbăturile, nepotrivirile, urâţeniile, nebuniile. Copacul neamului omenesc şi-a scuturat în timp – şi a avut destul timp! – toate gunoaiele. Arareori, din cine ştie ce greşeală a unui funcţionar din Laboratorul biologic care transmite Comisiei de procreare o fişă greşită, se iveşte câte-un

monstru sau idiot. Dar el e numaidecât sterilizat şi trimis după întâile cursuri şcolare la serviciile de salubritate. Toţi oamenii submarini sunt astfel neînchipuit de frumoşi, de inteligenţi, de simţitori. Ginerii şi miresele din cele patru Oraşe sunt găzduiţi într-un cartier special al Capitalei, construit după imaginea Bosforului şi a Cornului de Aur, locul de pe Pământ unde cerul, marea şi continentele apropiate au fost atât de prielnice voluptăţii şi poeziei. Totuşi, tinerele perechi se vădesc triste, se preumblă abătute, căci presimt că sunt penultima, dacă nu chiar ultima generaţie de oameni ai planetei îngheţate.

Pentru a redeştepta amorţitul instinct, s-a mai păstrat obiceiul din străvechile veacuri, când oamenii vieţuiau sus, pe Pământ, între anotimpuri, ca aceste nunţi colective să aibă loc în luna mai.

RI: – O! Ce frumos!... Toate miresele iubesc şi sunt iubite în luna mai, toţi copiii se ivesc în lume în primăvara anului următor!...

IOAN: – Numai că anotimpurile, Ri, sunt în fundul Oceanului toate la fel: 22 grade temperatură maximă şi maximum 120 waţi lumină electrică.

RI, privind departe, gânditoare: – O! Bieţii oameni submarini!... Să nu se iubească decât după poruncile unei Comisii! Să procreeze orbeşte!...

IOAN: – Dimpotrivă, Ri. Ei procreează conştient. Din calcul şi prin îmbinarea unor anumite însuşiri. Nici oamenii care s-au iubit mult, nici oamenii de geniu n-au zămislit vreodată urmaşi de seama lor. Aminteşte-ţi de copiii lui Napoleon, de copiii lui Goethe, ai lui Wagner. Oamenii

submarini au înlăturat interesele, capriciul, confuzia, adică iubirea, şi-au stabilit ereditatea dirijată.

Tac gânditori. Un tren de noapte izbucneşte ca o cascadă de fier şi trece huruind pe şinele de la etajul 23.

Apoi iar tăcere.

RI: – Şi acest neam de genii submarine aşteaptă de la un ceas la altul răcirea deplină a Pământului, moartea lor... La ce a fost bună atunci strădiunţa generaţiilor prin veacuri, a raselor? O moarte pe suprafaţa Pământului în idioţie sau crimă ar fi fost mai de dorit. Omenirea s-ar fi stins cel puţin între plante tropicale, s-ar fi într-asasinat pe străzi iluminate de Soare! Nu vreau să ne moară copiii, Ioan!... Şi noi trebuie să ne iubim, o, fără nici o moarte!

IOAN: – E fatal să murim, Ri. Murim cu fiecare clipă.

RI: – Nimic nu e fatal, Ioan!...

IOAN: – Viaţa s-a ivit pe Pământ. Destinul ei e să piară o dată cu Pământul. Nu pot spera. Eu cuget.

RI: – Nu, Ioan! Simt că viaţa e ceva mai mult decât Pământul. Ea a venit din spaţii interastrale, roiuri nesfârşite de scurte circuite electrice. Şi cred că nu se pot anula o dată cu Pământul aceste logodne ale ionilor din celulele vii cu ionii care le eliberează, le verifică şi le alimentează în fiecare clipă din viaţa infinită a Universului.

IOAN: – Raţiunea ne dovedeşte fără milă că neamul omenesc se va stinge când această planetă va îngheţa sau va lua foc. Mii de planete au îngheţat înaintea Pământului şi cu ele s-a stârpit orice urmă de viaţă.

RI: – Şi totuși Ioan eu simt că există ceva mai puternic decât raţiunea care însufleţeşte această raţiune, îi dă forţa

absurdului şi va mântui Omenirea! Evadăm, Ioane!... Fugim din închisoarea planetei moarte spre o nouă Constelaţie!...

IOAN: – Cum?... Mintea mea nu înţelege...

RI: – Inima mea presimte, Ioan!...

Bărbatul şi-a lăsat nedumerit capul, urechea pe inima femeii şi ascultă cu ochii închişi.

IOAN, încet, parcă pentru el: – Aud...

AGONIA LUI PI

O lovitură puternică de gong.

Întregul oraş de sticlă din fundul apelor răsună ca un gong el însuşi, prelung, în ecouri care se repetă şi nu vor să

piară. Oraşul Hawaii, globul uriaş de cristal din adâncul Oceanului Pacific, nu departe de insula Hawaii, care fusese în epoca terestră o grădină caldă şi îmbătătoare ca un paradis, se preschimbă într-un sunet unic, îndurerat, spăimântător, ca o veste fără grai. Toate laboratoarele, toate atelierele suprapuse în cele 80 de etaje până la mijlocul apelor, de unde începe imperiul talazurilor reci, răsună – deodată – ţinând îndelung prevestirea sonoră, ca o atenţie încordată în faţa unui cataclism.

Inginerul Whitt, directorul general al Capitalei şi şeful laboratoarelor de Chimie de la etajul 40, tresare.

– Atât de curând?...

Şi aruncă o privire la pendula electrică din perete. Ora 23.

De ce-a sunat gongul cel mare sunetul cel mai grav?... Să-i fie într-adevăr atât de rău Preşedintelui Omenirii, bătrânului Pi?... Nu sunt nici două ore de când Comitetul politic, care luase parte la reprezentaţia de dans ritmic din Capitală a elevelor din Ceylan, oraşul Alimentaţiei, se bucurase de buna înfăţişare a Preşedintelui. Bătrânul Pi, deşi împlinise 39 de ani, respira aproape fără horcăituri şi cu viteză aproape normală. O! Ce secături, conducătorii laboratoarelor de biologie!... Nu sunt în stare să menţină egală un ceas măcar presiunea atmosferică a Oraşelor Submarine!... Iar chirurgii, buni de spânzurătoare: să nu găsească ei un mijloc de a simplifica pompa aspiratoare-respingătoare a inimii!... În ultimul secol, viaţa s-a micşorat cu zece ani. Nimeni nu mai depăşeşte vârsta de 40.

Aceste gânduri fulgeră toate în acelaşi timp prin mintea inginerului Whitt.

Dă deoparte foaia pe jumătate acoperită de semne şi se ridică.

Neîncrederea în oamenii în subordine îl face să se-ntrebe, privind fix pendula, fără să vadă că timpul trecuse de 23:

– Să fie vreo greşeală la serviciul de comunicaţii al Preşedinţiei?...

Şi la acest gând încremeneşte cu ochii mari deschişi. Îi pare rău de bătrânul Pi, descoperitorul Formulei. Dar pieirea lui Pi înseamnă alegerea inginerului Whitt ca Preşedinte al Omenirii.

În drumul lui, Whitt ştia că se afla totuşi o mare piedică: Inginerul Xavier, conducătorul uzinelor şi al Oraşului submarin Mariana, din apropierea minereurilor odinioară japoneze. O! Ar fi un dezastru să moară acum brusc bătrânul Pi! Ar mai avea de trăit un an – răstimpul necesar lui Whitt pentru a experimenta Formula bătrânului în laboratoarele chimice şi a anula astfel însemnătatea Oraşului negru Mariana şi a învechitelor lui ateliere.

Nu, nu se poate! Bătrânul Pi nu moare! Trebuie să fie o greşeală!...

Inginerul Whitt intră în cabina întunecoasă. Semnalizează la Preşedinţie şi aşteaptă. Trec astfel trei secunde, apoi încă două. Inginerul Whitt îşi spune că, dacă nu primeşte în zece secunde niciun răspuns, presupunerea lui se adevereşte: bătrânului Pi nu i s-a întâmplat nimic, serviciul de comunicaţii a greşit gongul şi a vestit convocarea inginerilor-şefi din cele patru Oraşe în loc să vestească schimbul echipelor sau poate o inundaţie în vreun etaj cu peretele de cristal spart.

– Preşedinţia, serviciul comunicaţiilor! grăieşte difuzorul. Şi pe discul de argint, învârtindu-se cu o viteză care-l preschimbă în oglindă, se iveşte chipul palid, cu ochii mai mari ca de obicei, al inginerului Wann, de la Preşedinţie.

– Ascultă, Wann, ce e pe la voi?... Cine a bătut gongul mare?... Cui i s-a urât cu traiul bun şi i s-a făcut dor de cabinele îngheţate de la etajul 80?...

– Preşedintele e în agonie. Veniţi urgent. Scuzaţi. Dispar.

Chipul lui Wann se şterse de pe discul de argint, ca o vedenie de abur la o adiere rece...

– Aşadar, e adevărat..., şopteşte inginerul Whitt, şi peste ochii lui mari, ca uriaşe lentile magnetice, cade o beznă care e o şi mai încordată cugetare.

Inginerul Xavier din Mariana nu putea fi împiedicat să se prezinte în faţa Preşedintelui care agoniza în fotoliul lui, în camera Consiliului de la Preşedinţie. Mariana, oraş în fundul Oceanului Pacific, din nefericire nu era despărţită de Capitala Hawai prin muntele submarin al nici unui Continent. Comunicaţiile se făceau printr-un bulevard larg, cu tripli pereţi laterali, iar semnalizările sonore din Capitală se auzeau aproape tot atât de limpede şi în Mariana.

Trecând în biroul lui, inginerul Whitt fu izbit de indicaţiile minutarelor de la pendulul electric, ca de semnele unei conştiinţe: 23.4.

În câteva minute, trenurile electrice care străbat distanţele intercontinentale vor fi în Hawaii şi Comitetul politic se va aduna în cabinetul Preşedintelui.

Când Whitt ajunse la ascensoarele centrale ale Oraşului care despart etajele de serviciu de etajele de locuit, fu izbit de zumzetele iuţi ale maşinilor. Toate cabinele erau pline de oameni şi toţi se-ndreptau spre marea piaţă de la întâiul etaj al Oraşului, unde se afla Preşedinţia.

Whitt, coborând fulgerător cu ascensorul lui particular, gândi cu amărăciune:

„Nu, nici în Hawaii n-am izbutit să am oameni superiori! Încă nu s-au dezbărat de vechile apucături şi sentimente! Tot senzaţionali şi zgomotoşi! Nu s-au obişnuit încă să trăiască algebric şi să cugete logaritmic. Ce însufleţire! Ce emoţie! Ce zarvă! E ridicol...”

Ascensorul în coborâre se opri lin.

Inginerul Whitt ieşi în

piaţa iluminată. Trecu pe sub Portalul de Onoare şi se-ndreptă, ocolind statuia inginerului Walles, întâiul constructor de locuinţe submarine, spre marea uşă care da în încăperile oficiale. Intră în grădina cu plantaţii de sticlă şi oţel, de unde trecu în geamlâcul circular. În fund făcea de gardă o femeie uriaşă – de fel din Mariana – înarmată cu un revolver electric a cărui descărcare nu făcea zgomot şi nici nu sfâşia carnea, ci oprea scurt bătăile inimii şi paraliza pe loc circumvoluţiile creierului. La ivirea inginerului Whitt, femeia uriaşă se dădu deoparte şi, fără a rosti un cuvânt, deschise uşa pe care o păzea.

Whitt intră în salonul de marmură roşie, unde se aduna de obicei, înainte de a intra în sala de şedinţe, Comitetul politic.

– Cum, numai dumneata?... întrebă Whitt, întinzând o mână mică inginerului Filister, şeful laboratoarelor de alimentaţie din Ceylan, care, cu capul lăsat în piept, se rezemase de una din uşile mici, laterale. Ceilalţi n-au venit?... se miră Whitt.

Filister îi întinse mâna, iar cu cealaltă îi făcu semn să tacă: voia să asculte ce se petrecea în odaia de alături. Whitt rămase locului, apoi se lăsă într-un fotoliu. Bănuiala, teama tainică îl rodeau iar. Gândi:

„Dar dacă totuşi i se va propune lui Xavier preşedinţia?... Tehnica metalelor începe să fie mai însemnată pentru viaţa oamenilor decât chimia. Dacă se pune din nou problema evadării din fundul apelor? Oraşul Mariana, de unde ar purcede noile maşini, ar deveni de fapt Capitala Omenirii, iar inginerul Xavier, în chip firesc, Şeful Suprem.”

Inginerul Filister zise deodată cu glas puternic, părăsind
locul unde ascultase:

– E de ne-nţeles cum bătrânul Pi, care părea să treacă peste patruzeci de ani, n-a putut ajunge măcar la această vârstă!... Se instalaseră doar în odăile lui aparate noi pentru o presiune atmosferică mai constantă şi se crease chiar aci o variaţie a temperaturii trimestrială, asemănătoare celor patru anotimpuri terestre, ca organismul lui să se bucure în sfârşit de un mediu mai prielnic. Toţi eram încredinţaţi – şi noi, cei din Comitetul politic, şi Olivia, fata lui – că-l vom duce în felul acesta pe bătrânul Pi cel puţin până la 50 de ani. Era vârsta mijlocie la care mureau oamenii submarini de mult.

– Crezi că e o mână criminală la mijloc?... întrebă inginerul Whitt.

– O! Nu!... Asta nu!... Nu văd cine l-ar urî pe bătrânul Pi şi de ce i-ar fi scurtat viaţa. Mai cu seamă acum, când se ştie că lucra la descompunerea atomului şi captarea energiei electrice intersubstanţiale.

În aceeaşi clipă, uşa dinspre camera unde zăcea bătrânul Pi se deschise şi în prag se ivi Olivia. Aruncă o privire înfrigurată în jur şi întrebă mai mult cu răsuflarea, ca şi cum prezenţa inginerului Filister de la Alimentaţie şi a inginerului Whitt de la Chimie o interesa mai puţin:

– Xavier din Mariana n-a venit?

– Suntem noi, de la Chimie şi Alimentaţie, răspunse Whitt cu glas liniştit. Dacă situaţia e gravă, nu-nţeleg de ce să-l mai aşteptăm pe Xavier.

– Nici Manido de la Electricitate n-a venit, zise Filister, arătând pendula. E 23.28. Să mai aşteptăm două minute. Se poate?...

Olivia, într-o rochiţă galbenă care lăsa vederii picioarele
ei de la genunchi până-n sandale şi braţele oacheşe, de la umeri până-n vârful degetelor, închise pleoapele mari peste ochii negri – şi plânse. Lacrimi mari, ca boaba de diamant lichid, se scurseră pe obraji. Liniile subţiri, abia vizibile, ale sprâncenelor se-n-cruntară, apoi cu mâna dreaptă, acum ostenită, fără nicio grabă, îşi potrivi zuluful negru, bogat, care-i căzuse pe ochiul stâng.

„E tot barbară..., gândi Whitt, admirând culoarea bine pigmentată a pielii, pe care celelalte femei submarine, albe, o prăjeau zadarnic la razele ultraviolete ale lămpilor de

cuarţ. Are pleoape, sprâncene şi cârlionţi adevăraţi!... se minună el încă o dată, căci femeile submarine, ca şi bărbaţii, de multe mii de ani îşi pierduseră pieliţa ochilor şi sistemul capilar, de care fiinţa lor nu mai avea nevoie. Această fecioară de 13 ani trebuie să fie păroasă toată ca o maimuţă!”, se indignă Whitt.

Dar îşi păstră seninătatea.

Capul Oliviei nu era atât de mare, nici ovalul feţei atât de puhav ca al celorlalte fiinţe submarine, iar trupul ei avea o zvelteţe, mijlocul prelung – o mlădiere care aminteau de tigrii în salt şi desenele zeiţelor de pe vasele străvechi ale grecilor.

„De ce mireasă arhaică voi avea parte..., gândi fără voie inginerul Whitt, şi o căldură neobişnuită îl încinse, furnicându-i pielea netedă şi albă. Cum de s-a ivit din sângele bătrânului Pi şi al fetei fostului Preşedinte această veveriţă-n galben?...”, se întrebă mai departe şi măsură cu ochii mari, deschişi, buruiana tânără care trecea într-o aromă ancestrală de floarea-soarelui aţâţată de soare.

Difuzorul de pe scrin intră în funcţiune şi fluieră limpede două puncte şi o linie.

– Vorbeşte Xavier?... Semnalul oraşului Mariana!... întrebă Olivia şi din două salturi fu alături de difuzor.

Se aplecă peste discul care se învârtea strălucitor şi pe care trebuia să se ivească chipul cunoscut al lui Xavier.

– Nu, e semnalul Cap-Verde, din Atlantic, e Electricitatea, răspunse Filister, apropiindu-se şi el, uimit de acest semnal neaşteptat. Noi îl aşteptăm pe Manido aici, şi lui îi arde acum de conversaţie!

– Nu e Manido, e Xavier!... se-mpotrivi Olivia.

Ochii lui Whitt, care parcă se măriră şi mai mult, o cuprindeau acum toată înlăuntrul lor, prea sufletesc.

– Atunci care e semnalul lui Xavier?... şopti Olivia cu răsuflarea tăiată, simţind că fluidul ochilor lui Whitt o ameţea.

Şi lăsă privirea în jos, spre a-şi regăsi sufletul destrămat.

Whitt făcu un pas către difuzor, înspre Olivia, şi răspunse:

– Oraşul Mariana are alt semnal: o linie şi două puncte.

Fiica Preşedintelui voi să răspundă...

– Domnişoară Olivia!... grăi deodată glasul gros al unei femei care întredeschise o uşă. E nevoie de dumneavoastră. Vă pofteşte domnul doctor Harwester.

– Scuzaţi!... ridică iar pleoapele Olivia către Whitt şi, făcând cu graţie uşoară o reverenţă ca de dans, plecă repede în biroul tatălui ei.

Whitt gândi:

„Fata Preşedintelui are în sânge toate prejudecăţile. Salută ca-n mileniile terestre, în epoca monarhiei absolute. Parcă ar fi o domnişoară de la curtea regilor Franţei, Ludovic al XIV-lea, al XV-lea, al XVI-lea...”

Difuzorul fluieră iar, de două ori.

Şi începu să vorbească repede, sacadat şi rece:

– Aici marea centrală electrică din Cap-Verde, Generatorul A. Vorbeşte Santio, ajutorul directorului general Manido. Trei minute după semnalul gongului grav, directorul general Manido s-a sinucis, scurtcircuitându-se cu voltajul maxim.

Viteza de învârtire a discului arăta un chip mare, oval, cu ochi uriaşi deschişi, oblici. Nici o fibră a feţei nu clintea, în afară de buze, care se mişcau parcă automat. Santio voi să vorbească mai departe, dar fu întrerupt de Filister care, dând semnalul Hawaii – trei puncte –, strigă-n microfon mai puternic decât era nevoie:

– Se aude?... Manido a murit de voia lui? E sigur, Santio?... N-a fost curentat din greşeală?... S-a mai întâmplat şi cu alţii în Cap-Verde...

– Nici o greşeală. S-a sinucis.

– A lăsat vreo scrisoare?... întrebă Whitt cu glas calm în microfon, ştiind că un document scurt e mai preţios decât o pălăvrăgeală lungă.

După o clipă de tăcere, Santio, cu chipul o secundă încruntat pe oglinda discului, mărturisi repede:

– Nu, n-am cercetat, domnule Whitt!... Să arunc o privire în odaia lui de lucru. Nu părăsiţi locul. Mă-ntorc îndată.

Chipul mongoloid al lui Santio se şterse de pe metal, ca o umbră.

Filister fu şi el surprins de întrebarea lui Whitt. După o clipă de reculegere, şopti:

– Nu se poate să nu fi lăsat ceva!... Manido era de-o extraordinară corectitudine. Cel puţin o notă sumară asupra situaţiei generale a Generatorilor, asupra ultimelor lui observaţii şi calcule cu privire la mişcarea apelor, vreun proiect, vreo recomandaţie... Ne-am da seama cel puţin dacă moartea a fost premeditată!

Pe disc se ivi iar chipul oval, palid, cu ochii oblici fără gene, al lui Santio. Rosti limpede, cu glasul lui precis:

– Nimic. Pe birou, în sertare, nici o hârtie.

Filister zise cu violenţă în microfon, ridicând un pumn energic, ca şi cum voia să doboare un duşman:

– Atunci Manido a murit prin accident, Santio, nu mai încape îndoială!

Whitt şopti:

– Dimpotrivă. Nu mai insista, Filister. Manido s-a sinucis.

– Manido s-a sinucis, domnule inginer Filister, răsună iar în difuzor glasul subdirectorului Santio.

– Ce te face să crezi? întrebă Filister, de data aceasta cu un glas mai puţin sigur.

– Cu vreo câteva minute înaintea morţii, m-a chemat în birou. Credeam că voia să-mi vorbească de Hawaii, de spectacolul de dans al ceylanilor de la Teatru, înainte de a lua o baie de lumină şi a intra în lucru în locul meu, cum făcea uneori când...

– Ţi-a mărturisit deschis, precis, că vrea să se sinucidă? întrerupse nerăbdător inginerul Filister.

Whitt ghici înlănţuirea evenimentelor. Se depărta de Filister şi se aruncă pe o canapea, cu ochii în tavan şi braţele răstignite, ascultând glasul lui Santio mai mult din plăcerea de a se încredinţa că nu se înşelase.

Santio vorbi:

– Nu era nevoie, domnule inginer Filister, să-mi facă destăinuiri precise. Dar cuvintele lui de-atunci lămuresc cum nu se poate mai categoric pricina sinuciderii.

– Da?... întrebă îngăduitor Filister.

– Mi-a mărturisit că nu mai credea în vitalitatea Preşedintelui, a cărui înfăţişare la Teatru îl surprinsese. Abia

a rostit aceste cuvinte, c-am auzit amândoi semnalul gongului grav. Domnul inginer Manido s-a ridicat repede de la birou şi a şoptit: „S-a isprăvit”. Apoi m-a întrebat: „Santio, crezi că bătrânul Pi lasă în urma lui Formula? Formula descompunerii atomului?”. Am răspuns că nu cred în posibilitatea descompunerii. „Nici eu”, a adăugat domnul inginer Manido. Apoi mi-a şoptit, fără glas: „Santio, dacă n-a descoperit Formula bătrânul Pi, n-o va mai descoperi nimeni. Suntem pierduţi”.

– A declarat că suntem pierduţi?... A rostit întocmai aceste cuvinte?... întrebă inginerul Whitt, ridicându-se deodată de la locul lui.

Glasul inginerului Santio se auzi din nou, limpede:

– *Suntem pierduţi*. Da, aşa a zis: *suntem pierduţi*. Apoi mi-a întins mâna, mi-a spus să plec şi a intrat în sala Generatorului A. N-am plecat. Eram neliniştit. Mă tulbura o presimţire. După câteva secunde, şeful de atelier a venit şi mi-a vestit că domnul inginer Manido e întins mort, lângă magnet.

– Mulţumesc, Santio, mai zise inginerul Filister. Nu anunţa nicăieri nimic. Preşedintele e încă în viaţă pentru aproximativ o oră. Vei primi veşti.

Uimit, inginerul Filister se depărta de la microfon. Voi să spună ceva, dar uşa se deschise din nou, şi în prag se ivi Olivia, cu ochii mari deschişi, căutând în jur.

– Nu, n-a venit, răspunse inginerul Whitt la întrebarea ei nerostită.

Olivia privi spre difuzor:

– Nici nu s-a anunţat... ceva de la Mariana?...

De data aceasta Whitt nu mai răspunse – şi nici Filister.

– Doctorul Harwester e foarte grăbit, şopti Olivia. Ce e de făcut?... A spus că tata n-ar mai putea suporta încă o baie de lumină. Intraţi repede. Voi chema eu Mariana. Xavier *trebuie* să vină!

În aceeaşi clipă, se ivi în prag şi doctorul Harwester, scurt, pântecos, ca un crap uriaş sprijinit în coadă.

– Dragii mei, nu e vreme de pierdut! Intraţi! Unde e Xavier? Unde e Manido? Încă n-au venit? Extraordinar! (Apoi către fata Preşedintelui Pi, aproape poruncitor:) Domnişoară Olivia, trebuie să fii şi dumneata de faţă! Vor veni ei şi ceilalţi... Intraţi, vă rog, intraţi! Şi renunţaţi la orice discurs. Nu are mai mult de-o jumătate de oră... Repede!... Repede!...

Şi, fără a mai aştepta vreun răspuns, intră iar în biroul bătrânului Pi, lăsând în urma lui uşa deschisă.

Olivia rămase locului, la mijlocul drumului către microfon, neştiind dacă trebuie să se mai ostenească să-l cheme pe inginerul Xavier din Mariana sau să se întoarcă numaidecât la căpătâiul Preşedintelui, în cea din urmă jumătate de ceas a vieţii lui.

Filister, în pragul uşii, lăsându-i loc de trecere lui Whitt, care desigur va fi peste o jumătate de oră Preşedinte, nu-şi putu ascunde tulburarea şi întrebă:

– Crezi şi dumneata, inginer Whitt, în cuvintele lui Manido?...

Whitt făcu ochii şi mai mari. O flacără de îndârjire scapără în adâncul lor ca o nebunie scurtă:

– Că suntem pierduţi?... Neurastenie! Inginerul Manido a rămas în urmă cu băile de lumină! Vino, Filister! Vino!...

Şi intră cel dintâi în biroul bătrânului Pi.

Filister, cu capul în jos, nesigur, îl urmă.

ORAŞUL CU INIMA DE FOC

Ce oraş ciudat Mariana! Ce deosebire între această uriaşă piramidă de cristal cu pereţi tripli şi celelalte Oraşe, globul, paralelipipedul, cuburile!...

În Hawaii, Capitala ca un glob, lăcaşul studiilor ştiinţifice, în Cap-Verde cuburile, reşedinţa Generatorilor electrici, şi în Ceylan, paralelipipedul parfumurilor alimentare, viaţa era într-adevăr uşoară şi plăcută. Oameni privilegiaţi, ei au pierdut aproape orice atingere cu materialele brute ale pământului. Şi, dacă n-ar fi fost studiile istorice, ar fi uitat cu totul că au trăit câteva milioane de ani pe scoarţa tare a planetei. Copiii află din cărţi despre ogoare, despre mine de cărbuni care se prăbuşeau peste muncitori, de puţurile de petrol incendiate, în care trupurile omeneşti se prăjeau ca viermii – şi se minunează ca de un basm închipuit doar pentru plăcerea minţii lor.

Cu cât e mai uşoară viaţa acum! În Hawaii locuitorii împărţiţi pe secţii ştiinţifice fac cinci ore de studii teoretice şi calcule, lucrări de laborator şi experienţe cu unelte delicate. În restul vremii au pentru plăcerea lor toate artele, îndeosebi muzica şi dansul, care nu se realizează în materiale grele niciodată. În Hawaii mai sunt şi cele două mari Teatre, care pot cuprinde totalitatea oamenilor din cele patru Oraşe. În primul Teatru, nu departe de apartamentele Preşedintelui, au loc din două în două ore

spectacole de dans şi muzică, iar în partea opusă a Oraşului, în al doilea Teatru, se reprezintă filme şi drame.

Curentul electric vine în Capitală din Cap-Verde. Fiolele cu alimente şi arome – din Ceylan. Căci Hawaii, Capitala, e oraşul de lux, locuit de aristocraţia Omenirii.

În Cap-Verde din Oceanul Atlantic, oamenii din cubul superior supraveghează patru Generatori electrici puşi în mişcare de valurile de la suprafaţa apelor în zilele cu lună plină. Gheţarii au atins de mult limita zonei subtropicale, Mexic – Insulele Canare pe linia de sus, Uruguay – Africa de Sud, pe linia de jos. Prin Oraşul electricităţii a început să treacă mai de mult fiorul morţii. Dar îl simt abia câţiva ingineri.

Mai fericiţi decât locuitorii din Cap-Verde – dar nu precum cei din Hawaii – sunt parfumierii din Ceylan, Oraşul paralelipiped, unde se prelucrează, în laboratoare tot atât de graţioase ca nişte flacoane de parfum, un material care face totdeauna plăcere: miresme şi substanţe alimentare în stare gazoasă.

Mariana însă, Oraşul piramidă, e aşezată între insulele Japoniei şi Arhipelagul Australian, pe o temelie vulcanică. Oraşul e străbătut de reflexul unor flăcări roşii nevăzute, care îi luminează centrul şi lasă marginile în întuneric. Locuitorii sunt fierari, mineri şi turnători. Ei cară în vagoane nesfârşite minereurile de la temeliile Filipinelor, Sumatrei, Carolinelor, Japoniei şi Noii Guinee, insule pe care le dărâmă şi le pulverizează fără întrerupere ca ocnaşii, cu dinamită şi ciocane electrice. Tot oraşul răsună, fierbe şi duduie de zgomotele atelierelor unde metalul e ales, topit, turnat. Reziduurile sunt fierte, filtrate în etajele superioare,

unde vacarmul de iad răzbate în cutremur cu vuiet neîntrerupt de cataclism şi prăbuşire – iar din vârful piramidei pornesc în pantă vertiginoasă spre Ceylan, spre Cap-Verde şi Hawaii trenurile de materiale brute ale oraşului infernal.

Spre deosebire de celelalte trei Oraşe privilegiate, în Mariana lucrul nu încetează niciodată. Oamenii muncesc câte opt ore, în trei echipe pe care le înlocuiesc în tăcere – căci nu se ştie cât va mai ţine focul din Craterul care fierbe sub uriaşele topitoare. Omenirea nu vrea să piară odată cu stingerea vulcanului – şi adună rezerve, cât mai multe rezerve de gaze, minereuri şi metale.

Locuitorii Marianei, obişnuiţi de mii de ani cu această caznă pământească, n-au evoluat şi nu s-au perfecţionat ca oamenii din celelalte Oraşe Submarine. Prea puţini copii de mineri, de focari – cu toate că li s-au trimis cei mai de seamă pedagogi din Hawaii – şi-au putut însuşi viteza de gândire, moravurile şi gusturile superioare. Au rămas tot greoi, tot încruntaţi, şi deci tot în Mariana. Iar, cu vremea, deosebirea s-a adâncit atât, că nici părinţii Oraşului de pe vulcan nu mai ţin să-şi vadă odraslele mutate în oraşele distinse. Istoria spune că a existat o rasă neagră, zămislită de soarele ecuatorial şi transplantată apoi între albi, în America de Miazănoapte. Situaţia acelor negri a fost jalnică: ei se istoveau în munci umilitoare, batjocoriţi, dispreţuiţi şi ucişi în stradă pentru cea mai neînsemnată greşeală sau chiar fără nici o greşeală. Să-şi vadă copiii în Hawaii, Cap-Verde şi Ceylan?... Nu, locuitorii Marianei nu voiau să aibă soarta negrilor din Statele Unite de odinioară!

Muncitorii de pe fundul vulcanic al Oceanului şi-au păstrat astfel înfăţişarea pământească. Capul lor nu e atât de mare şi perfect oval, iar forma trunchiului, a mâinilor şi a picioarelor nu s-a micşorat. Ei nu mai ară pământul, dar sunt tot viguroşi, asudă, şi platoşe groase de păr le ocrotesc locurile gingaşe ale trupului.

Biologii şi naturaliştii din Hawaii vorbesc de mult de „rasa” din Mariana, atât de deosebita de oamenii evoluaţi din celelalte Oraşe, dar Comitetul politic s-a opus publicării în manuale a unor astfel de adevăruri, periculoase unităţii genului uman şi ordinii sociale submarine.

S-a încercat chiar, pentru perfecţionarea anatomică şi intelectuală a marianilor, un amestec bine dozat şi progresiv cu oamenii mijlocii din Cap-Verde, Ceylan şi chiar cu locuitorii ultimelor etaje din Hawaii – slujitorii, rataţii, delincvenţii. Rezultatele au fost, din punct de vedere biologic, excelente: corcitura se arăta, ca trup şi mentalitate, mai aproape de Hawaii decât băştinaşii din Mariana, dar cu desăvârşire nepotrivită pentru muncă mai grea. În Oraşul vulcanic nu puteau trăi şi lucra decât oamenii locului, cu înfăţişarea lor terestră, cu instinctele lor aproape cuaternare, cu gustul şi inteligenţa lor simple. Ca oamenii, demni de acest nume nobil, din celelalte Oraşe să poată trăi în civilizaţie supremă, era neapărat nevoie de această jertfă: o parte a Omenirii, cu tot idealul ei de fraternitate şi egalitate, să rămână la o primitivă anatomie şi la moravurile străvechi, pământeşti.

Comisia de procreare din Hawaii se găseşte în fiecare an în faţa acestei probleme: să menţină sau să altereze caracterul primitiv, vulgar şi anacronic al marianilor,

această ruşine a Omenirii civilizate?... Problema e însă – precum s-a văzut – numai teoretică. Interesele superioare ale Omenirii cer menţinerea unei rase de salahori, cu muşchi, cu instincte grosolane. Regulamentul atât de sever, care prevede condiţiile de procreare – şi cărora li se supun orbeşte toţi bărbaţii şi femeile din Hawaii, Cap-Verde şi Ceylan – nu poate face altceva decât să lase marianilor propria lor ereditate.

În Oraşul de foc, din pricina cumplitei munci şi a împrejurărilor fizice penibile – zgomotul asurzitor, mirosuri grele industriale, fum, călduri copleşitoare, extreme – oamenii nu se bucură din ceas în ceas de secunda împreunării voluptuoase pe care fiinţele superioare o doresc şi care dă în celelalte Oraşe femeilor şi bărbaţilor acel aer de agresivitate biruitoare şi vioiciune fericită. Marianii şi marianele nu cunosc decât arareori împerecherea, şi atunci duşmănoasă, prelungă şi amară, ca o crimă.

Felul de a se hrăni al marianilor a dezminţit toate legile şi regulamentele secţiei alimentare din Comisia biologică. Nu le plăceau câtuşi de puţin preparatele gazoase ale Ceylanului şi, neavând alte merinde, le înghiţeau în silă, de parcă ar fi fost de leac. S-au făcut studii speciale şi s-au elaborat la Ceylan buline alimentare grosolane, cu doza îndoită, în compoziţia cărora intrau câteva dintre mineralele obişnuite ale Craterului. Muncitorii, răzbiţi de foame, se îndoapă într-ascuns cu pământ, lavă pulverizată şi cenuşă. Unii mor. Ceilalţi nu trăiesc mai mult de douăzeci de ani. În Hawaii, când s-a aflat la Comisia biologică de ivirea acestui instinct reacţionar, care – împotriva tuturor poveţelor

naturii – voia să tragă omenirea înapoi la străvechea alimentaţie solidă, uimirea a fost atât de mare, încât a fost vestit Preşedintele. S-a convocat Comitetul politic. Câţiva au propus introducerea alimentaţiei solide în Mariana. Comitetul n-ar fi făcut decât să recunoască o stare de fapt – ceea ce era destul de uşor. Alţii au adus obiecţii din care cele mai grave erau că felul de viaţă submarin nu îngăduie o alimentaţie brută, ci numai una eterică, dovadă marea mortalitate a marianilor. Şi apoi, cum să tolereze conştiinţa umană o astfel de decădere a unora dintre fraţi?... Stârpirea desăvârşită a marianilor şi înlocuirea lor cu oameni evoluaţi era mai de dorit!

Directorul general al Marianei, inginerul Xavier, a luat cuvântul – şi de cuvântul lui a ţinut atunci destinul marianilor:

– Cred că muncitorii din jurul Craterului nu sunt nici mai mult, nici mai puţin evoluaţi decât ceilalţi oameni submarini, a început el. Dar felul lor de muncă, brutalitatea materialelor mânuite au creat însuşiri şi apucături înrudite întrucâtva cu ale oamenilor din epoca terestră. Muşchii şi sângele locuitorilor din Mariana au nevoie de substanţe minerale pe care laboratoarele alimentare din Ceylan te prepară în doze prea mici şi într-o formă gazoasă, proprie mai mult locuitorilor intelectuali din Hawaii, Cap-Verde şi Ceylan. Suprimându-i pe mariani, care prin apucăturile lor ar înjosi, cum se spune, civilizaţia submarină, ne lipsim înşine de una din forţele noastre de creaţie. Oamenii noi pe care i-am aclimatiza – foarte greu – în atmosfera vulcanică a Marianei ar deveni în curând aidoma cu marianii pe care îi vom fi suprimat. Căci Craterul e nu numai centrul Marianei,

ci şi temelia întregii noastre civilizaţii submarine, *singura legătură pe care o avem cu focul din miezul Pământului*. Mariana e cordonul nostru ombilical, fără de care făpturile noastre s-ar destrăma ca o masă subţire şi zdrenţuită de gluten în apele mării. Craterul îşi creează el însuşi, sub ochii noştri, oamenii de care are nevoie.

Comisia biologică a fost însărcinată să găsească un compromis între alimentarea fluidă şi cea solidă cerute de organismul marianilor – eventual un lichid foarte vaporos sau un eter uşor lichefiabil, care să nu împiedice evoluţia normală şi atât de rapidă în fundul mării a anatomiei şi a fiziologiei omeneşti.

Şi, spre a nu jigni conştiinţa marianilor, cărora li se recunoştea o putere de muncă dusă până la jertfa spre folosul celorlalţi oameni, s-a hotărât să fie chemaţi şi ei la serbările publice din Hawaii şi să aibă acelaşi drept de vot. Tot atunci s-a instituit şi tradiţia ca Preşedintele să ia în căsătorie, pentru un an, o mariană.

Când a sunat gongul grav, în Mariana n-a fost auzit de nimeni. Larma cuptoarelor din fiind, detunăturile ciocanelor şi baroaselor, scrâşnetul ferăstraielor în metale, bubuiturile înăbuşite ale trenurilor care soseau şi porneau din vârful Oraşului-piramidă înăbuşiră cu desăvârşire sunetul gongului şi vestea lui îngrozitoare. Munca mergea mai departe în atelierele negre din jurul Craterului şi, ostenită, echipa de serviciu aştepta ora 24 spre a fi schimbată. Oamenii ştiau că la Hawaii fusese o serbare publică şi la Teatru se dansase – dar niciun marian din echipele în repaus nu se dusese la Hawaii. Locurile în Teatru rezervate marianilor rămăseseră goale. Directorul general al Oraşului, inginerul

Xavier, om alb din Hawaii, mutat mai de mult în Mariana pentru nesupunere la regulamentul Aptitudinilor – căci se ocupa în taină cu rotirea stelelor, cu mecanica cerească – se ţinea şi el departe de Capitală.

Xavier se ivea rar chiar între oamenii de muncă din etajele de jos ale Marianei, unde se aflau atelierele.

Ce anume urmărea inginerul cu studiile şi experienţele lui tainice? Nu ştia nimeni.

Înainte de ora 24, când se schimbau echipele, Iran, fost miner, acum inginer secund, părăsea biroul de comandă şi se apropia respectuos de uşa inginerului Xavier. Apăsa un buton o dată, prelung. Apoi ridica ochii spre cei doi butoni de sticlă deasupra uşii. Dacă se aprindea butonul albastru, număra cinei secunde şi intra. Dacă scapără butonul roşu, Iran se întorcea în biroul de comandă şi alte 24 de ore supraveghea ordinea Oraşului, producţia atelierelor, plecarea trenurilor.

– Iran, zicea parcă inginerul Xavier prin lumina roşie, nu te supăra că nu te primesc nici la capătul acestei zile, cum nu te-am primit nici ieri şi nu te primesc de câteva săptămâni. Dacă eşti tu la biroul de comandă, sunt sigur: toate s-au împlinit întocmai şi oamenii – mai cu seamă cei din Hawaii, Cap-Verde şi Ceylan – trăiesc în voluptate şi fericire. Rezervele metalice şi alimentarea cresc vertiginos cu fiecare secundă. Îţi mulţumesc, Iran, îţi mulţumesc în numele Omenirii. Mă încredinţez în fiecare zi, înaintea orei 24, când zăresc scânteia lămpii mici care te vesteşte, ce mână norocoasă am avut luându-te sus din mină. Îţi aduci aminte? N-am cerut sfat niciunui inginer din Comitetul politic şi nici n-am voit să primesc în Mariana pe cel mai

bun elev al şcolii politehnice din Hawaii. Am coborât din etaj în etaj, am luat la rând şi am cercetat toate atelierele, de la suflătorii de sticlă până la săpătorii din fundul celor cinci tunele. Căci am înţeles, Iran, că inginerul cel mai bun în Mariana va fi nu cel mai iscusit matematician, ci marianul cel mai aproape de materialele pe care le frământă. Şi, când te-am zărit în fundul tunelului care străbate inima insulei Borneo, mânuind târnăcopul electric singur, în fruntea echipei uriaşe, am simţit că pe tine te căutasem. Erai despuiat, Iran, acoperit de sudoare şi cu zgură îmbâcsită în părul negru al goliciunii. Te-am întrebat cum te cheamă. Tu ai răspuns, privindu-mă neîncrezător de sub sprâncenele încruntate, ca pe un intelectual hawaiian ce eram: „Iran mă cheamă, dar de ce? Eu sunt marian”. Şi mi-ai întors spatele, să porneşti mai departe sfredelul de aluminiu şi târnăcopul cu dinamită. Ceilalţi mariani s-au temut de îndrăzneala ta, pe care socoteau c-am s-o iau drept insultă. „*Gorila* e poreclit, zise un marian ca să mă-mbuneze. Noi aşa îi zicem, *Gorila*, pentru că e acoperit tot de păr şi braţele lui sunt atât de lungi...” Te-am luat cu mine în vârful Marianei, în birourile administrative, şi toţi marianii erau încredinţaţi că te voi pune în lanţuri şi te voi trimite în Hawaii să fii electrocutat, împăiat şi expus în Muzeul anatomic al monstruozităţilor. Dar eu, Iran, te-am făcut ajutorul şi prietenul meu. Încă o dată, iartă-mă că nu te pot primi nici acum. Bănuiesc, vrei să-mi comunici câteva întâmplări de însemnătate mai curând socială decât tehnică: anume, că marianii au început iar să mănânce zgură şi pământ, şi echipa a treia, care lucrează sub insulele Filipine, a fost găsită întinsă jos, fără viaţă. Toate

cadavrele sunt cu intestinele îndopate de cocs şi ochii bulbucaţi, ieşiţi din orbite. Cam acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu oamenii din echipa întâi de la cuptoarele B 3, dar în loc de cocs ei au băut oţel topit. Ştii bine, Iran, că împotriva acestei nebunii nu putem face nimic altceva decât să ne-nchipuim că e poate o filosofie şi înţelepciune supremă ale naturii, neînţelese nouă. Nu erai tu însuţi un mâncător de rădăcini carbonizate?... Nu râvneşti adeseori să mă părăseşti şi să te robeşti iar în vreuna din echipele care scormonesc măruntaiele insulelor, să dai şi tu peste copacii îngropaţi şi putrezi de milenii, cu fructe de păcură dulce şi ameţitoare? Ce crezi că aş mai putea face împotriva bieţilor noştri mariani?

De data aceasta însă, deasupra uşii inginerului-şef se aprinse butonul albastru! Iran respiră adânc şi, cu liniile feţei înmărmurite într-o seriozitate care se apropia de spaimă, deschise uşa.

Îl găsi pe Xavier în faţa difuzorului, privind distrat, cu mâinile lui mici împreunate la spate şi parcă topite în trup, la discul în viteză. Iran voi să rostească ceva, dar inginerul Xavier micşoră, ca şi cum ar fi clipit din pleoape, de câteva ori lentilele mari ale ochilor lui albaştri. Iran se opri locului şi voi să se-n-toarcă. Dar Xavier zise liniştit, fără a-şi desprinde mâinile de trup:

– Nu pleca, Iran. Nu e nicio taină şi nu mi se pare nici prea interesant. S-a anunţat în Hawaii. Poţi asculta şi tu. Să vedem ce-au mai iscodit domnii din Capitală, de socotesc atât de folositor să stea de vorbă şi cu Mariana.

Râse încet.

Apoi, desprinzând o mânuţă de la spate, repetă semnalul, niţel enervat parcă de această neaşteptată pierdere de vreme:

– ...! – ...! – ...!

Şi rosti la microfon, fără a-şi putea ascunde un uşor accent de ironie:

– Da, Mariana!...

Difuzorul vesti Capitala prin trei fluierături scurte şi începu să vorbească:

– Hawaii! Aici Preşedinţia!... Gongul grav a sunat de mai bine de patru minute.

– De patru minute?... exclamă Iran fără voia lui şi ridică repede o mână în aer.

Gongul grav: Moartea Preşedintelui!

Xavier privea cu aceeaşi seninătate a ochilor albaştri discul pe care se ivise chipul oacheş, cu gene lungi, al fiicei Preşedintelui:

– La noi în Mariana nu se aud sunetele prea delicate. E... neapărată nevoie de prezenţa mea? zise cu aceeaşi uşoară ironie.

– Nu merită sunetul gongului grav această mică osteneală?...

Şi pleoapele cu gene lungi ale fiicei Preşedintelui se lăsară-ndurerate pe chipul ei prelung, întunecat, de mariană. Glasul fetei fusese parcă şi mai adânc.

Xavier răspunse rece:

– Adevăratul conducător al Oraşului este inginerul Iran. Se ştie doar la Preşedinţie că eu sunt mutat aici, în Mariana, mai mult disciplinar. Te salut, domnişoară, şi ţi-l trec pe Iran care se află tocmai alături de mine.

– Nu, nu, inginer Xavier! Tatăl meu te aşteaptă pe dumneata! strigă puternic, dar de data aceasta şi mai grav, înfrigurat, glasul de contraalto al Oliviei.

Xavier, fără a-şi clinti mânuţele încorporate iar trupului ca două aripioare, tăcu o clipă şi zise scurt, cu jumătate glas, lui Iran:

– Treci la aparat. Eu cobor la uzine.

Xavier făcu doi paşi spre uşa ascensorului şi se opri. În vârful piramidei adăsta trenul electric care străbătea distanţele-n vid cu viteza sunetului. Inginerul se întoarse şi, ridicând privirile lui mari, albastre spre Iran, zise liniştit:

– Îmi vei face raportul la întoarcere, Iran. Deşi mi se pare că e-n zadar, că de-acum înainte totul va fi în zadar...

ÎNTRE DOUĂ TIMPURI

Bătrânul Pi, într-un fotoliu larg, respiră greu. Ochii par şi mai mari în figura ovală subţiată, strâmtată parcă de apropierea morţii. Din vreme în vreme, flacăra magnetică a privirilor creşte, ca şi cum energia care mai există în fiinţa muribundului s-ar aduna toată, speriată, în ochi. O uşoară roşeaţă încinge atunci obrajii bătrânului Pi – şi dacă ceasul n-ar fi al morţii, s-ar crede că o bucurie neaşteptată înviorează inima Preşedintelui.

Pendula mare din perete alternează lin în cutia prelungă.

În jurul muribundului stau în reculegere, respect şi teamă, inginerul Whitt (poate viitorul Preşedinte), inginerul Filister, şeful laboratoarelor alimentare din Ceylan, Santio, subşeful uzinelor electrice din Cap-Verde, dr. Harwester, şeful Comisiei biologice şi – lângă umărul bătrânului Pi – Olivia, în rochia ei scurtă, galbenă, cu chipul speriat, cu lacrimi mari în gene.

Pendula îşi numără singură, liniştit, clipele.

– A fost vestit şi Xavier?... întreabă muribundul, abia auzit.

Bătrânul Pi a mai întrebat de câteva ori de Xavier şi i s-a răspuns. Acum nu mai răspunde nimeni.

Lipsa inginerului Marianei jignea pe Whitt mai mult decât pe toţi ceilalţi, căci aşteptarea aceasta îi da lui Xavier o însemnătate pe care desigur nu o avea.

– Vrei să mai semnalizezi o dată în Mariana, Olivia? zise bătrânul.

Privind-o, zări lacrimile ei mari în gene. Bătrânul lăsă capul în piept.

Doctorul Harwester îşi clinti pântecele mare, ca şi cum ideile lui porneau de-acolo, şi zise cu glasu-i răguşit:

– Domnule Preşedinte, Xavier, dacă ar fi voit, ar fi sosit de mult. Ar fi bine să deschideţi şedinţa numaidecât, deoarece fiecare clipă pe care o pierdeţi... adică vreau să spun pe care o pierdem...

Bătrânul, fără a ridica privirile, şopti:

– Xavier nu vine. Îmi pare rău. Foarte rău.

Şi, după o clipă de tăcere, bătrânul Pi urmă, silindu-se a vorbi cât mai tare:

– Nu mi-a fost dat să dispar liniştit şi împăcat din scaunul acesta, ca iluştrii mei predecesori, încredinţând Guvernatorului oraşului Hawaii marele diamant al Preşedinţiei şi mâna copilei mele, cum a statornicit tradiţia milenară, de când trăim în adâncul apelor.

Bătrânul Pi tăcu, ridicând până-n dreptul ochilor diamantul uriaş pe care-l purta la degetul mic al mâinii stângi.

– Am fost sortit să despart cu existenţa mea două Timpuri. N-aţi înţeles, oare că Omenirea nu va mai putea trăi multă vreme în fundul apelor?... Ne-am construit Oraşele aci, pentru că în miile de generaţii nu s-a iscat un singur creier în stare să ne ducă într-o planetă nouă, sub un Soare nou, înflăcărat. Soarele nostru e roşu de mii de ani şi, când se va stinge de tot, nu va mai putea fi văzut decât ca o lună, prin lumina altor astre. Cum de a lăsat Omenirea să-i scape printre degete materiile radioactive pe care totuşi le-a mânuit atâtea secole?... Le-am pierdut printre degete – şi nu ne-au mai rămas decât plumbul, fierul şi alte câteva metale, tot atât de moarte. Dacă nu izbutim să evadăm din fundul apelor, din aceste închisori de sticlă, *pierim*. Omenirea, din nenorocire, a părăsit de mult, dinainte de dispariţia elementelor radioactive, problema descompunerii atomului. Cu ce forţă am socotit noi că vom putea străbate distanţele interstelare?... Cine s-a mai gândit să caute Omenirii alt lăcaş?

Şi Preşedintele privi chipul fiecăruia din jur.

Nu răspunse nimeni.

– Ne-am aclimatizat, ca orbii. Am strâns rezerve metalice şi electrice, ca avarii şi surzii. Am instituit cea mai simetrică organizaţie socială, după ce am stârpit din sângele nostru toate instinctele terestre. Suntem fericiţi, ca nişte muţi şi idioţi. Ne adunăm în teatrele din Hawaii să aplaudăm zadarnice spectacole. Avem Carnavalul submarin, de fiecare An Nou şi ne minunăm de noi înşine, ca nişte guşaţi. Dar cine, de mii de ani, mai cugetă la o evadare – *la marea evadare din Moarte*? Unde sunt mintea şi închipuirile Omului?...

Inginerul Whitt, uimit de furia muribundului, se plecă spre urechea doctorului Harwester şi întrebă:

– Nu-i face rău?...

– Nu, inginer Whitt, răspunse bătrânul Pi înainte ca doctorul Harwester să fi vorbit. Nu, nimic nu-mi face vreun rău de aci înainte. Socotelile mele se încheie peste câteva minute. Dar nu pot îngădui să mai treacă pe acest fotoliu în locul meu un îngâmfat tot atât de neclintit, de stupid ca mine şi predecesorii mei. Au fost mai isteţi, mai pătimaşi, mai oameni acei barbari din epoca terestră, care străbăteau mările şi oceanele furioase în câte o scorbură de copac mânată de o zdreanţă umflată de vânt: imaginaţia lor descoperea Continentele. În loc să fi cercetat stelele, sublimii noştri părinţi ne-au mutat în fundul apelor! În loc să căutăm să scăpărăm aici, în fundul apelor, un mic soare nou, dacă nu izbutim cu nici un chip să evadăm, căci în fiecare atom se repetă jocul Universului cu miile lui de constelaţii – noi am organizat Clopotele Pneumatice ale raselor muribunde!... Plecaţi! Plecaţi!... Nu pot să mai văd pe nimeni! Duceţi-vă!... Vreau să mor singur! Nu ţin să mai joc comedia Onorurilor şi să iau parte la mascarada trecerii Puterilor prezidenţiale în mâna unui urmaş tot atât de sterp şi de nevolnic ca mine!...

Inginerul Filister, şeful Alimentaţiei, deşi roşcovan, se făcu parcă şi mai stacojiu, întrebându-se:

– A înnebunit Preşedintele?...

Bătrânul Pi se clinti în fotoliul în care păruse înmărmurit şi cu ochii mari deschişi, purtându-i ca o conştiinţă peste cei de faţă, zise neînduplecat:

– Omenirea nu mai are nevoie de niciun Preşedinte!... Ea aşteaptă un Mântuitor. Din clipa aceasta, începe Timp nou. Cine va veni după mine?

Şi bătrânul nu se mai clinti. Farurile ochilor se stinseră pe-ncetul, şi în curând pe chipul lui, de un oval desăvârşit, nu mai trăi decât surâsul de gheaţă al morţii, ivit pe nesimţite.

– A murit! A murit! zise doctorul Harwester înspăimântat.

Toţi ceilalţi rămaseră nemişcaţi. Olivia îngenunche şi îşi lăsă fruntea pe mânuţa albă a mortului. Nu mai plângea. Nici un fior nu-i mai scutura trupul tânăr. Pătrunsă de duhul care schimbase fiinţa atât de cunoscută a tatălui ei în *altcineva*, Olivia încerca să simtă măcar din frigul mâinii lui, prin fruntea ei înfierbântată, că bunul tată *fusese* totuşi...

– Ce încurcătură!... izbucni inginerul Filister, ridicând mâinile în sus. La aşa ceva nu m-am aşteptat!... Ce e de făcut?... se întoarse el către Whitt.

Guvernatorul general al oraşului Hawaii, după o clipă de gândire, zise cu glas energic:

– Domnilor, în această clipă unică în istoria Omenirii, daţi-mi voie să salut cu adâncă veneraţie amintirea Preşedintelui Pi, conştiinţa înaltă pe care noi cei din jur nici nu o bănuiam. Alături de trupul lui neînsufleţit, în grelele împrejurări politice în care ne-a lăsat, vom găsi poate mai lesne prilej de bună înţelegere. Să nu discutăm deci ideile marelui dispărut care ar putea provoca dezbinări în sânul Comitetului, ci să ne mulţumim a-i urma exemplul de devotament şi să lăsăm Adunării Anuale a Omenirii dreptul de a alege un Preşedinte fără de care cred că...

Şi privi spre Olivia.

Dar Olivia încă nu se ridicase de lângă mort.

Situaţia era gravă. Oraşele trebuiau vestite că Preşedintele încetase din viaţă – dar se putea, oare, arunca asupra Omenirii spaima din ultimele cuvinte rostite de Pi? Toate vrăjmăşiile care mocneau ascunse ar ieşi la iveală. Materiile prime din care Cap-Verde şi Ceylan îşi ţineau uzinele şi laboratoarele ar înceta de a mai pleca din Mariana, iar locuitorii din Oraşele teoretice şi aristocrate ar pieri în câteva zile de foame şi frig. Şi la urmă, lăsaţi în voia instinctelor lor barbare, ar pieri şi marianii.

Inginerul Whitt, spre care se îndreptau privirile tuturor, zise răspicat:

– Omenirea are nevoie de un Preşedinte. Eu nu mai am acest drept. Puterile supreme trec astfel asupra Comitetului politic. Suntem aici trei, doctorul Harwester, inginerul Filister şi cu mine. Să dăm puteri depline prietenului nostru Santio asupra Oraşului electric. Suntem deci patru. Inginerul Xavier din Mariana...

Doctorul Harwester interveni împăciuitor:

– Xavier trebuie vestit de cele întâmplate, sunt încredinţat că va veni.

– Da, cred că va veni... zise şi Olivia. Îl voi vesti eu, din nou.

Şi trecu în încăperea de alături.

Santio întrebă încet pe Filister de la Alimentaţie dacă într-adevăr crede în existenţa unor lucrări tainice, în manuscrise, ale fostului Preşedinte.

Filister dădu din mâini agitat:

– Dacă a rămas sau nu vreun manuscris de pe urma bătrânului Pi? Eu nu cred. Ceea ce ştiu însă precis este că Preşedintele Pi ne-a lăsat moştenire turbarea şi furia în care a murit! Asta ne trebuia nouă?... N-a fost în stare să atingă măcar vârsta de 40 de ani, ne-a încurcat axiomele alimentare şi pe deasupra toată rânduiala politică. Nouă ne trebuie un Preşedinte, şi el ne recomandă un salvator!... Parcă salvatorii se găsesc aşa, pe toate drumurile!... De ce n-a fost el un salvator?

Santio tăcea. Deşi privea în jos, ochii lui oblici, mongoloizi, zăreau tot ce se petrecea înjur. Ca inginer al Oraşului electric, nu-l preocupa decât mersul neîntrerupt şi precis al turbinelor. Îşi da seama totuşi că vreo câteva idei ciudate, cu totul străine de roţi, curele de transmisie şi volţi, stăpâneau acum cu neobişnuită forţă destinul uzinelor.

Doctorul Harwester, între timp, făcuse Preşedintelui injecţia de marmorificare neagră şi cerceta cu luare-aminte în ochii mari deschişi ai mortului. Inginerul Whitt urmărea, alături de doctor, evoluţia înceată a împietririi.

După câteva secunde, inginerul Whitt întrebă încet:

– Nu crezi că ar trebui multiplicată doza?... Evoluţie prea lentă...

Doctorul nu răspunse. Aplecându-se mai mult asupra mortului, pipăi ochii cu degetul, atent. Apoi răspunse:

– Nu. Doza multiplicată l-ar pulveriza într-o oră. Evoluţia înceată a marmorificării lui e firească. Preşedintele Pi se descompunea din viaţă. De aceea nici n-a putut ajunge până la 40 de ani. Să-l acoperim.

Şi-l învălui ca pe o statuie într-un cearşaf alb în fotoliul din care, pietrificat şi negru, nu se va mai ridica niciodată.

– Va mai putea fi şlefuit?... întrebă aproape neliniştit inginerul Whitt.

Doctorul, după o clipă de gândire, răspunse cu jumătate de glas:

– Cred că nu... În orice caz, înainte de a-l instala în cripta Preşedinţilor, vom încerca să-l şlefuim cu o soluţie acidulată.

Apoi tăcură amândoi.

O linişte grea domnea în camera mortuară.

Inginerul Whitt zise doctorului la ureche:

– Cred totuşi că e o greşeală chemarea lui Xavier.

– Da?... se miră doctorul. Situaţia e destul de încurcată.

Whitt răspunse tot printr-o întrebare:

– Crezi că e în interesul superior al Omenirii ca locuitorii Marianei să hotărască destinul nostru în aceste împrejurări, cu acelaşi drept ca restul oamenilor?

Şi tăcu, aşteptând cuvântul doctorului. Dar, cum acesta tăcea îngândurat, inginerul Whitt adăugă:

– Unde am putea ajunge, dacă am fi siliţi să ascultăm pe Xavier?...

În aceeaşi clipă se deschise uşa. Olivia, palidă ca în clipa morţii tatălui ei, intră şi zise cu respiraţia tăiată:

– Nu... nu... El nu vrea să vină!... O! Dar e absurd!... De ce nu mai vrea? Zice că nu-l mai interesează nimic...

Şi, acoperindu-şi faţa cu mâinile, izbucni în hohote de plâns ca un copil. Toţi tăceau. Doctorul Harwester, cu o bucurie sinistră pe care nu încerca măcar s-o ascundă, zise:

– Era de-aşteptat...

Olivia izbucni:

– De ce era de aşteptat, doctore? Şi de ce vă bucuraţi atâta?... Xavier n-are nevoie de politica din Hawaii, dar toate oraşele au nevoie de Xavier. Voi înşivă ar fi trebuit să vă duceţi să-l chemaţi pe Xavier, nu să mă lăsaţi să-l chem şi el să nu vină. Nici n-a voit să mă mai audă. L-a pus la aparat pe ajutorul lui, pe Iran...

Şi, zărind deodată cearşaful alb, ea duse amândouă mâinile la gură, într-un ţipăt de disperare:

– L-aţi şi acoperit pe tata!...

Inginerul Whitt se apropie şi voi să ia mâna fetei. Dar Olivia şi-o trase brusc, ferind-o, privindu-l cu ură.

– Domnişoară Olivia, zise Whitt cu glas împăciuitor, nimeni dintre noi nu e vinovat de purtarea şi credinţele inginerului din Mariana. Ce putem face noi împotriva voinţei lui?... Ce poţi face dumneata?... El a fost exilat în Mariana din aceeaşi pricină: revoltă împotriva tuturor rânduirilor superioare ale Omenirii. Ştii bine.

Filister izbucni furios şi răguşit:

– Şi de ce să-l aşteptăm anume pe Xavier?... Să ne-nchipuim că nu mai e... Ca Manido!

Olivia, cu ochii plini de lacrimi, privi uimită, aproape speriată pe cei din jur. Apoi şopti încredinţată că totuşi adevărul, deşi cu neputinţă de dovedit, era de partea ei:

– Şi se va putea face, fără Xavier, vreun lucru de seamă?...

Inginerul Filister zise răspicat, spre a pune capăt acestei scene penibile:

– Domnişoară Olivia, noi alegem pe inginerul Whitt, Preşedinte al Comitetului politic, mai mult nu putem. Până

la alegerea unui nou Preşedinte al Omenirii, dumneata eşti liberă. Alegerea unui Preşedinte nu se poate face fără votul unanim al Oraşelor, adică şi al Oraşului Mariana. Domnişoară Olivia, *nu există altă soluţie*.

Se făcu tăcere. Toţi aşteptau răspunsul Oliviei.

Dar cum să spună Olivia că alegerea unui Preşedinte al Comitetului politic va împiedica alegerea unui Preşedinte al Omenirii după acel principiu suprem cerut de Pi în ceasul morţii? Comitetul politic va fi totdeauna de partea Preşedintelui lui – şi va sili celelalte Oraşe să-l aleagă neapărat.

Cum să destăinuiască teama ei că Whitt, care va fi cu siguranţă ales acum, va deţine puterea şi asupra Marianei, pe care în câteva secunde o va putea asfixia şi otrăvi la cea mai mică bănuială împotriva lui Xavier?... Cum să dea pe faţă marea credinţă în Xavier a bătrânului Pi, care, presimţindu-şi cu mult înainte sfârşitul, se spovedise fetei lui şi murise în revoltă şi disperare?

Inginerul Santio ghici din tulburarea Oliviei că nu era stăpână pe toate mijloacele ei şi ascundea lucruri prea însemnate, pe care nu le putea da încă pe faţă. De aceea, după o clipă de gândire, zise:

– Refuzul colegului din Mariana de a veni între noi e dureros şi penibil. Eu propun să lăsăm deocamdată vacant locul de Preşedinte al Comitetului politic. Şi, până la o hotărâre care trebuie să ţină seama neapărat de dorinţa din urmă a Preşedintelui Pi, propun ca domnişoara Olivia să ocupe scaunul prezidenţial.

Nimeni nu avu curajul să tulbure liniştea care urmă cuvintelor lui Santio. Nimeni nu cuteză să se-mpotrivească.

Inginerul Whitt privi către Santio cu ochi mari, în care se concentrase toată puterea voinţei lui.

Să fie Santio mai de mult un tainic partizan al inginerului Marianei?

Dar în tăcerea care acorda Oliviei dreptul asupra fiinţei ei şi asupra destinelor Omenirii, răsună blând, şi totuşi hotărât glasul copilăresc al fetei:

– Voi ţine cu nepărtinire şi luare-aminte locul tatălui meu. N-am decât 13 ani. Dar nu mai veghează mintea şi voinţa mea – ci a lumii. *Nu trebuie să murim!*... Tata m-a sortit aceluia care va mântui Omenirea. Îl aştept.

POVESTEA VIEŢII E UN CERC

În biroul lui, a doua zi, inginerul Whitt se simţi dezorientat.

Îi lipsea ceva.

Olivia?...

Deasupra mesei lui de lucru zbârnâi de două ori. Whitt se-ndreptă spre uşa care da în laboratoarele mari şi aşteptă. Uşa se deschise şi, cu o fiolă-n mână, se ivi Lucia, secretara.

– Îl putem felicita pe domnul Preşedinte?... surâse ea, cu ochii mari ca două lacuri de apă verde, pe chipul oval, cu fruntea bombată şi albă ca de fildeş.

Mâna-i tremura, şi licoarea albăstruie din fundul eprubetei se clătina ca altă simţire.

Whitt, cu ochii în jos, tăcu. Chipul lui alb se încruntă puţin. Lucia băgă de seamă. Puse fiola pe masă şi se lipi de el. Cu mânuţele ca două flori cu cinci petale albe mici pe umerii lui, îl privi drept, aşteptând să ridice ochii, să-i citească sufletul. Cu o furie neobişnuită, aproape instinct, Whitt o cuprinse cu braţele-i mici şi, tremurând, o apăsă puternic de el. O clipă înmărmuriră amândoi, unică fiinţă cu două capete apropiate. Fulgerul mut trecu o dată, cutreierând scurt făptura lor înlănţuită, şi Lucia rămase nemişcată. Apoi, suspinând uşor, voi să se depărteze. Whitt o privi drept:

– Lucia, te-am chinuit...

– O! Nu! Whitt!... Dar, când ştiu că un an o vei avea pe Olivia care e mai mult mariană, îmi închipui că poate după aceea mă vei prefera – că mă preferi de pe-acum. Oricând vei voi, Whitt, mă poţi chema la tine. Oricând!

– Iubire?... Într-adevăr, Lucia?...

Lucia privi în jos ruşinată, gânditoare, apoi, ridicând capul, zise:

– Poate că da, Whitt, fără să vreau, Whitt, fără să ştiu. Am ajuns să cred că noi, femeile, suntem fiinţe inferioare: *tragem înapoi*, cum am mai fost. Mergem înainte numai întrucât ne iau bărbaţii cu ei, Whitt. Lasă-mă să te iubesc – o, mai cu seamă acum, când simt că te pierd!

Whitt nu răspunse. Lucia puse iar mâinile mici pe umerii lui, dar nu se apropie. Privirile ei îl învăluiră într-o dulce nelinişte. Cu blândeţe, Whitt se desprinse. Soneria de la ascensor îl chemă. Avea o întâlnire cu doctorul Harwester, pe care-l bănuia vinovat de disperarea care-l ucisese de curând pe inginerul Manido de la Electricitate.

Ce se petrecea? Era într-adevăr moartea atât de aproape?...

– Nu stau mult la doctorul Harwester, zise încet. Te mai găsesc?... De când a murit bătrânul Pi, nu mai pot suferi să rămân singur. Nu e ciudat?...

Lucia răspunse:

– Eu nu plec, Whitt. Te aştept aici şi după schimbul echipelor. Şi să vii înapoi voios! Îmi dai voie să te îmbrăţişez?... Cum făceau soţiile credincioase acum o sută de mii de ani!...

Cu această glumă în care tremura totuşi un adevăr, Lucia îşi lipi ovalul rece al chipului de ovalul parcă şi mai rece al lui Whitt.

Coborând spre doctorul Harwester, inginerul Whitt se încrucişa cu ascensoarele în care oamenii, cântând în cor, se duceau spre Laboratoare. Era ora cinci dimineaţa, când răsărea odinioară Soarele aproape alb de incandescenţă deasupra munţilor, mărilor şi oraşelor de piatră de la suprafaţa Pământului.

Ei nu ştiau – nu ştiau încă!

Doctorul Harwester, pântecos, cu faţa apoplectică, ieşi întru întâmpinarea inginerului Whitt. Îl bătu Pe umăr cu bunăvoinţă:

– Nu-ţi face inimă rea, Whitt! Al tău e viitorul! Olivia va renunţa singură la Preşedinţia care nu-i foloseşte la nimic şi se va grăbi să-şi aleagă repede soţul, de care, te asigur, sângele, glandele, părul ei fierbinte de mariană au mare şi urgentă nevoie! Fetele negre n-au suferit niciodată de prea mult intelect şi instinctul lor n-a fost niciodată îndestul de satisfăcut, hahaha!... Vino repede să vezi nişte peştişori,

Whitt, să juri că sunt oameni mici. Numai privirea lor e cam idioată...

Cu braţul miniatural pe după grumajii inginerului Whitt, doctorul îl duse prin câteva săli cu bolnavi care aşteptau să fie operaţi, apoi coborâră trepte în spirală şi se opriră într-o uriaşă sală circulară, răcoroasă, cu un mare bazin la mijloc şi numeroase colivii acvatice pe pereţi.

– Medicii şi doctoriţele care lucrează sus, în sălile de operaţie şi în farmaciile Institutului, cunosc acest admirabil refugiu marin?... întrebă inginerul Whitt.

– O! Nu!... De altfel, nici nu i-ar interesa... Aci, în afară de dumneata, iubite Whitt, n-a mai fost până acum decât bătrânul Pi, câteva zile după alegerea lui ca Preşedinte. Aci nu vine nimeni. E laboratorul meu secret.

– Alchimia dumitale?... zise ironic inginerul. Şi ce minuni ai iscodit?... Să vedem! Am venit la dumneata, doctore, nu să mă cauţi de vreo boală, cum ţi-o fi spus secretara mea, chimista Lucia.

– Bănuiam că Lucia exagerează... râse doctorul.

– Am venit, urmă inginerul Whitt, să aflu părerea dumitale asupra nebuniei subite a sărmanului Pi şi dacă este îndreptăţită – din punctul dumitale de vedere – sinistra lui profeţie care a tulburat toată ordinea noastră socială. Părerea mea o bănuieşti şi e strict ştiinţifică: atâta vreme cât Craterul din fundul oraşului Mariana ne furnizează flăcări – şi avem de pe-acum oarecare rezerve metalice – civilizaţia submarină e în plin progres. În afară de melancolia care a cuprins câteva din personalităţile mai de seamă şi de care, mărturisesc, mi-e teamă să nu mă molipsesc până la urmă şi eu, cred că nimic nu ameninţă

fericirea oamenilor. Eu nu vreau să mă las influenţat de isteriile moderne. Ar fi nevoie poate de o mai esenţială purificare a sângelui nostru de reziduurile străvechi, pământeşti, recunosc, dar ele nu mai sunt de mult un pericol prea serios.

Doctorul Harwester ascultă cu luare-aminte cuvintele bine cumpănite ale inginerului Whitt, în care regăsi îndrăzneaţa lui luciditate – dar nu avu curajul să ridice privirile. Foarte serios – el care de obicei trăia într-o veselie neîntreruptă, deşi cam enervantă şi provocând o febră rece – doctorul Harwester răspunse:

– Whitt, de ce să discutăm lucruri atât de însemnate şi, ca toate lucrurile însemnate, destul de triste?... Vino mai bine în partea asta a peretelui de cristal, să-ţi arăt ceva minunat!

Stinse toate luminile. O clipă rămaseră amândoi în întuneric. Ca un zumzet îndepărtat abia se mai auzeau şuierăturile fine ale ascensoarelor, murmurul cu presiuni ritmice, îndepărtate, al ventilatoarelor Oraşului.

Doctorul Harwester învârti un buton, şi un puternic reflector roşu, izbind peretele dublu de cristal, ţâşni departe în apele Oceanului, ca un tunel care se pierdea în zare. După câteva minute se ivi în fluidul de lumină roşie o balenă mică. Apoi alte câteva şi mai mici.

– Iată, inginer Whitt, ce a mai rămas din balenele de odinioară, mari cât un Oraş. Am reuşit să mă-mprietenesc cu vreo câteva dintre ele. Ne înţelegem de minune. Vin la mine ori de câte ori semnalizez cu roşu. Când izbutesc să vânez peşti, poftesc balenele aici, în bazin, în vizită. Ele cunosc bine drumul, pe dedesubt...

Şi astfel, pe rând, cu luminile întregului spectru, doctorul Harwester arătă inginerului Whitt ultimele forme, minuscule şi degenerate, ale vieţuitoarelor marine. Numai câteva caracatiţe crescuseră uriaşe, asemenea unor copaci ecuatoriali din epoca întâi a Soarelui – şi cu braţele lor aspre, lungi, se târau de-a lungul peretelui de cristal, flămânde de lumini.

Apoi, doctorul Harwester stinse reflectoarele şi aprinse luminile mici, puternice şi albe, din coliviile atârnate pe pereţi. În fiecare, inginerul Whitt găsi câte o specie de peşte ciudat, cu aripioare ca nişte mâini, cu buze surâzătoare, neschimbat, cu o scăpărare îndurerată sau numai tristă şi rece în ochii rotunzi, care parcă voiau să grăiască.

– Vorbeşte-le, Whitt. Nu-ţi vor răspunde, dar te vor înţelege!...

Inginerul Whitt se-ntoarse, mai mult enervat decât obosit de cercetarea coliviilor, şi întrebă cu o învinuire:

– Doctore, ce e toată mascarada asta?...

– Credeam c-ai să-nţelegi singur. Mai e nevoie să-ţi explic?...

– Nu-nţeleg nimic!

– Mă surprinde. Mi se pare, iubite Whitt, că *nu vrei* să-nţelegi!...

Apoi, mai mult cu răsuflarea, cu ochii mari deschişi în care Whitt citi toate spaimele morţii:

– *Suntem la sfârşitul vieţii*, prietene Whitt! Bătrânul Pi n-a murit nebun! Căci nu e de ajuns, spre a trăi, să adunăm metale, să înmagazinăm energie electrică în acumulatori de plumb, să fabricăm alimente sintetice, nesimţitori la

stingerea Soarelui, la îngheţul Pământului şi al apelor în fundul cărora ne-am refugiat. Formele făpturii noastre se schimonosesc. Sângele se subţiază, carnea se topeşte pe noi. Nu e o întâmplare că mâinile omeneşti s-au redus şi, când le lipim de trup, par aripioare sau solzi. Peştişorii din colivii sunt o dovadă: ai băgat de seamă că au ceva din înfăţişarea şi sufletul omului submarin? De la 120 de ani, cât trăia altădată pe glob, omul nu mai ajunge în fundul apelor decât până la 40. Femeile poartă fătul în pântec numai şase luni. Avem de curând cazuri de trei luni şi cred că nu ne-ar fi greu să ajungem pe o cale biochimică la sarcini nu mai lungi de o săptămână. În sălile de ginecologie şi obstetrică se fac acum experienţe destul de înaintate. Vom izbuti! Ştiinţa şi tehnica noastră ne vor duce şi la această desăvârşire pe care o cere, o strigă, o ţipă întreg organismul nostru, să-l uşurăm odată, după mii de ani de povară, de cea mai însemnată şi caracteristică funcţie a vieţii, care era naşterea. În curând vom procrea în utere din cauciuc la o anumită temperatură, unde noi şi iubitele prescrise de Comisia eugenică ne vom depune şi amesteca, prin bună înţelegere, icrele. Hahaha!...

– Tocmai dumneata, doctore Harwester, care ai făcut atâtea lucrări şi descoperiri însemnate în direcţia procreării artificiale, te plângi de progres?...

– Mă plâng?... Deloc!... Eu nu mă plâng niciodată de nimic, prietene Whitt! Eu sunt vesel – cel mai chefliu dintre oameni!... Râd toată ziua! Uite, râd şi acum: ha! ha! ha!...

– Dar acest progres e fatal, doctore Harwester. Evoluţia omenirii merge, din clipa ivirii ei pe Pământ, de la materie către spirit – la spiritul din care poate a purces. Crezi oare

că e cu putinţă să ne oprim la mijlocul drumului, la o formă oarecare materială, oricât de subtilă, dar care e tot materie şi nu încă spirit pur?...

– E fatal! Exact ce cred şi eu!... Sfârşitul materiei, şi deci al vieţii, e fatal. Din ceasul în care omul a făcut marele progres de a se rupe cu desăvârşire de scoarţa pământească şi s-a mutat în Oraşele de sticlă din fundul Oceanelor, evoluţia lui până azi şi de azi înainte nu cunoaşte stări pe loc şi nici nu e cu putinţă s-o mai oprim într-un punct oarecare al vieţii, pe care ne-am hotărât să-l credem culmea forţei şi a frumuseţii ei. Alimentarea sintetică, ajunsă la forma perfecţionată a parfumurilor, a suprimat funcţiile organelor nutritive, a redus mădularele la un rudiment schematic şi vom ajunge la stârpirea lui definitivă. Glandele nu mai secretă decât tot un soi de miresme, asemenea glandei craniene care a luat, prin dezvoltarea gândirii, proporţii fantastice, în paguba trupului devenit nefolositor, purtat ca o vechitură şi ca un apendice inform, leneș şi infect. Îmi pare rău că, înainte de a coborî în această cameră circulară, unde controlez degradarea formelor vieţii, nu ţi-am arătat sus, în sălile medicale, caracterul bolilor contemporane.

– Le ştiu, răspunse inginerul Whitt. Ele sunt bolile condiţiilor actuale de viaţă – şi atât. E firesc ca oamenii tereştri, mult mai grosolani, să fi fost bântuiţi de beteşuguri mai grosolane.

Doctorul Harwester ridică un deget:

– Care puteau fi lecuite, prietene Whitt. Bolile oamenilor submarini *nu mai pot fi lecuite*. Cum să redau viaţa protoplasmei care intră în descompunere din loc în

loc, fără vreo pricină văzută sau ştiută, chiar în trupul fiinţei vii?... Cum să creez oamenilor o înfăţişare cumsecade, când vin şi-mi arată că li se usucă un braţ, ca o algă, li se răsuceşte un picior ca un şarpe şi începe ochiul să le curgă din cap, ca un melc? A mai părăsit vreun bolnav clinicile noastre? De la 36 de grade, temperatura sângelui omenesc a scăzut la 25 şi scade cel puţin o jumătate de grad cu fiecare generaţie. Urcarea temperaturii artificiale a Oraşelor nu ajută câtuşi de puţin păstrării sângelui – cel mult creează o şi mai mare diferenţă de căldură, şi de-aci numeroase cazuri de asfixie, care par atât de inexplicabile. Sângele nostru era roşu pe Pământ, demult e trandafiriu şi tinde aici, în fundul apelor, să devină alb, ca puroiul. Oamenii de odinioară ai progresului au părăsit scoarţa tare şi s-au mutat în oceane: ei au crezut că viaţa e o forţă care, spre deosebire de toate celelalte ale Universului, nu se va subţia şi nu va pieri niciodată. Am ocolit însă aproape toată circumferinţa vieţii şi ne apropiem de punctul de unde am pornit: de amoeba din adâncul apelor mării. E fatal! Întocmai ce spuneai adineauri, inginer Whitt!... Ce puteau prevedea oamenii crescuţi pe scoarţă tare şi, prevăzând, ce puteau face? Am cugetat adesea în faţa pacienţilor mei întinşi pe targă şi care deveneau în câteva ceasuri reptile şi moluşte cu sânge alb şi rece, că nici o prevedere n-ar fi folosit la nimic. Să fi luat oamenii cu ei în fundul mărilor câteva herghelii de armăsari, elefanţi, hipopotami şi alte animale mari, cu sânge mult, fierbinte?... Sângele lor, oricât de roşu, după câteva secole s-ar fi răcit şi albit şi el. Să fi cultivat pe trupul viu al acestor monştri, colonii de milioane de ploşniţe care au însuşirea de a păstra şi înmulţi globulele

roşii?... Dar cât puteau ţine în oraşele noastre de sticlă această şmecherie cu flirt şi această dobândă?

Doctorul Harwester tăcu.

Tăcea şi inginerul Whitt. Oare, să fi pătruns şi în conştiinţa lui credinţa că viaţa a ajuns la capăt şi ceea ce el socotea ca semn al unei supreme civilizaţii este numai o putreziciune strălucitoare şi o agonie cu ultime pâlpâiri de mucegai? Nu. Căci după o clipă de gândire, inginerul Whitt zise revoltat:

– N-aş fi crezut niciodată, doctore, că-n înfăţişarea dumitale voioasă şi plină de sănătate sălăşluiesc atâta mâhnire şi suferinţă. Om de ştiinţă, adică de încredere, dumneata ai mai curând un suflet nesigur de astrolog, o minte neliniştită de mag. Te-am pierdut şi pe dumneata!...

Doctorul Harwester, măsurându-l cu o privire pătrunzătoare, voi să răspundă. Dar gândi că e de prisos. Lăsă capul în jos.

Inginerul Whitt adăugă:

– Mi se pare, doctore, că sunt singurul om care mai crede că destinul lui nu s-a-ncheiat! E trist totuşi, doctore Harwester, să rămână cineva optimist singur în toată omenirea...

– De ce? Rămâi optimist mai departe, prietene Whitt!... Îmi pare rău că nu pot fi şi eu!... Mi-ar ajuta să privesc mai uşor viaţa stingându-se şi aş muri cu seninătatea cu care altădată oamenii se culcau şi adormeau.

În ascensorul care-l ducea spre laboratoare, inginerul Whitt se simţi copleşit. Nebunia bătrânului Pi, care cerea urmaşilor lui o urgentă sforţare, o încordare de geniu

grăbită, rapidă, pentru mântuirea vieţii, nu era deci nebunie, ci *conştiinţă*. Oare, nu cumva singurătatea inginerului Xavier din Mariana avea acelaşi înţeles misterios ca şi veselia şi pofta de viaţă ale doctorului Harwester?... Şi atunci ce rost mai are învrăjbirea şi îndârjirea de acum – când sunt cu toţii meniţi sfârşitului apropiat?

Lucia îi ieşi înainte, vestind că echipa s-a schimbat, iar bărbaţii şi femeile au luat înainte de plecare baia de lumină împotriva somnului. Inginerul Whitt abia asculta. Era palid.

– Nici un accident?... întrebă el deodată.

Şi aşteptă răspunsul ca pe o revelaţie.

– O! Whitt, ştii bine că avem întotdeauna o pierdere de 10% din materialul omenesc, la fiecare schimb de echipe. De vină e serviciul eugenie: nu mai supraveghează atât de strict calitatea indivizilor procreatori şi, mai cu seamă, îngăduie de-o vreme încoace naşterile urgente, după sarcini prea scurte. Ar trebui să te ridici, Whitt, să ceri măsuri de îndreptare.

Inginerul, fără a se aşeza la biroul său, cu ochi mari deschişi, privi în ochii verzi, de o inteligenţă atât de delicată şi de gingaşă, ai Luciei, ca şi cum afla pentru întâia oară aceste întâmplări atât de obişnuite şi cunoscute.

– Da, da, zise inginerul repede, voi interveni!... Voi interveni numaidecât!... Serviciul naşterilor s-a birocratizat, iar doctorul Harwester se ţine de glume și de farse!

Lucia zise, crezând că-l linişteşte:

– O! Whitt, cred că e o stare generală. Nu suntem persecutaţi numai noi. Şi la Alimentaţie ponderea pierderilor e aproape 10%. La Electricitate, la marii Generatori, s-a luat mai de mult măsura ca fiecare om în

serviciu să fie dublat de un om în repaus, pentru orice eventualitate. În Mariana, accidentele de muncă sunt mai mici, după câte am aflat. Dar marianii suferă de viciul unei alimentaţii ordinare şi dau şi ei o mare mortalitate.

Inginerul Whitt abia asculta.

– Lucia, zise el deodată, punând mâna mică pe umărul ei alb, oamenii din laboratoarele noastre mor… vreau să zic… mor tot aşa?…

– Da, răspunse Lucia, apropiindu-se. O! Whitt!... De ce eşti azi atât de preocupat? Atât de străin parcă?…

– Oamenii noştri cad cu ochii mari deschişi?... Cad cu picioarele muiate?... şopti inginerul Whitt la urechea Luciei, care, întunecându-şi pe nesimţite luminile verzi ale ochilor, lipise răcoarea fiinţei ei subtile de trupul lui rece.

– O! Whitt! dragul meu – noi nu vom muri niciodată!

Şi, tăcută, cutremurată de un fior, îşi duse flacăra verde
a privirilor în ochii lucizi, nemişcaţi, ai bărbatului. Apoi se depărtă cu un suspin şi, privind în jos, zise:

– Whitt, de ce nu vrei să-mi îngădui să fiu mamă?

Şi, după ce rosti acest gând, prinse curajul să ridice ochii şi să zică rugătoare, dar hotărâtă:

– Copilul nostru, Whitt!... Îl voi purta în mine nouă luni, ca mamele de altădată! El nu va cădea din picioare, fără putere, ca al celorlalte mame!…

Dar inginerul nu răspunse.

Se îndreptă spre biroul lui şi scrise câteva rânduri. Apoi semnaliza la un aparat cât un ceasornic de buzunar. Când în inima ceasornicului scapără o dată, albastru, vorbi:

– Santio, te felicit pentru ideea pe care ai avut-o la întrunirea Comitetului politic. Olivia pe scaunul bătrânului Pi e într-adevăr ca şi inexistentă. Dar situaţia nu poate ţine la nesfârşit.

Inginerul se întoarse către Lucia şi şopti mai mult cu răsuflarea, repede:

– Semnalizează la Serviciul biologic. Cheamă-l pe doctorul Harwester.

Apoi din nou, spre Cap-Verde, unde vorbea cu Santio:

– Nu eşti de părere să ne adunăm din nou?... Cât mai curând! Să luăm în sfârşit cunoştinţă de testamentul politic şi ştiinţific al fostului Preşedinte. Este inadmisibil ca un astfel de document să rămână în stăpânirea Oliviei, a cărei mentalitate avem tot dreptul s-o bănuim: ea e jumătate mariană. Vesteşte-l pe Filister, la Ceylan. Cu doctorul Harwester vorbesc eu, chiar acum. Xavier?... Din parte-mi aş fi bucuros să vină. Dar crezi că va veni? E un personaj bizar. Suntem înţeleşi? La ora 23, la Preşedinţie, după spectacolul de-aici, din Hawaii.

Lucia, care-l chemase pe doctorul Harwester, făcu semn inginerului Whitt să se grăbească.

Whitt se ridică repede de la locul lui şi se îndreptă spre semnalizatorul în faţa căruia se afla Lucia. Dar se răzgândi şi, oprindu-se, şopti:

– Vesteşte-l: la ora 23, la Preşedinţie. Au consimţit şi ceilalţi. Nu vreau să-l mai văd, să-l mai aud!

Şi, în vreme ce Lucia îl încunoştinţa pe doctorul Harwester de întrunirea urgentă a Comitetului politic, inginerul Whitt scrise cu mâna înfrigurată pe o bucată de hârtie câteva rânduri.

– E de acord, zise Lucia apropiindu-se de Whitt. Va veni. A spus că nimic nu-l amuză mai mult ca întrunirile Comitetului politic. O! Whitt! Petreceţi acolo într-adevăr atât de bine?...

Dar inginerul nu răspunse, ci se ridică în faţa Luciei. Îi întinse hârtia şi zise, privind încruntat în jos:

– Acum am nevoie de toată luciditatea minţii. Tu mă tulburi. Iată aci un concediu mai lung. Poate fi prelungit. Preumblă-te prin Hawaii, Ceylan, Mariana – unde vrei. Când ne vom revedea, cred că vom fi amândoi vindecaţi de aceste naive preferinţe sentimentale. Adio, Lucia!

Secretara luă hârtia cu un gest de care nu-şi dădu seama, şi ochii ei mari, verzi, umezindu-se în adânc, se stinseră pe-ncetul.

– Adio, zise Lucia fără a se mai lipi de el, privindu-l drept în ochi. Te voi iubi, Whitt, şi fără să te văd. Adio!

DOCTORUL MORŢII

La ora 22, în vreme ce Teatrul cel mare din Hawaii, plin până la ultimul loc, răsuna de aplauze, în palatul prezidenţial, la uşa Oliviei se auzi o bătaie uşoară. Fata preşedintelui, în aceeaşi rochie scurtă, galbenă, cu braţele goale, grumajii şi picioarele bronzate parcă de soare, întrebă surprinsă, cu glasul ei aproape băieţesc:

– Cine e?...

Şi se ridică din scaunul de metal să deschidă.

Era doctorul Harwester.

– O! Doctore, ce drăguţ din partea dumitale că ai venit să-mi ţii de urât, acum când sunt atât de singură! Prietenele mele joacă în balet. De mult nu mi s-a mai întâmplat să fiu la ora asta acasă, şi nu pe scenă. O! e greu să ţii locul Preşedintelui şi cine ştie câtă vreme voi mai fi silită să-l ţin!...

Doctorul tuşi încurcat, bombănind ceva.

Olivia, cu obrajii înroşiţi şi c-o enervare pe care nu şi-o putea ascunde, întrebă:

– Doctore, vrei să vedem şi noi spectacolul?

Fără a mai aştepta răspuns, se-ndreptă spre peretele lateral şi puse în funcţiune aparatul de televiziune. Dar pe discul învârtitor se ivi numai imaginea publicului care aplauda în picioare, frenetic, în faţa cortinei lăsate.

– Prea târziu, şopti îngândurată Olivia. Spectacolul s-a încheiat.

Opri aparatul şi, apropiindu-se cu paşi mici, repezi de doctorul Harwester, zise cu mâinile prelungi, oacheşe, împreunate pe sânii mici:

– Mi-e frică, doctore!... Ce se va mai întâmpla peste câteva minute?... Ai cercetat bine toate hârtiile tatei?...

Doctorul Harwester zise răguşit şi tărăgănat:

– De hârtiile Preşedintelui Pi cred c-ar fi mai bine nici să nu pomeneşti. Ne-am aprinde paie în cap degeaba. Deşi nu mă pricep bine la fizico-chimie şi aproape deloc la matematică, mi se pare că notiţele pe care mi le-ai încredinţat spre cercetare erau mai mult nişte jocuri ale bătrânului. Nu cred să fie de vreun folos.

– Dar le-ai adus? întrebă Olivia. Vreau să le predau pe toate, până la ultima bucăţică de hârtie, Comitetului politic. Nu, nu, doctore Harwester, nu vreau să fiu bănuită că am ascuns pentru mine o singură formulă sau cifră, ca s-o dau apoi cuiva ales anume de mine. N-am decât un gând, doctore: al tatălui meu, care a murit în spaima că ne pândeşte moartea.

Doctorul Harwester ascultă în tăcere, privind chipul prelung, serios al Oliviei. Cum se făcea că această gingaşă făptură, cu sânge de mariană caldă, străbătută de toate instinctele dansului, avea o conştiinţă atât de vie? Dacă trupul ei se trăgea din Oraşul focului, sufletul îl moştenise de la bătrânul Pi, întreg. Şi, cuprins de o teamă tainică, doctorul Harwester tuşi, pregătindu-se parcă a destăinui ceva.

Dar nu mai avu vreme. Lumina becului portocaliu se aprinse deasupra uşii de două ori: Comitetul politic aştepta.

Olivia, urmată de doctorul Harwester, care părea şi mai pântecos, şi mai umflat, ca ameninţat de apoplexie, intră în biroul de lucru al fostului Preşedinte. Inginerul Whitt, Filister, Santio, Xavier se apropiară şi sărutară pe rând mânuţa oacheşă a fiicei Preşedintelui. Cu obrajii încinşi de emoţie, cu pleoapele în jos şi cu umbrele subţiri ale genelor mult mai lungi ca genele însele, Olivia se aşeză în fotoliu.

– Cine a luat iniţiativa acestei întruniri?... întrebă şovăind Olivia.

– Eu, răspunse inginerul Whitt, privind-o în ochi.

– Te felicit, inginer Whitt, zise Olivia. Ai sentimentul răspunderii noastre.

Inginerul Whitt era încredinţat că Olivia îl va întreba de pricina grabei lui şi va avea deci prilejul, înaintea oricăror neînţelegeri, să grăbească chemarea Oraşelor pentru alegerea unui preşedinte. Dar Olivia era preocupată de alt gând, pentru ea mult mai însemnat.

Aruncând o privire celor din jur, zise:

– Tata a murit, precum ştiţi, disperat. Grija viitorului omenirii nu l-ar fi putut tulbura în asemenea măsură până la capătul vieţii, dacă nu şi-ar fi dat seama că mântuirea noastră e pe trei sferturi o himeră. Soarta a voit ca tata să nu atingă nici vârsta de 40 de ani. Era poate anul nădejdii lui, căci tata a lucrat fără ştirea nimănui la sfărâmarea coeziunii moleculare şi la captarea energiei inter-atomice. Era singurul mijloc, după credinţa lui, să se simplifice funcţiile Oraşelor submarine, să se revitalizeze organismul omenesc în decadenţă, să evadăm poate din închisoarea apelor, fie sfredelind scoarţa Pământului, ca să ajungem mai aproape de sâmburele de foc – cum a crezut la-nceput –, fie părăsind globul pământesc şi zburând în altă Constelaţie, cum i s-a părut mai raţional în ultimul timp.

– Unde e manuscrisul? întrebă scurt inginerul Xavier şi se ridică de la locul lui.

Olivia îl privi, uimită de această grabă sau neîncredere, şi răspunse:

– Manuscrisul îl veţi avea îndată. Nu ştiu cum trebuie să procedez. Calculele, tata n-a mai avut răgazul să le ducă până la capăt – şi de aceea poate a murit atât de trist. Cui să-i încredinţez acest manuscris?... Poate că tata, în ceasul din urmă, dacă ar fi fost de faţă şi inginerul Xavier din Mariana, v-ar fi predat tuturor manuscrisul – spre a duce

mai departe laolaltă cercetările. Să fac altfel, ar fi nedrept. Dar chiar în acest caz, întreb: Voiţi să lucraţi laolaltă?...

O tăcere prelungă urmă cuvintelor Oliviei.

– Nu, nu se poate! murmură în sfârşit Filister. Societăţile anonime culturale şi cooperativele ştiinţifice n-au dus niciodată la cine ştie ce ispravă.

Olivia îi privi pe toţi aşteptând. Neprimind niciun răspuns, zise:

– Doctorul Harwester vă va preda fiecăruia în parte câte-o copie după manuscrisul neterminat al tatei. Originalul rămâne aici şi poate fi cercetat de oricine, oricând.

Dar, în aceeaşi clipă, doctorul Harwester, parcă mai palid ca de obicei, vorbi cu acea răceală care era seriozitatea lui:

– Domnilor colegi şi prieteni, manuscrisul pe care l-am cercetat era alcătuit din petice de hârtie cu ştersături atât de numeroase, încât... încât am socotit că nu va fi de niciun folos – şi l-am ars.

La uimirea justă a celor de faţă, se adăugă spaima Oliviei, care abia avu puterea să silabisească:

– Doctore... cum?

Inginerul Xavier, care-şi păstrase sângele rece, se înclină în faţa fiicei Preşedintelui:

– Îmi daţi voie să mă retrag?...

Dar Olivia nu-i întinse mâna, căci nu înţelesese cuvintele lui.

Întorcându-se către Filister, întrebă:

– Lampa cu opt conuri ai distrus-o cumva şi dumneata?...

Inginerul Filister puse pe masă, în faţa Oliviei, un fel de ochean de cristal, în care se îmbucau opt conuri, înlăuntrul cărora scapără câte-un ac de platină, în spirală.

– Lampa aceasta cu opt filamente, lămuri Filister oftând adânc, nu poate sluji la niciuna din fazele de fabricaţie a gazelor alimentare. Cred că bătrânul Pi a construit lampa în cu totul alt scop. Formula gazelor combinate înscrisă pe fiecare con al lămpii parc să-i fi slujit mai curând la experienţe de fizică. Ultimul con, de altfel, nu cuprinde nici o formulă...

Doctorul Harwester se apropie de masă, luă fără grabă lampa cu opt conuri, citi formulele şi puse lampa la loc. Apoi zise, aproape cu nepăsare:

– Da... E lampa pe care am văzut-o desenată între peticele de hârtie ale Preşedintelui. Aceleaşi combinaţii de gaze: hidrogen, heliu, oxigen.

Santio luă şi el lampa, o cercetă şi, fără a o pune la loc, explică:

– Mi se pare că ideea Preşedintelui se poate ghici destul de uşor. Acest fir circulă pe-o bucată de metal, desigur cu cea mai mică cifră de coeziune. Cele opt conuri sunt cu opt cuptoare, care au opt gaze diferite, la anumită temperatură provocată de spiralele de platină, au menirea să desfacă progresiv atomii. Preşedintele n-a găsit gazul ultimului con...

Filister exclamă:

– Exact! Santio a văzut exact!... Dacă bătrânul Pi mai trăia încă un an, ducea descoperirea până la capăt!...

Xavier se apropie de masă. Citi cu luare-aminte formulele înscrise pe conuri. Apoi, desfăcând mânuţele albe de trup, ca şi cum ar fi voit să se depărteze repede, zise:

– Bătrânul Pi, trăind încă un an, ar fi inventat lampa descompunerii atomilor, dacă există într-adevăr în Univers fluidul necesar ultimului con. Există?

Pe chipul Oliviei, a cărei frumuseţe în bucurie la apropierea lui Xavier se deschisese o clipă ca o veche floare tropicală, trecu o umbră.

– Tata avea multă încredere în dumneata, inginer Xavier, şi dumneata nu ştii, oare, decât să te îndoieşti?

Xavier privi în ochii Oliviei şi gândi fără să se grăbească: „Bătrânul Pi iubea tocmai puterea îndoielii mele”.

Şi întrebă tare:

– Cine ia lampa?...

Santio zise liniştit:

– Lampa trebuie lăsată în seama inginerului Whitt. În laboratoarele lui de chimie va găsi mai repede gazul sau combinaţia de gaze necesară ultimului con, unde materia primă intră în dezagregare.

Olivia, dreaptă ca o sabie brumată, răspunse numaidecât:

– Nu, Santio, descoperirea gazului atrage după sine prea multe puteri şi drepturi. Nimeni nu poate avea dreptul întâietăţii decât cu învoirea tuturor. Neagă cineva acest drept inginerului Whitt?...

Niciun răspuns.

Olivia mai întrebă o dată şi se uită cu speranţă la Xavier.

Xavier nu răspunse.

Olivia, cu obrajii uşor aprinşi, ca şi cum prin această renunţare era dăruită lui Whitt, zise:

– Inginer Whitt, îţi înmânez lampa tatei. Îţi urez succes şi te felicit. Camarazii dumitale te socotesc întâiul dintre ei.

– Dacă-mi daţi voie! Daţi-mi voie!... zise doctorul Harwester, cu o răguşeală plină de goluri şi, mişcând din mâini, îşi făcu loc. Trebuie să mărturisesc că nu-nţeleg câtuşi de puţin toată această mascaradă! Nu, dragii mei, nu! Destinul nostru nu e afară de noi, ci în noi – şi cu noi s-a isprăvit! Am ars peticele de hârtie ale bătrânului Pi, care suferea ca şi voi toţi de aceeaşi închipuire, visând, ca un protest, o reîncepere a vieţii. Le-am distrus degeaba, văd, căci urmele halucinaţiei lui le-aţi găsit şi voiţi să le duceţi mai departe. Noroc bun!... Dar eu nu mă amestec. Am mai rămas cu un dram de bun-simţ şi, dacă e să pier, cel puţin să nu pier blestemând şi urlând ca nefericitul meu prieten!...

Olivia îl întrebă, aproape cu frică:

– Şi ce crezi că trebuie să facem, doctore? Să ne sinucidem numaidecât, ca să ne lecuim de mâhnire? Să pierim ca să nu disperăm?

Doctorul Harwester răspunse înveselit:

– Să ne sinucidem? Ha-ha-ha!... Ar fi o prostie şi mai tristă decât nebunia bătrânului Pi. Dimpotrivă, să trăim, domnişoară Olivia! *Să trăim*! Să ne mişcăm, să cântăm, să dănţuim!... Alegem Preşedinte numaidecât pe cineva dintre noi, care să nu mai fie torturat de viitorul Omenirii niciodată, întrezărit sau ghicit de închipuirea lui înfierbântată, halucinată – ci să vegheze numai la ordinea

muncii Oraşelor. Domnişoară Olivia, dumneata, la Teatru, îţi vei relua locul în fruntea baletului. Să lărgim dreptul la dans, ca toate fetele Oraşelor să danseze cu rândul, în balete noi, pe scena teatrului din Hawaii. Muzica să devină obligaţie universală: toţi bărbaţii să alcătuiască orchestre parţiale pe laboratoare şi ateliere, care să poată fi reunite în orchestra universală a Omenirii. Toate Oraşele să devină scenele aceluiaşi teatru, viaţa întreagă – o simfonie şi un dans. Iar pentru ultimele clipe, când vom simţi că scade şi luciditatea inteligenţelor noastre, să împărţim tuturor fiolele cu esenţă de opium şi morfină – ca murind să ne topim în cel mai voluptuos vid de viaţă. Ar fi singurul sfârşit demn de oamenii care au preschimbat acest glob de stânci şi noroi într-o bijuterie cerească, ei care au dat protoplasmei iniţiale virtuţile gândirii electrice. Cunoaşte careva dintre dumneavoastră un mai savuros sfârşit de bal biologic şi solar?...

Întorcându-se ironic către inginerul Whitt, zise:

– Pune-te pe lucru şi găseşte *gazul 8*!... Şi, după ce-l vei găsi, mântuie această Omenire putredă, mut-o în constelaţia Orionului sau în fundul Pământului, unde, intrând în mlaştini să orăcăim ca broaştele, să ne amestecăm cu mormolocii... *Oac! Oac! Oac!* Inginer Whitt, *Oac! Oac! Oac!...*

Şi, într-un hohot de râs, dând din mâini ca şi cum ar fi voit să se scuture de un haz care prea îl irita, doctorul Harwester se îndreptă spre uşă.

În urma lui rămase o tăcere grea.

– Nu putem lua în serios această batjocură, zise deodată indignat inginerul Filister. Noi avem nevoie de

fapte, nu de idei! Eu produc fiole cu arome alimentare, inginerul Xavier metale, inginer Santio electricitate, inginer Whitt formule chimice. *Trebuie să producem* – restul nu ne interesează.

Urmă o discuţie asupra ţelurilor Preşedintelui Pi, căutarea unei Constelaţii noi sau adâncirea Omenirii în Pământ, mai aproape de sâmburele de foc. Inginerii Whitt şi Xavier se arătară adversari neîmpăcaţi: directorul general al Capitalei credea că planeta cea mai apropiată dincolo de Pământ putea fi mortală pentru circuitele electrice ale celulelor noastre, acordate pentru sistemul solar.

– Nu trebuie să părăsim Pământul!... a încheiat inginerul Whitt.

– Şi dacă ne părăseşte el?... a întrebat Xavier. Pământul ne părăseşte de mii de ani, şi noi ne încăpăţânăm să ne ţinem de el. Coborârea în fundul apelor a fost o greşeală. Trebuie să evadăm!...

Dar asupra acestei discuţii plutea spiritul batjocoritor, distrugător, al doctorului Harwester.

Toţi cei de faţă simţeau că zămisliseră numai un joc de vorbe: Oamenii erau încă prizonierii apelor şi ai morţii apropiate.

Înainte de încheierea şedinţei, s-a redactat un comunicat pentru Oraşe:

„Comitetul politic discută continuarea unei descoperiri a fostului Preşedinte. Locul prezidenţial e vacant. De rezultatele descoperirii şi utilizării ei depinde soarta Omenirii.”

Fu întâia recunoaştere publică a cataclismului apropiat.

În camera ei mică şi galbenă, cu perdele albastre, după ce şi-a luat baia de lumină care-i împrospăta nervii, Olivia găsi tot baletul: pe Maria, Bebi, Laurenţia, Felonia, Nadia, Sonia – şi „plevuşca”, fetele-eleve.

– Ce e cu voi?... Întrebă Olivia palidă şi întinzându-le mâinile prieteneşte.

Toate vorbiră odată; cu glas mâhnit. Olivia nu înţelese nimic.

– Ce spuneţi?... întrebă ea din nou.

Fetele răspunseră cu glas şi mai ridicat, tot mâhnite.

– Nu, aşa nu înţeleg nimic, zise Olivia, intrând în mijlocul lor. Pe rând! Ce e, Maria?... Vorbeşte!

Dar în locul Mariei vorbi Sonia, prietena Oliviei, cu trupul alb ca zăpezile eterne şi ochii albaştri, mari, subliniaţi cu violet dedesubt, cu negru subţire – sprâncenele – deasupra:

– Olivia, fetele sunt mâhnite că ai fugit din balet, şi pe nedrept. De ce n-ai venit astă seară la Teatru? Preşedintele n-a fost încă ales şi tu nu eşti încă soţia nimănui... Fetele nu vor să mai joace fără tine!

Olivia îmbrăţişă repede câteva din micile prietene şi le zise tuturora:

– Fetelor, trebuie să dansaţi!... Ce vor zice oamenii? Şi, pe urmă, ce veţi face voi? Adevăratele dansatoare joacă mai mult pentru ele, nu pentru cei care privesc. Voi veni şi eu printre voi, dar mai târziu. Ne-mpăcăm? Da?

Şi le-mbrăţişă.

La plecare le duse până la uşă.

Aici apucă braţul lung, alb, mlădios şi rece al Soniei, şoptind:

– Tu rămâi, Sonia. Puţin! Puţin!... Apoi îţi dau drumul! Da?...

Sonia nu răspunse, ci privi a mustrare, cu limpedea melancolie albastră a ochilor mari deschişi, ochii adânci ca de noapte, cu gene lungi, ai Oliviei.

Când rămaseră singure, Olivia întrebă, luând amândouă mâinile prietenei:

– Cum a fost muzica?...

– Absurdă. N-a priceput nimeni nimic. Compozitorul cel nou e din Ceylan, un anume Aligator. Iată muzica lui: Peisaj terestru – bate vântul prin plantaţii de cafea; dansul şerpilor – apare Zeiţa Luminii (Eu). Vrajă. Un şarpe de culoarea cafelei (trebuia să fii tu, Olivia) se ridică până la ochii zeiţei. Se privesc. Se-nţeleg. Apogeu: Şarpele Pământului şi Zeiţa Luminii se topesc într-o îmbrăţişare nesfârşită. Vânturile cântă. Plantaţiile adie.

– E frumos, Sonia... De ce nu ţi-a plăcut?...

Sonia privi în jos:

– Ai lipsit tu.

Şi cele două braţe, ca doi şerpi albi se întinseră mlădioase şi viclene, s-o îmbrăţişeze. Dar Olivia scăpă c-o săritură.

– Nu, Sonia!... Nu mai e voie!... Sunt mireasă!... Făgăduită Preşedintelui!...

Şi râse în cascade grele, ironică.

Sonia îşi retrase braţele într-un dans de jignire şi întrebă cu buze subţiri, rele:

– Inginerul Whitt?

– O! Nu e inginerul Whitt!...

– Atunci Filister? Santio?... Îţi plac ochii mongolici ai lui Santio?

– Nu, Sonia, nu e nici Santio!...

Sonia gândi o clipă. Întrebă:

– Inginerul din Mariana? Cum îl cheamă? Nu l-am văzut niciodată. Am auzit că e o gorilă păroasă...

– Xavier?... Nu, Xavier nu e o gorilă, Sonia! Dimpotrivă! E un om ciudat şi ascuns, Xavier. Nu ştiu dacă-mi place mai mult ca ceilalţi... Dar mie nu-mi e îngăduit să vreau pe cineva, Sonia. Eu trebuie să fiu soţia Preşedintelui un an, oricine ar fi... Dar până acum nu e nimeni, Sonia! Sunt încă a ta...

Olivia, privindu-şi pe sub gene prietena iubită, aştepta acum una dintre îmbrăţişările pătimaşe ale făpturii ei de gheaţă. Dar Sonia sta locului, mistuindu-şi gelozia. Apoi deodată, ferindu-se, îşi acoperi faţa cu amândouă mâinile într-un hohot de plâns fără lacrimi, disperat, torturat, ca o pierdere pentru totdeauna.

– O! Sonia... zise Olivia şi se apropie de ea, încercând s-o dezmierde. Ce înseamnă asta?... Se poate? Pentru un bărbat pe care nici nu-l ştiu încă, nici nu-l vreau! Îşi mai dau seama bărbaţii ce-nseamnă iubirea?... Ştii bine, Sonia, că eu pe tine te voi dori, pe tine te voi iubi – oricând, totdeauna!...

GAZUL 8

Va găsi inginerul Whitt *gazul 8*?...

După ce întrebarea fu discutată de toţi locuitorii Oraşelor, în ascensoare, la Teatru, fu aproape uitată. Oamenii nu văd prea aproape. Oamenii uită repede.

Inginerii celor trei Oraşe însă nu uitau. Ei n-aveau dreptul să uite. Mai cu seamă Santio, care furniza electricitate. El ştia că turbinele funcţionau complet numai în epocile de lună plină. Mările agitau iar valurile – slab – şi zămisleau încă forţele electrice necesare vieţii Oraşelor. Descoperirea *gazului 8* şi punerea în funcţiune a *lămpilor Pi* ar da oraşului Cap-Verde rang de Oraş teoretic, ca Hawaii, şi ar uşura şi munca silnică a oamenilor din Mariana. În locul turbinelor greoaie, ţinute aproape de suprafaţa apelor – cu atâtea jertfe umane – oamenii ar suge electricitatea din materia descompusă, cu aparate mici, la fundul mării, comod. În scurtă vreme n-ar mai exista decât Oraşe de rangul întâi şi s-ar rezolva astfel şi cumplita problemă a inegalităţii oamenilor. Ideea lui Whitt, săparea unor oraşe noi în miezul tare al Pământului, i se părea lui Santio o utopie!... Speranţa lui Xavier ca oamenii să zboare în altă Constelaţie, o nebunie!

Să se descopere *gazul 8*!

Şi cât mai curând!...

Să se desfiinţeze acele pericole uriaşe, permanente, care sunt acumulatorii cu plăcile de plumb de sute de metri, rezervele de electricitate din transformatorii instalaţi ca o perpetuă dinamită la fundul oraşelor.

Să vie *gazul 8*!...

Să se lucreze cu *lămpile Pi* – mici ca brichetele, dar cu puteri mai mari ca toţi Generatorii!

Fiecare om înzestrat cu o mică scânteie Pi!...

Să vie *gazul 8*!...

Închis în laboratorul lui particular, unde nu voia să mai primească pe nimeni, inginerul Whitt examina încordat lampa cu opt conuri. Cât ar fi fost de folositoare acum manuscrisele fostului Preşedinte!... Directorul Oraşului Hawaii ar fi putut afla metoda pe care bătrânul Pi o folosise ca să ajungă la întâia formulă, principiul care l-a dus la a doua şi ce obstacole noi s-au ivit străbătând cele 7 conuri, unde ideea s-a oprit, şi imaginaţia a murit... De bună seamă, conul 8 trebuia să fie o culme, o izbăvire a celorlalte 7, căci nu era de închipuit să nu fi existat vreo simetrie a dificultăţilor – în conul 2,4,6 sau în conurile corespunzând divizorului 3, ascunzând o parte, dacă nu taina toată a conului 8.

Doctorul Harwester, spiritul hilar şi sinistru care a ars manuscrisele bătrânului Pi, a pus astfel Omenirii cea mai mare piedică în drumul ei spre mântuire.

Inginerul Whitt a reluat experienţele de descompunere a atomului, examinând funcţia specială a fiecărui con. Când a ajuns cu cercetările la cel din urmă, a băgat de seamă că electronii atomului se destrămaseră într-adevăr, dar pluteau la o distanţă destul de mare unii de alţii fără să-şi piardă coeziunea, precum sistemele astrale alcătuite din numeroase corpuri cereşti îşi păstrează la oricât de mari distanţe forţa de atracţie şi echilibrul între ele.

Aici se oprise bătrânul Pi: la slăbirea forţei de atracţie a electronilor din atom, dar nu la anularea deplină a atomului. Problema era unică. Ea nu se mai pusese în niciunul din cele şapte conuri, a căror funcţie se mărginise la o eliberare graduală. Bătrânul Pi privise greutatea drept în faţă: destrămarea electronilor definitiv! Glasul lui mai striga cu dispere: „Sfărâmaţi celula! Distrugeţi atracţia universală a primelor elemente!... Eliminaţi iubirea iniţială care a împreunat întâile existenţe!...”.

Inginerul Whitt îşi luase o însărcinare asemănătoare cu aceea de a se strecura între Pământ şi Lună sau între Soare şi Marte, spre a spulbera forţa de atracţie dintre ele – să spulbere el, întâiul, sistemul ceresc al unui atom, originea lumilor.

Dintr-un scurt calcul văzu că, pentru smulgerea din tovărăşie a unui singur electron, i-ar trebui o forţă electrică pe care n-ar putea-o produce toate mările Pământului. Şi chiar de-ar izbuti să rupă din constelaţie un electron, se vor prăbuşi, oare, celelalte?... Nu vor rămâne, oare, supuse aceleiaşi atracţii centripete, cum dăinuiesc celelalte stele pe cer, din care cade una? Şi pe care anume dintre electroni va trebui să-l momească spre a strica simetria întregii construcţii şi a prinde în braţe, ca pe nişte stele căzătoare încărcate cu fluidul universal, pe toţi ceilalţi mici sori electrici?

Arhitectura unui atom – ce dedal!...

Ce făcuseră fizicienii până atunci?...

În acea construcţie minuţioasă oamenii, iată, umblau şi atunci, după milioane de ani de ştiinţă, ca într-o cameră

întunecoasă, în care se lovesc cu capul de bezne şi se-ncurcă între mici planete, cu rotaţiile lor precise.

Atât se ştia – adică nimic. Şi, cu fiecare clipă, se apropia frigul – moartea Oraşelor.

Cineva bătu la uşă.

Inginerul Whitt puse deoparte lampa bătrânului Pi şi se ridică de la masă.

Ostenit, uitând că dăduse poruncă să nu-l stânjenească nimeni, se-ndreptă spre uşă. O deschise cu un gest mecanic, gândind aiurea.

Era Lucia.

Whitt o privi cu uimire.

– Am venit să lucrez, Whitt. Concediul meu s-a încheiat.

– Cum? A trecut o lună?...

– De ieri. Te tulbur? Pot să trec dincolo...

Whitt o reţinu şi îi destăinui repede munca pe care o începuse – întunericul în care intrase. Apoi începu să umble prin odaie gândind adânc şi încordat. Se opri deodată şi zise Luciei, fără s-o privească:

– Semnalizează la Preşedinţie.

– Da. Anume?

– Depun *lampa Pi*. *Gazul 8* este inexistent. Să se convoace Comitetul politic sau să continue experienţele altcineva, oricine... Eu am renunţat.

Şi cum Lucia voia să se-mpotrivească, inginerul Whitt o opri cu un gest scurt:

– Semnalizează, te rog, la Preşedinţie. E absurd să ne batem capul să aflăm *gazul 8* în câteva zile – şi eu am avut nevoie de o lună ca să bag de seamă că nu se poate face

nimic. Fiecare ceas de întârziere şi tăcere adaugă la ridicolul în care mă aflu!

Lucia se apropie de masă şi aruncă o privire iscoditoare asupra desenelor ca şi asupra lămpii cu şapte firişoare incandescente. Citi textul explicativ al lui Whitt. Apoi rămase pe gânduri. Înţelegea*. Gazul 8* era o utopie: nu cu un gaz sau o combinaţie oarecare de gaze se anulează nunţile de la început de lume ale electronilor unui atom!

– O! Whitt, aici e nevoie de-o excepţională forţă electrică, nu de gaze, ca în cele şapte conuri precedente... Ar trebui să-i telefonăm lui Santio.

Whitt râse:

– Ce? Să ne dea forţele electrice ridicate la pătrat pe care le-ar produce azi turbinele, ca să smulgem din cercul lui un biet electron?... E ridicol!...

Lucia gândi, apoi răspunse:

– De ce să smulgem noi electronul, Whitt? Electronii sunt destrămaţi. Există între ei o forţă care-i ţine acum la distanţă unii de alţii, forţă desigur mai mică decât atracţia dintre ei, dar totuşi o forţă. De smuls, nu-i vom putea smulge noi. Dar poate că e vreun mijloc să fortificăm tendinţa de evadare... Nu crezi?...

– Pompând electricitatea din atom?... întrebă Whitt ironic. Dar, Lucia, ăsta e tocmai scopul, să ne însuşim electricitatea atomului, ai cărui electroni nu vor să se descleşteze!...

– O! Whitt!... Dacă m-ai iubi... *dacă m-ai iubi*, sunt sigură că ai rezolva problema conului 8!...

Whitt râse:

– Asta da! – e într-adevăr o idee ştiinţifică!... Ştii bine, Lucia, că admir inteligenţa ta simţitoare sau sensibilitatea ta inteligentă, nu ştiu cum să spun mai bine, dar nu înţeleg chinul pe care mi-l ceri, orbirea pe care o vrei de la mine...

– Să nu renunţi azi, tocmai azi, când am revenit!

Whitt o privi lung, fără să rostească un cuvânt.

CAMERA CU VISE

În Mariana, fiica Preşedintelui şi prietena ei Sonia au fost primite în gara din vârful piramidei de Iran, a cărui înfăţişare sălbatică, păroasă pe Sonia o îngrozi. Ea şopti Oliviei, pe când ieşeau din ascensorul personal al inginerului-şef:

– Toţi din Mariana sunt aşa de hidoşi?... De ce m-ai adus aici, Olivia?

Olivia răspunse:

– Nu, Sonia, Iran nu e atât de urât cât ţi se pare acum şi e cel mai de seamă om din Mariana, după Xavier.

– Şi Xavier?... Xavier seamănă cu Iran?

Olivia râse:

– La înfăţişare nu. La suflet probabil da.

Inginerul Xavier ieşi întru întâmpinarea fiicei Preşedintelui şi a prietenei ei. Le salută c-un surâs care se ivea foarte rar în chipul lui, de obicei el plutind într-un vis lucid. Când atinse cu buzele mâna lungă, rece, a Soniei, mărturisi:

– Nu ţi-am văzut niciodată mâinile dansând, domnişoară, dar le văd acum în închipuire şi te felicit.

Olivia lămuri pe Sonia, care nu înţelegea:

– Inginerul Xavier vine foarte rar în Hawaii, şi la Teatrul nostru niciodată. Pe mine mă vedea numai când îl chema tata.

– Paguba e a mea, zise Xavier.

– Vremea nu e pierdută, domnule inginer, zise Sonia. În fiecare seară, Teatrul din Hawai este deschis oricui.

Xavier o arătă pe Olivia:

– Mi se pare că am pierdut prilejul. Domnişoara Olivia nu mai poate juca!

– Vrei?... se-ntoarse către Olivia prietena gata oricând să danseze. Înainte de a pleca din Mariana, să dansăm câteva minute pentru el şi Iran, ajutorul lui, care şi acum se uită la noi atât de încruntat!...

– O! Iran nu e încruntat! surâse inginerul Xavier. Cred că vă admiră, domnişoară Sonia. El n-a mai văzut fiinţă atât de albă. Din partea-mi, încântat de vizita dumneavoastră, nu vă pot oferi decât priveliştea minelor, a furnalelor, atelierelor şi Craterul... Voiţi să mă urmaţi?

Olivia rămase o clipă gânditoare. Apoi, întorcându-se către Iran, zise cu prietenie:

– Iran, domnişoara Sonia, prim-balerină la Teatrul Omenirii din Hawaii, ar dori să vadă minele şi Craterul. Eu le cunosc. Vrei s-o întovărăşeşti şi s-o lămureşti?... Du-te, Sonia!

Olivia ţinea să rămână singură cu inginerul Xavier. În privirile mari, albastre, ale Soniei se iviră două vârfuri de stilet: gelozie. Dar surâsul candid, cald al ochilor întunecaţi, cu gene lungi, ai Oliviei, îi spuse: „Tot nu crezi în mine?”.

Şi Sonia, salutând uşor pe Xavier, se îndreptă spre uriaşul Iran cu amândouă mâinile întinse. Cu degetele prelungi ale dănţuitoarei îndreptate către el, marianul negru nu ştiu ce să facă...

– Degetele se sărută, îi şopti Sonia.

Dar nu-i mai dădu răgaz şi porni spre ascensorul oblic din fundul sălii.

Iran, luând o privire de încuviinţare de la Xavier, o urmă.

Când rămase singur cu Olivia, chipul surâzător al lui Xavier se-ncruntă. Fără asprime în glas, dar destul de apăsat, zise:

– Îţi mulţumesc pentru cinstea prezenţei dumitale, domnişoară Olivia. Dar ce caută la inginerul Marianei, membru în Comitetul politic, fiica Preşedintelui Pi? Este o neprevedere gravă. Căci nu trebuie să fii bănuită de nici o părtinire. Îţi închipui oare că inginerul Whitt, în mâinile căruia se află o experienţă hotărâtoare, nu ştie unde eşti acum?... Să punem toată această întâmplare pe socoteala prieteniei dumitale cu Sonia – şi tot ce poţi face mai bine e să părăseşti numaidecât Mariana.

Olivia fu cutremurată de-un fior de furie şi ruşine. Dar se reţinu. Surâse şi apucă brusc mâna directorului Marianei.

– O! Nu te teme, Xavier! N-am venit să te compromit şi nici mie să-mi fac vreun rău. Ar fi trebuit să gândeşti mai curând că nu vreo curiozitate uşuratică m-a adus aici. Dar n-ai avut de unde să mă cunoşti îndestul ca să-ţi dai seama că nu sunt mai prejos de gândul dumitale. Ştiu ce am de făcut, tocmai din puţinul preţ pe care-l pun pe mine însămi şi din conştiinţa că e mai de preţ idealul pe care am fost lăsată să-l slujesc.

Xavier întrebă rece:

– Atunci ai venit să iscodeşti?

Olivia răspunse:

– Ştii bine că nu e nevoie. În acest moment nu în lucrările dumitale se află soarta oamenilor, ci în ale altuia. Şi tot ce se petrece în Mariana, Cap-Verde şi Ceylan, văzut şi nevăzut, se ştie precis în Hawaii. Cred că, spre deosebire de ceilalţi ingineri, tata îţi va fi destăinuit – pentru că avea multă încredere în dumneata – marea taină a Capitalei: că oricare din Oraşe, la un singur semn luminos ce pune în mişcare supapele de siguranţă, poate fi otrăvit cu fosgen sau invadat în câteva secunde de apele Oceanului. Aceste puteri sunt acum în mâna mea. N-am nevoie să spionez, inginer Xavier!... În Hawaii, la Preşedinţie se ştie tot.

Şeful Marianei privi drept, pătrunzător, în umbra genelor Oliviei:

– Nu-mi rămâne decât să bănuiesc – împotriva execrabilei păreri pe care o am despre nesimţirea mea – că... plac fiicei Preşedintelui, stăpâna de azi! E adevărat?... Întrebă glumind Xavier, ca să înlăture discuţia prea serioasă pe care o provocase.

– O! Nu!... Asta nu!... râse Olivia, arătând dinţii mici, albi, şi clătinând în bluza-i galbenă două naramze nevăzute.

Apoi, foarte serioasă:

– Xavier, venind aici, în Mariana, n-am urmărit să vânez nici glume, nici complimente, ci preocupată de o idee mult mai însemnată.

Xavier tăcu, în aşteptare.

Olivia urmă, silindu-se a înăbuşi un suspin care-i îngreuna sufletul:

– Spre a nu părtini pe niciunul din conducătorii Oraşelor, care au acelaşi drept la locul meu, şi mai cu

seamă pentru a sluji cum se cuvine gândului tatălui meu, am nevoie să fiu deplin lămurită.

– Cu ce-ţi pot fi de folos? întrebă Xavier de-a dreptul. Toată Mariana, toate uzinele, minele şi laboratoarele îţi stau la dispoziţie.

Olivia gândi o clipă şi, ridicând privirile, zise tot atât de hotărâtă:

– Lămuririle, inginer Xavier, de care aş avea nevoie te privesc numai pe dumneata.

– Nu pricep, zise cu ochi şi mai mari şeful Marianei. Trebuie să dau explicaţii asupra vieţii mele intime? Asupra convingerilor mele politice? Ideilor mele ştiinţifice?... Cred că nimeni nu mă poate sili. Nu m-a întrebat niciodată nici Preşedintele Pi asupra acestor lucruri atât de...

– Dar dacă te-ntreabă fata lui?... îl întrerupse Olivia.

– Nu văd de ce. La ce i-ar folosi şi de ce i-ar păsa?

Olivia se apropie şi mai mult de Xavier şi, întinzându-i mâna măslinie, şopti:

– Vreau să fim prieteni, Xavier! Vreau să-mi arăţi aceeaşi încredere ca tatălui meu! Mărturiseşte că, fără ştirea nimănui, urmăreşti ca şi tata o experienţă ştiinţifică. Ştiu că-n odăile dumitale de lucru nu are voie să intre nimeni şi că de vreme îndelungată Iran singur supraveghează munca în Mariana. N-ai venit să-l vezi pe tata în ultimul ceas al vieţii lui. Tata te aştepta. N-ai voit să ceri ca studierea *gazului 8* să fie făcută de o Comisie sau să ţi se încredinţeze întâi dumitale – de ce?...

Inginerul tăcea. În mânuţa lui albă şi rece ţinea degetele lungi, fierbinţi şi oacheşe ale Oliviei.

Glasul ei şopti:

– Înseamnă pentru dumneata atât de puţin locul tatei, dreptul de a supraveghea Omenirea?... Aveai putinţa să înlături pe Whitt – de ce n-ai voit?... Nu sunt decât o mariană, ştiu, dar sunt fiica Preşedintelui, Xavier, şi s-a întâmplat să fiu şi cea mai bună dănţuitoare a Oraşelor. Dreptul de a mă avea pe mine nu te-a neliniştit şi ispitit deloc?... N-ai presimţit că, alcătuită din toate acestea la un loc, făptura mea ar putea fi o bucurie, o fericire deosebită?... Cine eşti dumneata, Xavier, care nu mă vrei?

– Un om. Olivia, răspunse inginerul.

Apoi tăcu. Ochii fetei se umplură de lacrimi.

– N-am nimic de ascuns, Olivia, urmă inginerul. Şi nu mă interesează destinele Omenirii. Bătrânul Pi ştia. Discuţia duşmănoasă cu Whitt în privinţa direcţiei viitoare a sforţărilor noastre spre altă Constelaţie sau către inima Pământului n-a avut niciun rost. A fost o simplă enervare pricinuită de dumneata.

– De mine?... zise fata, arătându-se, între sânii mici, cu un deget prelung.

– În Hawaii nu mai calc. Încă o dată, destinele Omenirii nu mă interesează. E prea târziu.

– Nici destinul meu, Xavier?... Întrebă Olivia cu glas de intimitate.

– O, desigur, dacă ar ţine de mine! Dar destinul dumitale, Olivia, ţine de altceva decât de preferinţa cuiva, nu?... Tot ce mai pot face acum, în aşteptarea morţii, e *să privesc*. Atât. Eu sunt tot ochi, precum alţii sunt în vârful degetelor, ca dumneata, în nări ca Filister, în nervi ca Santio, în urechi ca Aligator, în viscere ca doctorul Harwester, în inteligenţă energică şi sfredelitoare ca Whitt.

Voluptatea mea e *să văd* şi cred că în epoca terestră, când Soarele colora lumea, aş fi fost poet sau pictor. În Oraşele submarine nu există culori, şi ochii noştri care au pierdut pleoapa s-au mărit atât de mult, pentru că ne ameninţă întunericul. De aceea *privesc*, nu vreau decât *să privesc*... cât mai pot, cât se mai poate.

– Ce mai e de văzut, Xavier?... Sunt numai patru Oraşe..., zise Olivia simplu.

– Ţin să te lămuresc deplin, Olivia, astfel ca inginerul din Mariana să nu te mai neliniştească deloc şi toţi să se-ncredinţeze, ca mine, că de la mine nu se mai poate aştepta nimic. Vrei să intri o clipă în odăile mele?... Să vezi şi dumneata cu ce privelişti îmi încânt ochii, cu ce lucruri fără folos îmi pierd vremea...

Olivia înmărmurise. Îi fu frică deodată de acest om cu sufletul mai străin de durerile omenirii ca odinioară sălbaticul din cavernele terestre înarmat cu toporul de silex. Cine e acest om singur, atât de îngrozitor de singur şi ce urmăreşte?

– Nu, nu vreau..., şopti Olivia înspăimântată, ca şi cum omul cu mânuţa albă şi privirile mari, albastre, de azur îngheţat, o ademenea în cine ştie ce străveche şi tainică peşteră, s-o asasineze.

Xavier surâse.

Olivia se lăsă dusă...

Se pomeni într-o odaie cu pereţii de oglinzi. Făpturile lor mişcătoare se răsfrânseră la nesfârşit într-un spaţiu iluzoriu, care se înmulţea cu sine însuşi în adâncime, micşorându-şi pe nesimţite celelalte două dimensiuni –

până când amândoi, Olivia şi Xavier, se topiră într-un singur punct.

– Această privelişte, zise Xavier, e numai o minciună a spaţiului, Olivia. Oglinzile mele sunt de fapt mult mai cuminţi şi mai înţelepte. Ele ascund un adevăr care nu se vede la lumină. Să sting lumina?...

– Nu, nu, acum mi-e frică de întuneric! se-mpotrivi Olivia.

Inginerul Marianei deschise uşa următoare. Tuburi de oţel de diferite grosimi fugeau ca şerpi încordaţi voind să scape în mare, în sus, dincolo de acoperişul de cristal.

– Sunt ocheanele mele, Olivia, zise aproape cu duioşie inginerul.

Şi, privind cu încredere în chipul uimit al fiicei Preşedintelui, inginerul îşi trecu mânuţa albă a dezmierdare pe luciul oţelului celui mai apropiat.

– O! Dar văd că ai şi mobile antice în această odaie cu ocheane. La ce foloseşte divanul?

– Pentru dormit.

– Dumneata dormi?... întrebă Olivia uimită.

– Da, câteodată. E viciul multor mariani, ştiu. Dar când vei voi să vezi un spectacol într-adevăr fantastic, să-mi îngădui să te adorm câteva minute. Nu ştiu dacă viaţa pământească era totdeauna de invidiat şi dacă oamenii submarini nu trăiesc mult mai raţional, scăpaţi de nesfârşite chinuri, scutiţi de numeroase crime. Dar visele oamenilor tereştri – ce răsplată! Ce biruinţă! Ce creaţie!... Această fantasmagorie fără pereche, în care se puteau citi misterele toate şi toată povestea vieţii omeneşti de la ivirea

primei conştiinţe, noi, oamenii submarini n-o mai cunoaştem şi n-o mai putem vedea.

Tăcu. Apoi şopti:

– Ai voi să visezi odată?

Olivia, gânditoare, răspunse tot atât de încet:

– Mi-e frică.

Şi după o clipă:

– Dar tot voi încerca!… Nu, nu singură, Xavier… În aceste tuburi mari păstrezi vise?...

Xavier privi tubul de o grosime uriaşă, pe care Olivia îl măsura cu priviri uimite. Apoi trecu mai departe, între câteva tuburi subţiri. Dar Olivia îl rechemă:

– Xavier! Şi zise hotărâtă: Arată-mi visele pe care le păstrezi în tubul ăsta mare!

Xavier desprinse o cască de telefon dintr-o casetă, o potrivi pe urechile mici ale Oliviei şi făcu legătura cu tubul mare. Apoi, mânuind cu luare-aminte doi condensatori gradaţi milimetric, zise:

– Acest tub nu ascunde nici un vis, Olivia. Dar el are puterea să-ntoarcă din celelalte Constelaţii, printr-o împerechere a vibraţiilor lui cu vibraţiile ajunse până acolo, zgomotele vieţii terestre, aproape de la începuturile ei. Auzi ceva?...

Şi fixă condensatorii, cu atenţie.

– O! Xavier!… Se aud rostogoliri de bolovani uriaşi, strigăte de durere, șfichiuiri de bice, răcnete, suspine adânci şi planşete prelungi – iar rostogoliri de bolovani... grăi abia silabisind Olivia, cu ochii închişi ca să audă mai bine.

Şi, deschizând pleoapele, întrebă:

– Ce e asta? Nu se poate vedea?...

– Sunt tânguirile robilor bătuţi cu biciul, care, înhămaţi la lespezi, ridică piramidele egiptene. Nu, nu se poate vedea nimic. Imaginile au trecut dincolo mult de Constelaţiile până unde poate bate unda mea alergătoare să le aducă înapoi. Dar sunetul e mai leneş ea lumina şi, deşi sunt de-atunci câteva zeci de mii de ani, îl mai pot întoarce de unde a ajuns. Culeg însă imaginile – destul de palide acum – de la începuturile epocii noastre oceanice. Vezi ceva?... O! Iartă-mă... Să potrivesc ecranul...

Şi inginerul Xavier, deschizând o uşiţă din tub, trase o placă dinăuntru, pe care se eşafodau trei oglinzi în trei planuri, iar mai în afară – un ecran pătrat, de mărimea unei batiste.

– Ce e asta? murmură Olivia şi se aplecă spre ecran. Văd colivii mari de bambus înşirate deasupra unui ocean. Suprafeţe uriaşe reflectând lumini puternice... În colivii, oameni – Xavier! Oameni care seamănă cu noi...

– Da, sunt atlantizii, fiinţe superioare, pe care i-au înecat plugarii revoltaţi rămaşi pe Continente.

– Nu! Nu vreau să mai văd! strigă Olivia şi, întorcând capul, închise ochii.

Xavier îi scoase Oliviei casca de pe urechi şi o puse la loc. Duse fata uimită între alte tuburi şi se opri în faţa celui mai subţire. Potrivi oglinzile şi scoase în afară ecranul mic.

– O privelişte ceva mai apropiată de noi. Valurile Oceanului Pacific.

Pe mica pânză călătoreau în aceeaşi direcţie, încet, triste, abia ridicându-se de la suprafaţă, valuri puţin

înspumate. Se opreau o clipă, ca spre a prinde răsuflet, şi porneau iar, în călătoria lor melancolică, mută şi nesfârşită.

– O! Ce mâhnite ape... zise Olivia.

– Nu le mai cheamă nici o stea. Soarele şi Luna şi-au pierdut aproape toată puterea. Sunt valuri totuşi... Eu le privesc mereu. Îmi închipui cum se zbăteau odinioară în uragane, cum alunecau repezi spre ţărmuri pe care le ascultau *bubuind*, cu puternica lor dezmierdare.

– O, ce sărace ape... plânse-ncet Olivia.

– Vrei să vezi Luna care le vrăjeşte?

Şi, deschizând uşiţa unui tub alăturat, Xavier scoase ecranul dintre oglinzile în planuri.

– Ce albă şi rotundă e!... Vreau să văd Soarele, Xavier!...

Inginerul aruncă o privire asupra cronometrului.

– E cam timpuriu, cred. Soarele se vede bine peste trei ore. Acum abia răsare.

– Vreau să văd răsăritul Soarelui, Xavier. Un răsărit de Soare!

Inginerul înclină una din oglinzi, mişcă din loc o a doua şi potrivi perpendicular o a treia. Pe ecran se ivi o pată mare, cărămizie, ca o rană de sânge închegat.

– Soarele...

– E cu putinţă?

Şi, privind cu ochi mari. Olivia îşi împreună degetele prelungi, tremurânde.

– Da. E tot ce-a mai rămas din el. O rană aproape uscată. Acum abia răsare. În miezul zilei e mai gălbui. Tot

cerul în jur e mânjit de puroiul lui. Îţi zici atunci: „Mai bine să apună... să moară...”.

Şi, în tăcere, însinguraţi deodată, de parcă mii de ani s-ar fi intercalat şi spaţii nemăsurate între ei, cei doi oameni priviră cu inima strânsă răsăritul de Soare în agonie peste talazurile Oceanului obosit.

– Mi-e frică!... ţipă deodată Olivia, întorcându-se către Xavier.

Şi, ridicându-se, apucă mâna lui mică, strângând-o puternic aproape de sânul ei, ca singura scăpare din frigul morţii.

NOAPTE

În vreme ce Omenirea, prin geniul lucid al lui Whitt, îşi căuta mântuirea, izbucniră întâile mişcări populare. Vag ajungea până la auzul lui, mai mult din spusele Luciei, că Oraşele s-au răzvrătit. Începuse domnia anarhiei?... Nici nu era de mirare... Echipele din Ceylan şi Cap-Verde de mult pizmuiau supremaţia Capitalei – care nu producea decât formule şi dansuri. Minerii şi turnătorii din Mariana porneau acum la lucru în formaţie de luptă, fiecare „batalion” cu pancarte: „Trăiască Munca!”... „Jos Formula!”... „Vrem egalitate!”... „Trăiască republica independentă a Craterului!”... În Ceylan, pe zidurile laboratoarelor de produse alimentare, fuseseră lipite afişe cu: „Trăiască Ceylan, Oraşul Miresmelor!” – „Cine conduce Omenirea? Muzica şi Parfumul!”. Cap-Verde, mai puţin răzvrătit, căci electricitatea nu îngăduie niciun fel de dezordine, cerea

prin toate megafoanele, la răspântiile etajelor, la încrucişarea ascensoare lor, în sălile mari ale Generatorilor: „Energia creează Dreptul!”... „Vrem Congresul Oraşelor!”... „Trăiască Forţa!”...

Comitetul politic fu convocat de urgenţă. Nu răspunse la semnalizarea Preşedinţiei decât doctorul Harwester.

– Numai dumneata, doctore? Îl întâmpină Olivia, de mult mâhnită de absenţa celorlalţi. Şi dumneata care nici măcar nu te ocupi de politică!...

– Mă interesează totuşi, nu-ţi închipui cât de mult, această ultimă zvârcolire a moluştelor umane, domnişoară Olivia!... zise doctorul şi râse fericit, scuturându-şi pântecele puhav. Sunt curios să văd ce idealuri vor mai iscodi în ajunul morţii lor aceste ventuze, stele şi bureţi de mare!...

În biroul în care avusese loc ultimul consiliu al Comitetului, Olivia, în rochia scurtă galbenă, cu mânecile până la cotul ale cărui gropiţe erau parcă în mişcare, se preumbla disperată, descumpănită de această dezinteresare şi absenţă ale şefilor de Oraşe. Să pună, oare, pe Wann să semnalizeze încă o dată şi apoi încă o dată, mereu – până când domnii ingineri vor binevoi să se supună convocării din Hawaii?... Era ridicol!... Să se ducă însăşi la Whitt, la Santio, la Filister, la Xavier, să-i roage cu glas umil: „Fiţi atât de buni şi veniţi până la mine. Sunt Preşedintă, mi se pare!... Provizorie, dar tot Preşedintă! Am să vă comunic lucruri de cea mai mare importanţă, întâmplări cât se poate de grave!... Veniţi?”. Ce comedie!...

Sonia, prietena, şedea în scaunul prezidenţial, cu mâinile lungi întinse peste birou, ca în clipa de odihnă care premergea sau urma dansului. Chipul ei alb, senin şi rece nu mai urmărea, ca o lună, trupul oacheş al Oliviei. După o tăcere penibilă, în care se auzi doar respiraţia ca prin bronhii veştejite, astmatică, a doctorului Harwester, Sonia propuse:

– Olivia, ce-ar fi să-l aduci pe Iran din Mariana aici, în Hawaii, la Preşedinţie? L-am cercetat şi experimentat cu de-amănuntul atunci când mi-a arătat atelierele, puţurile şi Craterul. Cred că ar fi mai energic decât semnalizatorul Wann... Iran e un marian viguros şi credincios.

Olivia răspunse enervată:

– Rămâne de văzut dacă ar voi Xavier să-l lase pe Iran sau dacă Iran ar primi să se mute în Hawaii.

– O!... Dacă vorbesc eu cu Iran!... zise Sonia, încredinţată.

Olivia îşi privi cu uimire prietena, căutând să ghicească ceva. În seninătatea ochilor mari, albaştri ai Soniei nu sclipea decât aceeaşi seninătate de gheaţă. Dar grija Oraşelor răzvrătite o cuprinse pe Olivia din nou. Mai dădu fuga o dată până la uşă, să semnalizeze, apoi se-ntoarse. Şi, în această împrejure cumplită, din care nu ştia cum să scape, făcu deodată ceea ce fac toate fetele naive: plânse.

Sonia, în tăcere, o privi îndelung, ca un spectacol plăcut. Gândi: „E mariană”. Apoi zise încet:

– Toţi marianii plâng. Şi Iran plângea...

Doctorul Harwester, în faţa acestei copilării disperate, nu se putu reţine şi, apropiindu-se, dezmierdă zulufii negri, clătinaţi de plâns, ai Oliviei.

– Nu plânge pentru idei politice, domnişoară Preşedintă! izbucni el. Crede-mă că sunt ochi întristaţi degeaba!... Vrei să mă duc eu la membrii Comitetului? Le trag o săpuneală, să mă pomenească!... Ce, se joacă de-a viitorii Preşedinţi? Nu mai răspund la semnalizarea fiicei lui Pi?... Le arăt eu lor!... Le trec o fiolă pe la nas de-i adorm ca pe nişte curcani!... Curcanii, domnişoară Olivia, erau nişte galinacee care se mâniau – şi înainte de a-i tăia, oamenii îi îmbătau cu rom.

Şi, făcând un semn prietenos cu mânuţa albă ca un evantai minuscul celor două prietene, plecă repede.

Doctorul Harwester vizită într-adevăr într-o singură oră, transportat în cabina prezidenţială, pe şefii celor patru Oraşe de pe linia Ecuatorului. Inginerul Whitt îl primi fără să se ridice de la masa de lucru şi fără să înalţe ochii de pe şirul de eprubete intercalate unor mici baterii.

– Doctore Harwester, îi zise la urmă cu glas iritat, ce să caut eu la Preşedinţie cu mâinile goale?... Mai am de lucru. *Lampa Pi* nu funcţionează încă. Şi nici nu ştiu de câtă vreme mai am nevoie: de un ceas sau de un veac. Nu mă mai chemaţi!

Apoi, cu glasul de-a dreptul furios, întorcând capul:

– Lucia, deşurubează şi sparge becurile de la semnalizatori!...

Pe Santio din Cap-Verde doctorul nici nu-l găsi în biroul de comandă al Generatorilor. I se spuse că e sus, la ultimul

etaj, la acumulatorii de mare rezervă. Se urcă după el. Îl găsi între uriaşe magazii de acid sulfuric, în care gemeau plăci de plumb paralele, de mărimea unor pereţi. Dârdâind de frig, doctorul Harwester îl întrebă de ce nu vine la Preşedinţie, dar în loc de răspuns auzi altă întrebare:

– Doctore Harwester, de ce nu mutaţi delicvenţii din Hawaii cu două etaje mai jos?... Au să-ngheţe! S-a făcut mai frig, mult mai frig...

Numai Filister din Ceylan, deschis ca totdeauna şi cordial, mărturisi doctorului Harwester că nu-nţelege rostul întrunirii Comitetului politic, câtă vreme *gazul 8* n-a fost încă descoperit. Dar dacă Olivia ţine neapărat să-şi exercite funcţiile şi să se joace de-a Preşedinta... E la dispoziţia copilăriei ei oricând.

Pe Xavier doctorul Harwester nici nu izbuti să-l vadă. Iran avu neobrăzarea să răspundă la întrebarea: „Unde e domnul inginer-şef?” cu această minciună: „E plecat în vis. Doarme”.

Doctorul Harwester nu se mai întoarse la Preşedinţie. Coborî de-a dreptul în bazinul cu reflectoare.

Semnalizatorul Wann din Hawaii primi ordin să vestească o nouă convocare pentru a doua zi, la ora 23 (după spectacolul din Hawaii), cu următorul adaos: „Domnişoara Olivia depune puterile prezidenţiale”.

Au răspuns toate Oraşele.

Câteva clipe înainte de deschiderea şedinţei, Olivia asculta în odaia ei tânguirea indignată a Soniei, care fusese nevoită să danseze la Teatru mai mult pe-ntuneric:

– Nu ni se mai dă, oare, nici lumină, Olivia?... Doctorul Harwester năvăli brusc în odaia Oliviei, anunţând cu un râs rostogolit ca un cataclism că au sosit toţi membrii Comitetului politic – şi aşteaptă.

Intrând în sala prezidenţială, Olivia salută c-o uşoară înclinare a capului. Tăcerea neobişnuită din jur îngheţă inima fetei. Nu se aşeză în fotoliu, ci, oprindu-se alături de birou, zise hotărâtă, cu glas aproape liniştit:

– Depun din această secundă puterile tatălui meu în mâinile dumneavoastră. Eu mă retrag. Nu mă simt destul de tare să păstrez liniştea în Oraşe – şi nu sunt în stare să ucid pe nimeni din niciun Oraş. Până la alegerea noului Preşedinte, nu mi se va lua cred în nume de rău dacă-mi voi împlini iar îndatoririle la Teatru şi la Şcoala de dans.

Inginerul Whitt, vădit enervat, zise gesticulând:

– Nu înţeleg ce rost are toată această zarvă a Oraşelor! Nu-nţeleg bine, domnişoară Olivia, de ce ai primit şi de ce părăseşti acum locul Preşedintelui?... Mărturisesc că-n unele ceasuri mi se pare că sunt luat de toţi în bătaie de joc!... Nu, n-am aflat *gazul 8*! Nu l-am aflat! Cred de altfel că nici nu există. Noi nu cunoaştem încă structura elementară a atomului şi coeficienţii de atracţie ai electronilor şi avem pretenţia să dezmembrăm elementele constitutive ale materiei şi să vărsăm electricitatea care o încheagă într-un borcan de acid sulfuric. E posibil?... Nu, eu nu pot duce la capăt *lampa Pi*, pentru că mi se pare prematură. Această încercare a fostului Preşedinte se isprăveşte tocmai acolo de unde ar fi trebuit să înceapă. Am voit să trec de stadiul structurii atomului şi s-o nimeresc

orbeşte. De vreme ce electronii până-n conul 8 mi se prezintă dezlânaţi, am încercat să le tai legăturile printr-o dezechilibrare a forţei lor de atracţie. Am trecut prin filamentul conului 8 curente electrice foarte slabe. Rezultat: electronii se readună în jurul nucleului din care îi depărtase, prin şapte conuri, metoda lui Pi. Am trecut un curent slab negativ. Rezultat: electronii rămân fixaţi în poziţie şi nu mai pot fi clintiţi, cu niciun fel de curent, de orice intensitate, nici înainte, nici înapoi. Se materializează definitiv într-o constelaţie rigidă: atomul rămâne înţepenit. Am trecut un curent slab pozitiv. Rezultat: identic cu experienţa curentului negativ. Consecinţă: Am lăsat deoparte *lampa Pi* şi cercetez funcţiile structurale ale atomului.

Inginerul Whitt făcu doi paşi înainte şi puse pe birou lampa cu opt conuri. Apoi cercetă cu atenţie feţele celor din jur. Şi, cum tăcerea nu fu turburată de niciun cuvânt, de nici o exclamaţie, iar pe obrajii celor de faţă nu se ivi nici o mirare, inginerul Whitt urmă:

– Astfel problema gazului 8 mi se pare nu numai o preocupare de alchimist, dar de-a dreptul neactuală! Căci dacă...

În aceeaşi clipă, globurile mari şi coloanele de lumină din cele patru colţuri ale încăperii îşi scăzuseră brusc lumina.

Toţi ridicară privirile spre plafon, a cărui lumină difuză era mai simţitoare la variaţiile mici – şi aşteptară o revenire la tăria de la început. Dar lumina nu-şi reveni. După câteva secunde, ea mai scăzu cu un grad, apoi cu cinci grade deodată.

Semiîntuneric nemişcat.

Olivia sună pe Wann, care se ivi în uşă spre a primi ordine. Dar inginerul Santio interveni:

– Domnişoară Olivia, nu e nevoie de nici o semnalizare la Cap-Verde.

Şi-i făcu semn lui Wann, care se retrase.

Apoi Santio urmă:

– La Cap-Verde lucrează acum numai doi Generatori. Al treilea s-a oprit.

Şi, după o pauză în care se auzi numai răsuflarea astmatică a doctorului Harwester, inginerul Santio lămuri:

– Am interzis să se mai facă de azi înainte legătura cu acumulatorii de rezervă la slăbirea vreunui Generator. Trebuie să fim economi. Am mutat acumulatorii la fund, în cubul de bază din dreapta. Apele îngheaţă. Au îngheţat până la cincizeci de mile în sus şi în jos de linia Ecuatorului, pe care ne aflăm, înaintăm în lunile de iarnă. S-ar putea să-ngheţe toată linia. Va trebui să ne mulţumim până-n vară, la dezgheţ – dacă vom mai avea dezgheţ – numai cu forţa acumulatorilor. Valurile nu mai pot mişca trei Generatori. Am concentrat toată forţa apelor asupra ultimilor doi şi s-ar putea s-o concentrez în curând numai la unul şi apoi la nici unul. Lumina a scăzut cu şapte grade. O lumină la care se vede încă destul de bine. Se va vedea mai puţin bine când vom recurge la acumulatori, pe care de asemenea va trebui să-i folosim în porţii mici. Aceasta e situaţia. Aş fi voit s-o ştiu numai eu, cât mai multă vreme. Dar mă văd silit să vorbesc. Vă rog să mă iertaţi.

Doctorul Harwester, după o clipă de panică, trădată prin încordarea liniilor feţei şi înmărmurirea privirii lui drept în ochii inginerului care vorbise, izbucni:

– Admirabil!... Vom deveni de-aci înainte crustacee de grote!... La asta nu mă gândisem! Ce ne mai trebuie vederea?... În Oraşele noastre de cristal putem circula, ca-n tuburi, fără ochi. Ne vom simţi de la distanţă cu auzul şi mirosul, ne vom vedea numai din apropiere. Şi, nemaiavând siguranţa umbletului deloc, ne vom târî pe brânci ca broaştele ţestoase. Ha-ha-ha-ha!...

Inginerul Xavier se apropie încet, gânditor şi, luând lampa cu opt conuri, o privi cu luare-aminte. Apoi zise Oliviei:

– Domnişoară, sunt cu totul de altă părere decât colegul Whitt. Desăvârşirea lămpii de descompunere a atomilor mi se pare că e o problemă foarte actuală! Încredinţaţi această sarcină altcuiva.

Olivia îl privi pe Santio, singurul care, având încă în mâna lui izvoarele energiei, ar putea duce mai departe încercările lui Whitt.

Dar Santio răspunse, ghicind din privire gândul Oliviei:

– Eu sunt prea ocupat, domnişoară Olivia, cu Generatorii electrici şi acumulatorii de rezervă. N-am timp de cercetări ştiinţifice, de experienţe fizice, încredinţaţi această sarcină inginerului Xavier, care, deşi conduce Mariana, e totuşi un specialist din Hawaii.

– Vrei să-ncerci dumneata, inginer Xavier?... întrebă Olivia.

Dar Whitt, fără a da răgaz şefului Marianei să răspundă, cu o privire care-i îmbrăţişa pe toţi şi cu o violenţă care nu-i era în fire, zise:

– Nu băgaţi de seamă că toate aceste jucării de laborator trebuie lăsate pentru vremuri mai bune?... Rezervele noastre de forţă sunt pe isprăvite! Avem datoria să le folosim pentru nevoi mai practice şi mai urgente. Fiecare ceas pierdut e o crimă! Vorbeşte, Santio! Spune tare că trăim ultimele zile de lumină şi vom pieri foarte curând, îngheţaţi, în întuneric! Nu, domnilor, nu mai avem vreme să ne jucăm de-a lanterna magică. Pierim în bezne!

Olivia abia putu şopti, cuprinsă de spaimă:

– Ar trebui să se alcătuiască un tablou minim de distribuţie electrică. Până atunci...

Santio îi tăie vorba, ceea ce nu mai surprinse pe nimeni:

– Înainte de alcătuirea vreunui plan, trebuie să asigurăm funcţionarea Generatorilor! După aceea putem alcătui câte planuri vom voi. Craterul mai poate ridica trei cazane la 100 de grade în 24 de ore?...

Xavier răspunse numaidecât:

– Desigur, dar nu pentru multă vreme şi, în orice caz, întrerupând toate activităţile în Mariana.

Înginerul Whitt interveni:

– Cu forţele pe care încă le mai avem, trebuie să intrăm neîntârziat în scoarţa Pământului. Ideea nu este a mea, ci a istoriei Omenirii şi această idee se află pe linia firească a evoluţiei noastre: cât mai aproape de sâmburele de foc al Pământului! Ca de-atâtea ori, nici de data aceasta

Omenirea n-a fost prevăzătoare. Părăsim fundul mărilor în ultimul moment, precum tot sub ameninţarea morţii am părăsit odinioară suprafaţa globului, intrând în fundul apelor. Şi acum, repede! Cât mai avem puteri! Cât mai avem timp! În inima Pământului!

În tăcerea care urmă cuvintelor lui Whitt, se auzi glasul prefăcut serios, atât de mucalit, al doctorului Harwester:

– Şi acum, Xavier, după ce-am auzit basmul geologic al prietenului Whitt, povesteşte-ne şi tu nălucirile tale astronomice, ca, mulţumiţi, să ne ducem pe urmă fiecare pe-acasă...

Nu râse nimeni.

Olivia, aproape jignită de tăcerea inginerului din Mariana, întrebă:

– Nu are nimeni nimic de obiectat proiectului Whitt?... Nici dumneata, Xavier?

Xavier, rece, răspunse:

– Nici eu, domnişoară. Proiectul Whitt e raţional. Dar, pentru că am ajuns la o răscruce de drumuri, cred că fiecare din noi e în stare să iscodească un raţionament al lui. Bunăoară, eu am de mult credinţa că Omenirea a făcut o mare greşeală că a intrat în fundul oceanelor şi n-a consimţit să piară pe uscat, ca atâtea alte vieţuitoare care s-au stins în diferite timpuri geologice. Căci Omenirii nu i-a dat prin gând sau n-a avut puterea să se mute în altă Constelaţie. Aici mi se pare că mă-ntâlnesc cu fostul preşedinte Pi, care, de asemenea, visa un zbor în cercuri şi de dragul cărui vis am ridicat, mărturisesc, o hartă aproape exactă a câtorva din cele mai apropiate Constelaţii şi am

făcut şi oarecare cercetări asupra a două sau trei sisteme solare. Preşedintele Pi cunoştea această astrologie a mea, fără de niciun folos pentru civilizaţia submarină, şi aşa îmi lămuresc într-un fel simpatia lui pentru mine. Nu vreau să spun că proiectul Whitt nu e mai uşor de înfăptuit, mai aproape de noi, mai omenesc decât prejudecata mea. Dar mi se pare un risc prea mare ca Omenirea, ameninţată acum de îngheţ şi întuneric, să joace pe-o singură carte – a lui Whitt sau a altcuiva.

Olivia, nerăbdătoare, întrebă:

– Şi care e proiectul dumitale, Xavier?

– Proiectul meu e să zburăm în stele. Am mai spus-o.

Filister interveni cu o nervozitate neobişnuită:

– Nu! A zbura în stele e un basm pe care nu-l mai cred nici copiii!

– Aşa e?... zise Xavier, întorcând spre Filister ochii lui mari, albaştri.

– Şi, acum, daţi-mi voie să mă duc acasă!... râse din toată inima doctorul Harwester.

Îndreptându-se către uşă, se mai opri o dată. Întinse mâna către Olivia şi zise:

– Vrei să treci pe la mine, domnişoară Olivia? Am şi eu un basm de povestit. Am să-ţi arăt nişte balene mici ca jucăriile şi nişte peştişori mai inteligenţi ca oamenii: vorbesc cu ochii!...

Şi plecă râzând cu hohote.

Santio, după plecarea lui Harwester, zise jignit:

– Nu, nu, toate ironiile şi îngâmfările astea nu folosesc la nimic. Dacă nu se ia o hotărâre precisă, imediat, propun

deschiderea ecluzelor şi supapelor – şi înecarea Oraşelor. Va fi ultimul nostru act inteligent. Inginer Whitt, de ce forţă electrică şi de câţi oameni ai nevoie pentru înfăptuirea întâiului Oraş subteran?

– De toată forţa de care mai dispunem şi de toţi oamenii valizi.

Inginerul Xavier ripostă:

– Pentru a zbura în stele nu se cere nici o forţă electrică şi niciun om. Un avion mic de aluminiu şi rachetele de propulsie. Atât.

Whitt întrebă:

– C-un avion de aluminiu se poate mântui Omenirea?

– Omenirea nu, dar un bărbat şi o femeie, poate. Ceea ce e totuna, mi se pare.

Whitt privi ironic:

– Şi crezi că are vreo însemnătate pentru Omenirea ameninţată de moarte aventura aeriană a doi inşi?...

Inginerul Xavier tăcu.

Ceilalţi făcură o mişcare de nerăbdare. Inginerul Xavier îşi bătea oare joc de întregul Comitet politic?

În ochii Oliviei se iviră, dureroase, două lacrimi care se topiră încet în lumina neagră a privirilor. Cu glasul ei aproape băieţesc, zise cât putu mai liniştită:

– Deci nu avem înaintea noastră decât două propuneri. Toţi oamenii, toate forţele electrice şi motrice vor sta, cu începere din acest ceas, sub ordinele inginerului Whitt.

Şi, întorcând privirile către Xavier, adăugă:

– Iar dumneata, inginer Xavier, construieşte-ţi avionul de aluminiu, rachetele de propulsie şi vesteşte-ne ziua când eşti hotărât să părăseşti Pământul.

Xavier se împotrivi:

– Eu?... O!... Nu!... N-am spus niciodată că sunt hotărât să părăsesc Pământul. Am exprimat o idee posibilă. Atât.

Olivia nu se putu opri să nu-i răspundă:

– Dar dacă nu zbori dumneata, atunci...

– Nu mai zboară nimeni?... De ce?... E o încercare. Cel puţin tot atât de îndrăzneaţă ca a inginerului Whitt, deşi mai puţin costisitoare. Cineva tot va trebui să zboare!

Olivia rămase o clipă descumpănită.

Whitt simţi nevoia să fie generos:

– Ideea inginerului Xavier, zise el, nu trebuie părăsită. Cu atât mai mult cu cât nu împiedică prea mult construcţia întâiului Oraş subteran. Mariana e în stare încă să construiască repede un avion.

– Mulţumesc, răspunse Xavier şoptit.

Olivia, îndurerată până în adâncul fiinţei ei de această nepăsare a lui Xavier, abia mai avu puterea să vorbească:

– Inginer Santio, cel puţin în serile de balet, îngăduie ca Teatrul să fie mai bine luminat. Cu începere de mâine seară voi dansa iar. Inginer Filister, fiind cel mai în vârstă dintre noi, vei lua toate măsurile pentru organizarea congresului Oraşelor pentru alegerea unui Preşedinte activ.

Sună.

În uşă se ivi translatorul.

– Wann!... Semnalizează că Olivia, fiica lui Pi, şi-a depus puterile în mâna Comitetului politic, iar inginer

Filister din Ceylan va convoca în curând congresul Oraşelor pentru alegerea noului Preşedinte.

Şi repede, în salturi scurte, ca un vechi dans trist, se îndreptă spre uşa care da în apartamentele ei.

Plângând în hohote, Olivia căzu în braţele Soniei, care o aştepta iubitoare, dezmierdătoare, înapoia uşii.

ŞARPELE ALB

Vestea că se va aduna congresul spre a alege un nou Preşedinte, dar mai cu seamă spaima de întuneric şi moarte care îi cuprinsese pe toţi oamenii deodată puseră capăt răzvrătirii. În faţa nopţii eterne, ameninţătoare, Oraşele simţiră că sunt într-adevăr egale.

Întâiul oraş care se întunecă în brâul luminos din jurul Pământului fu Cap-Verde, cuburile cu maşini electrice.

Inginerul Santio spuse oamenilor lui că cei care trebuie, din nobleţe, să renunţe întâi la lumină sunt cei care-o zămislesc. Generatorii pot funcţiona şi în întuneric, iar acumulatorii cu rezerve electrice în bezne îşi păstrează plumbul nealterat tot atât de bine. Câte-un bec minuscul, asemenea unui nasture de sidef în încheieturile maşinilor şi la tabloul de distribuţie, era de-ajuns.

Hawaii, Capitala cu servicii de administraţie centrală, cu laboratoare de cercetări ştiinţifice, cu manifestaţii de artă, nu putea renunţa uşor la niciun watt. Scăderea luminii cu cinci, apoi cu şapte grade, locuitorii Capitalei au primit-o cu tristeţe. Spectacolele s-au întrerupt aproape cu

desăvârşire. Pentru o sală publică bine luminată o singură oră, Santio din Cap-Verde cerea în schimb întuneric deplin 24 de ore.

Mai mult spirit de înţelegere arătară locuitorii din Ceylan, care încercară – fără prea mari rezultate – un sistem de luminatoare prin spargerea peretelui de gheaţă de la suprafaţă. Dar energia mecanică cheltuită – căci blocurile sparte şi înlăturate se refăceau în timp scurt – fu socotită prea mare pentru lumina, difuzată sărac, a văzduhului.

În Mariana nu se făcuse niciodată prea mare risipă de electricitate, focul nevăzut al Craterului iluminând ca o trombă roşie – şi mai puternică acum în întunericul care căzuse – tot centrul Oraşului. În afară de birourile de comandă din vârful piramidei, nu mai ardea în Mariana nicăieri niciun bec electric.

La congres luară parte delegaţi din toate Oraşele – şi toţi locuitorii din Hawaii. În unanimitate fu ales Preşedinte inginerul Whitt, dar el refuză onoarea, până la inaugurarea întâiului Oraş subteran. Cu acest prilej, declară că într-un an Capitala se va muta sub Pământ. În anul al doilea vor intra sub Pământ celelalte două Oraşe şi în anul al treilea, marianii. Inginerul Whitt fu aclamat frenetic. Fiica lui Pi dansă cu baletul ei dansul Şarpelui – şi la sfârşit îndoi un genunchi şi salută cu mâna întinsă de pe scenă pe viitorul ei soţ şi Preşedinte.

Xavier, care votase la congres pentru Whitt, primi a doua zi în Mariana vizita Oliviei.

– Ştii de ce a amânat Whitt preşedinţia?... îl întrebă.

– Nu.

– Nici nu bănuieşti?... stărui Olivia, privindu-l cu isteţime.

– Nu, pentru că nu mă gândesc. Politica nu mă interesează. De aceea am şi votat pentru el.

Olivia îl privi uimită. Apoi zise mai mult şoptit:

– Atunci... Atunci, Xavier, de ce-ai luat lampa cu opt conuri?

– Să mă joc. Şi apoi o voi arunca.

Olivia gândi o clipă. Făcu un pas mai aproape de Xavier şi mărturisi:

– Whitt crede că dumneata ai putea descoperi *gazul 8*. N-a voit să-ţi ia dreptul, Xavier. Mi-a mărturisit-o deschis, între patru ochi, îndată după spectacolul din Hawaii.

Inginerul Marianei râse:

– Într-adevăr?... N-aş fi bănuit că e atât de loial! În orice caz, faptul că l-am votat pe Whitt nu mi se mai pare acum atât de cinic. Va trebui să stăruim, Olivia, ca Whitt să ia numaidecât preşedinţia. E absolut necesar!...

Olivia, îndurerată, gândi: „Minte!”.

Apoi zise, c-o furie pe care ar fi voit-o cât mai comică, dar pe care glasul grav o trăda cât era de adevărată:

– Şi eu?... Eu nu intru în socoteala nimănui?... Pe mine nu mă vrea nimeni? Nici Whitt? Nici dumneata?...

Şi, ferindu-se deodată, îşi acoperi faţa cu mâinile şi izbucni într-un râs atât de ciudat, că s-ar fi putut crede că plânge.

Avionul de aluminiu pentru zborul interstelar avea înfăţişarea unei săgeţi, a cărei viteză creştea cu fiecare

rachetă de propulsie ţâşnită înapoi. S-au fabricat rachete din tot fosforul existent, pentru câteva mii de ore, deşi, ieşind din stratosfera şi nemaiîntâmpinând nici o rezistenţă, rachetele ar fi fost o vreme aproape de prisos.

Xavier, în ajunul plecării chemat în faţa Comitetului politic, dădu lămuriri sumare. Îşi intitula avionul de aluminiu „X", după întâia literă a numelui său – Omul şi Pasărea mecanică legaţi de acelaşi nume şi destin. Nu socoti necesar să depună Comitetului o copie a hărţii cereşti de care se folosea. Pe urmele lui nu mai era nevoie de nimeni.

Inginerul Whitt stărui totuşi, dar Xavier rămase neînduplecat. Nu voi să predea nici o hartă.

– Dacă X nu se mai întoarce, s-a făcut dovada că viitorul Omenirii e sub Pământ. E mai bine să se uite că există un cer, zise inginerul zburător.

Discuţia fu tot atât de aprinsă, când inginerul Whitt propuse ca cineva din Comitet să-l însoţească pe inginerul din Mariana.

– N-am nevoie de nimeni, ripostă Xavier. E nefolositor să-i asasinăm pe alţii.

Whitt se împotrivi cu îndârjire:

– Nu e vorba de folosul cuiva. Dar un control riguros al explorării cereşti e necesar. Trebuie să ştim precis unde e vorba să ne mutăm – dacă ne vom putea muta undeva în văzduh. Eu sunt legat de alt proiect, nu-l pot întovărăşi pe Xavier. Propun ca în avionul X să se urce prietenul nostru Filister, în care avem toată încrederea. Ce zici, Filister?

– Eu?... făcu Filister. Vă mulţumesc pentru încredere, dar nu mai am puterea nici să văd, nici să cred. Am 38 de

ani împliniţi. S-ar putea să-mi închei viaţa de la o zi la alta. Eu sunt al trecutului. Nu cred să mai pot fi de vreun folos într-o astfel de întreprindere.

Se făcu tăcere.

Santio zise deodată cu glas hotărât:

– Dacă ingeniosul nostru camarad Xavier nu vede cu neplăcere tovărăşia mea, sunt gata să-l însoţesc. Generatoarele mele se odihnesc. Tot n-am nimic de lucru.

Xavier tăcea.

– Mă primeşti? îl întrebă Santio de-a dreptul.

Xavier răspunse:

– Nu e în căderea mea să aleg, Santio. Dar mă bucur de curajul dumitale. Plecarea e mâine seară, la ora 8. Avionul e deasupra Marianei, la suprafaţă, pe gheaţă. Până mâine la amiază vom cunoaşte precis şi puterea de rezistenţă a aluminiului.

După şedinţa Comitetului, înainte de a se urca în ascensor, Whitt fu întâmpinat de Sonia:

– Prietena mea Olivia doreşte să-ţi vorbească, domnule inginer Whitt. E foarte tulburată. Mi-e cu neputinţă s-o liniştesc. Mi se pare că totul depinde de dumneata.

Whitt, în faţa Oliviei, după ce-i sărută mâna, zise:

– Xavier zboară mâine. Îl întovărăşeşte Santio.

Olivia izbucni furioasă, îndurerată, frângându-şi mâinile:

– Nu, Whitt! Xavier nu trebuie să plece!... E o înşelăciune!... N-aş putea spune ce urmăreşte, dar zborul lui cu rachete e absurd!... Mi-a mărturisit că nu-l

interesează destinele Omenirii şi nu-l sperie moartea – a lui şi a lumii. Cât e până la cea mai apropiată stea?...

Whitt gândi, apoi zise:

– Cred că vreo câteva zeci de mii de kilometri. Cu rachetele se poate ajunge până acolo. În stratosferă rezistenţa mediului se apropie de zero. Dar mai departe, până la altă stea, sunt desigur milioane de kilometri.

Olivia strigă indignată:

– Cum de îngăduie Comitetul o asemenea nebunie?...

Whitt răspunse calm:

– Cine ar avea dreptul să-l împiedice? În afară de Xavier, nimeni nu s-a mai ocupat de aproape de astronomie şi mecanică cerească, cu totul nefolositoare nouă, locuitorilor submarini. Are o hartă a cerului, o geografie a stelelor. Nu cred să fie atât de nebun Xavier, să plece în necunoscut...

Olivia întrebă:

– Şi dacă totuşi pleacă în necunoscut, să se piardă? Whitt, care simţea în disperarea Oliviei o mărturisire a simţirilor ei pentru Xavier, voi să scurteze discuţia care-l umilea şi răspunse aspru:

– Caută în apartamentele lui Xavier şi vei descoperi harta. Nu cred să fie imposibil de descoperit. Vino cu ea la mine şi ţi-o voi descifra. Vom vedea ce soartă pregăteşte Xavier Omenirii – şi... dumitale.

– Mie?... O! Nu... Inginerul Xavier ţine la mine mai puţin decât cel din urmă dintre mariani. El n-a făcut şi nu face nimic, inginer Whitt, ca să mă câştige. N-a voit măcar să candideze, şi când a votat te-a votat Pe dumneata. Zborul

lui, înainte de a se descoperi *gazul 8*, e absurd, e inexplicabil – sau, din nenorocire, foarte explicabil. Se sinucide! Xavier suferă, nu mai încape îndoială, de aceeaşi disperare ca Manido, ca tata, ca doctorul Harwester!

Whitt răspunse:

– Absurd pare zborul, desigur. Inexplicabil însă e din pricina neştiinţei noastre. Vom fi mai lămuriţi după ce vom avea harta.

Olivia, urmându-şi gândul – bănuiala că inginerul Xavier, spre a nu intra în Oraşele subterane, preferă să se sinucidă în spaţii –, şopti:

– Harta, inginer Whitt, trebuie sustrasă înainte de plecarea lui. Şi el nu trebuie să plece mâine!...

– Voi vorbi cu Santio să ceară o amânare de 24 de ore. Cine se poate strecura la Xavier nebănuit?...

Olivia ştia. Numai ea. Dar răspunse:

– Sonia.

Şi gândi: „Iran va fi fericit s-o revadă...”.

Whitt zise:

– Nici Iran nu cunoaşte preocupările personale ale inginerului lui. Înainte de-a pleca, Sonia are nevoie de câteva lămuriri tehnice şi de câteva mici unelte de investigaţie. E inteligentă?... Trimite-o la mine.

– Mă iubeşte, Whitt. Şi o femeie care iubeşte e totdeauna inteligentă.

Whitt, înainte de a pleca, privi adânc în ochii Oliviei şi zise trist:

– Ce-aş mai putea face împotriva mea pentru fericirea dumitale?

Când primi semnalizarea lui Santio, care cerea amânarea plecării cu 24 de ore pretextând că trebuie să predea inginerului subaltern proiectul de adaptare al unui Generator la un cazan de probă în Crater, Xavier rămase surprins. Nu atât de argumentul inginerului din Cap-Verde, cât de neplăcerea de a mai întârzia o zi.

Dar tot va evada din închisoarea submarină, înainte de a se face noapte eternă! Va pieri?... Desigur! Dar moartea lui nu va fi stearpă şi neagră – ci în priveliştea desfăşurată a întregului Univers, care-şi va mai roti constelaţiile o dată în ochii celui din urmă om al luminii.

Olivia ghicise: Xavier voia să-i scape! Inginerul din Mariana dorea să se smulgă legilor care-l legau de oameni. O! Cum să-l oprească ea şi cum să-l înşele, să-l ţină mai departe în fundul apelor, în această beţie halucinantă a vieţii?...

– Sonia!... Vrea să fugă, Sonia!... Ajută-mă, Sonia, să-i punem cătuşele de mâini şi de picioare!...

Iran îl vesti pe Xavier că domnişoara Sonia doreşte să-l vadă.

Când rămase singură cu Xavier, Sonia zise:

– Domnule inginer, Olivia a aflat că pleci mâine. E foarte nedumerită... disperată chiar.

– Plecarea s-a amânat cu 24 de ore. Disperarea ei e numai o confuzie măgulitoare, care nu foloseşte la nimic. Sunt dator să încerc.

Sonia se rugă, privindu-l iubitoare, pentru Olivia:

– Nu lua în nume de rău zăpăceala unei fete care, deşi vrea acelaşi lucru, uită azi ce a cerut ieri şi va cere mâine altceva...

Xavier răspunse:

– Frica prietenei dumitale e o copilărie. Să-l cheme la ea pe Whitt, care o poate lămuri asupra tuturor nedumeririlor şi...

Sonia îl întrerupse:

– Ce-ar fi să vorbeşti cu ea? Tot pleci. Ar fi oricum din partea dumitale o politeţe. Chiar acum. Du-te!

– Şi dumneata?... Mergi şi dumneata?

– Nu, eu rămân aici cu Iran. Îi îngădui să-mi arate avionul?

– Avionul, domnişoară, e la suprafaţă, deci greu de văzut. Dar Iran îţi va arăta o fotografie şi planurile după care a fost construit, apoi, dacă nu ţi-e teamă, funcţia unei rachete.

– Mulţumesc, domnule inginer. Şi mai am o rugăminte: n-o face pe Olivia să plângă!... Mai bine minte-o! Îţi voi fi recunoscătoare!...

Singură în biroul inginerului Xavier, Sonia ştia că Iran, în camera de comandă, aşteaptă un semn al ei. Dar nu-l va chema... O! Ce vulgară e dorinţa bărbaţilor! Cum de-a îngăduit ca Iran, atunci când l-a cunoscut întâi în lumina roşie a Craterului, s-o ia în braţe?... O! Numai ca s-o pedepsească pe Olivia, înşelând-o cu un bărbat! Şi Iran de atunci venea adesea în Hawaii la Teatru s-o vadă, îi trimitea jucării de metal, statuete de cocs...

Nu, Iran nu va cuteza să vie înainte ca Sonia să-l cheme! Unde era oare harta lui Xavier?... Inginerul nu trebuie să plece, nu are voie să se sinucidă! Cu nici un preţ!...

Şi, deschizând uşa spre întâia cameră tainică, se opri în prag. O lumină orbitoare îi luă vederea. Pereţi de oglinzi. Nu se aştepta. Sonia se apropie şi pipăi...

În odaie nici o masă, nici un scaun. La ce-o fi slujind această încăpere pustie, atât de luminată?... Aici, aici trebuie să fie harta!... Între pereţii de cristal dublu?...

Sonia verifică pereţii cu acul care oscilează în cadran la apropierea oricărei alte substanţe decât sticla. Acul în cadran rămase nemişcat. Să fie undeva, în această cameră orbitoare, vreun sertar blindat?...

Sonia ciocăni câteva ore toate suprafeţele. Era pe brânci, în marginea pragului celuilalt, când îşi aduse aminte de Iran.

– O!... Bietul de el! Săracul!... De când mă aşteaptă!...

Şi gândi: „Iran trebuie să ştie...”.

Dintr-o săritură fu la uşă, strigând din prag:

– Iran!... Iran!...

Uriaşul negru şi păros veni încet, cu mâinile de-a lungul trupului, spre Sonia albă, cu ochi albaştri, pe care o iubise şi
o dorea.

– Iran!... De ce pui mâna ta fierbinte pe pieptul meu, ca la mariane?... Eu n-am sâni.

Şi, lipindu-şi gheaţa pieliţei albe de făptura care duhnea a căldură ca un cuptor străvechi, întrebă, dezmierdându-i chipul încruntat:

– Iran, tu ştii desigur unde sunt hărţile cerului. Vrei să mi le arăţi?...

Iran tăcea. Închise ochii şi respiră adânc. Tăcea.

Sonia trecu o mână lungă pe după grumajii uriaşului, ca şi cum l-ar lua tot al ei, şi mai zise, aproape numai cu răsuflarea:

– Iran, dacă ai zbura în stele, m-ai lua?... O! Vino în Hawaii la noi... Tu ştii, Iran, unde e harta cu potecile spre alţi sori. Arată-mi-o!

Şi, cu vârful limbii, ca un pistil lung ivit din gura adâncă, asemeni cărnii mătăsoase a crinului, îi mângâie, ispititoare, buzele.

Iran respiră o dată adânc, de parcă un jăratic s-ar fi încins brusc în el şi zise cu ură, numai pentru el, în dialectul marian ne-nţeles de Sonia:

– Mincinoasă, ca Eva din rai! Vrei să mă-nşeli, şarpe alb! Cum ţi-aş rupe oasele în braţe şi ţi-aş soarbe lumina ochilor albastră, să te port în mine. N-ai mai înşela, nici minţi! Ai venit să mă iscodeşti, nu să mă iubeşti, viperă care dezmierzi! Ţi-aş dărui pentru beţia pe care mi-o strecori pe jumătate toate cerurile adevărate, ca să mi-o dai toată...

Apoi respiră iar adânc. Şi zise cu glas de şoaptă, ca o umilinţă şi ruşine:

– Dar eu nu ştiu, Sonia, pe ce şi-a scris Domnul meu închipuirile ochilor lui. Nici unde le ţine ascunse. Poate că

nici nu le ţine ascunse, dar ele sunt prea tainice ca să le vadă privirile mele proaste. Nu cunosc hărţile, Sonia, nu le-am văzut. Mă laşi să intru şi să pier încă o dată în aburul tău alb, Sonia?

– Nu! Nu! Nu!... Barbarule! Marianule! Fiară!... Cum de cutezi să pui laba neagră şi păroasă pe carnea mea, s-o jigneşti, când nu eşti în stare să-ţi vinzi Domnul şi el nu te preţuieşte nici cât un paznic de hărţi!...

– Nu fugi, Sonia, am să-ţi arăt altă minune a lui!... Stelele ţâşnitoare! Vrei să vezi cum fuge o stea prin apă?... Vino! Vino!...

Sonia cugetă: „Harta nu se află nicăieri. S-o poarte Xavier la el?... Îi voi spune Oliviei să-l ia o dată, numai o dată, dinadins pe sânii ei mici şi să-i fure harta din podul palmei, unde pesemne a scris-o”.

– Unde sunt stelele zburătoare, Iran?... Arată-mi cum zboară steaua prin apă. Câte stele aveţi?...

Iran intră în biroul de comandă, vorbi prin pâlnie la serviciul Craterului. Apăsă un buton şi, de-a lungul ferestruicii din fund, se ivi o săgeată albastră cu mânerul roşu. Iran deschise ferestruica şi zise:

– Sonia, priveşte prin acest ochean cu oglindă. Vei zări o stea cu coadă de foc violet fugind înainte. Acum!... Avem o mie de rachete...

Iran ciocni scurt c-o unghie: mânerul rachetei se aprinse şi un fulger ţâşni brusc înapoi. Sonia privi fuga stelei spre orizontul mării verzui. În fugă se destrăma o pulbere de scântei. Apoi nu mai văzu înainte decât un punct alb, care pierea în zarea lichidă, departe.

– O! Ce frumos! zise Sonia, întorcându-se către Iran, surâzătoare. Câte rachete aveţi?...

– O mie, pe centura asta de oţel. Centura va fi urcată în avion şi pusă în legătură cu elicea.

– O! Ai vrea să-mi arăţi unde se fac rachetele? suspină Sonia.

– Nu se mai fac. Nu mai avem fosfor. Sunt ultimele rachete. Le ţinem încuiate într-o vistierie, ca să nu le ajungă nici o scânteie şi nici o picătură de apă. Toate sunt înşirate cu vârful spre mare, pe o bandă, ca să ţâşnească înainte, dacă se descompune fosforul vreuneia.

Sonia cugetă o clipă. Apoi întrebă:

– Şi dacă arunc o pietricică în jos, în tubul de oţel?...

– Piatra saltă din rachetă în rachetă, ţâşnesc toate una după alta înainte, în mare, şi avionul nu mai poate pleca nici mâine, nici poimâine, niciodată.

– Niciodată, Iran?... Într-adevăr niciodată?... O! Ce nenorocire, dragule! Ce va face bietul Xavier fără rachetele lui?... Silit să rămână în mijlocul acestei Omeniri, laolaltă cu destinul ei! Mi-e frică, Iran, mă trec fiorii... Ah! La gândul ăsta mi se face rău, îmi pierd puterile... Nu mă lăsa, ia-mă în braţe. Aşa! Strânge!... Strânge-mă tare, cu amândouă braţele tale puternice, Iran... O!...

Şi în vreme ce Sonia, cu mâna dreaptă sub capul lui Iran apăsa gura lui fierbinte pe gura ei de gheaţă, cu degetele prelungi ale mâinii stângi scoase diamantul de pe inelar. Gemând de o voluptate prefăcută, întinse mâna până la ferestruică şi, pipăind diamantul cu vârful ascuţit în

jos, îi dădu drumul peste inimile de foc închis ale şiragului de rachete.

Şi chicotelile glasului ei în spasme fu atât de ameţitor, că vâjâitul rachetelor care porneau pentru totdeauna spre a se destrăma pe rând în zările întunecate ale apelor reci îi păru lui Iran chicotul inimilor lor fericite – şi suspinele de uşurare ale Universului.

DREPTUL LA CRIMĂ

Întrevederea lui Xavier cu Olivia fu scurtă. Amândoi erau nesinceri. Olivia vorbi ca o viitoare soţie de Preşedinte, Xavier ca un şef de Oraş. Olivia îl mustră apoi cu toată sinceritatea pentru înstrăinarea lui atât de ciudată de oameni şi adăugă:

– De ce ascunzi hărţile cerului, pe care le-ai desenat neştiut de nimeni? Nimeni nu le poate cunoaşte. Şi, dacă aş voi să ţi le răpesc spre a le da Comitetului politic, ar trebui să mă înarmez cu lămpi electrice secrete, cu cadrane magnetice pentru materiale ascunse, să ciocnesc toate zidurile locuinţei dumitale, să aflu golurile...

Xavier răspunse pe loc:

– Câtuşi de puţin, domnişoară Olivia. Hărţile cerului, care nu interesează de altfel de mult pe nici un locuitor submarin şi nici măcar Comitetul politic, sunt în odaia mea cea mai luminoasă, pe unde trece oricine vine la mine. E de-ajuns să sting luminile, ca hărţile să se ivească scăpărând pe pereţi. Ele au fost scrise cu fosfor nu pentru a le ascunde ochilor cuiva, ci pentru a putea fi folosite în noaptea spaţiului interstelar. E simplu şi firesc.

Olivia îl privi cu ochi mari. „Nu, Sonia nu va găsi hărţile după care s-a dus!... ”, gândi ea şi se înroşi deodată.

Nu se mai putu stăpâni şi izbucni:

– Inginer Xavier, eşti un monstru, căci te ascunzi chiar acolo unde te arăţi! De ce fugi dintre noi? Ştii bine că nu vei putea zbura prea departe cu rachetele...

– Nu am nevoie să zbor prea departe: numai până la întâia planetă cu apă, aer şi Soare.

– Cum te vei înapoia?

– Cum am plecat.

– Şi dacă nu te vei mai înapoia? Dacă nu vei ajunge nicăieri?

– E ca şi cum nu aş fi plecat. Acelaşi destin mă aşteaptă aici. Prefer să-i ies înainte.

Înapoindu-se în Mariana, Xavier găsi pe Iran tremurând, cu braţele atârnând grele de-a lungul trupului păros, privind cu ochi mari cadavrul alb al Soniei, întins pe jos. O cumplită schimonositură a gurii ei moi, palide, dovedea că murise silnic.

– Am ucis-o... am ucis-o..., bâigui Iran.

Şi, arătând fereastra goală a rachetelor:

– Ea... ea a stricat tot... cu...

Xavier rămase locului încremenit. Apoi se repezi la fereastră şi privi în jos. Tubul de oţel era gol.

Se întoarse, de data aceasta stăpân pe sine, încredinţat că Iran n-avea nici o vină, că Sonia fusese unealta cuiva, a lui Whitt sau mai curând a Oliviei. Nu, nici Whitt nu ştia nimic. Olivia! Ea împiedicase zborul!... De ce – de ce?...

– Iran, nu trebuia s-o omori, zise Xavier liniştit.

Şi, cu hotărârea luată, Xavier semnaliză lui Whitt, la Hawaii, dezastrul. Nu acuză pe nimeni. Ceru doar pentru

Iran pedeapsa cea mai mică: mutarea în mine sau la Crater. Crima lui era pasională şi poate justificată. Şi cum el, Xavier, nu se mai simte în stare să lucreze, roagă să fie trimis alt inginer la conducerea Marianei. Se retrage definitiv. Roagă să nu mai fie chemat la Hawaii, la nicio întrunire.

Şi, trecând peste cadavrul dansatoarei, Xavier intră în odăile lui, unde se încuie electric.

În curând se ivi la serviciul de comandă al Marianei inginerul Whitt urmat de Santio şi de câţiva agenţi ai Siguranţei Interioare. Cadavrul Soniei fu ridicat şi expediat la serviciul biologic de sub direcţia doctorului Harwester.

Comanda oraşului Mariana o luă inginerul Santio.

Iran, între doi agenţi, până la cercetări mai amănunţite, fu trimis la Hawaii, într-o celulă îngheţată din ultimul etaj.

Cu instinctul lor mai sigur decât orice ştiinţă, locuitorii Oraşelor presimţiră sfârşitul. Puterea lor de muncă scăzu. Atenţia nu se mai susţinea şi accidentele mortale cele mai absurde se iveau în împrejurări de necrezut. S-au găsit morţi şi la serviciul aerului, unde oamenii privegheau doar două ecluze de metal, care se închideau şi se deschideau automat. Cum de s-au produs accidentele mortale aici nu s-a putut afla niciodată. În atelierele şi laboratoarele cu echipe mari, oamenii se mişcau în grup, ca altădată vapoarele pe mări. Purtau becuri mici electrice, cât un melc, în frunte şi se vesteau cu glasul îngroşat când duceau în braţe vreo încărcătură: *Uuu!... Uuu!*, ca sirenele speriate ale transatlanticelor în ceaţă.

Numai Hawaii, Capitala, mai era întrucâtva luminată. Ultimele animale din adâncul apelor, atrase de Oraş ca de o lună uriaşă căzută-n fundul Oceanului, părăsiră marginile celorlalte Oraşe şi se adunară în jurul pereţilor de cristal iluminat, aşteptând cu ochi mari deschişi să pătrundă în Hawaii.

– Suntem asaltaţi de bestii, Whitt, suspină Lucia, privind în mare de la fereastra laboratorului ei. Ne presimt. Ne vor avea!...

– Şi tu?... Chiar tu?... zise Whitt mustrător, iritat de pesimismul, de „nebunia neagră” – cum spunea – care amorţea pe-ncetul creierii oamenilor.

Whitt mută serviciile mai de seamă ale Capitalei în palatul Preşedinţiei şi stinse toate celelalte lumini din Hawaii. Palatul cu ferestrele luminate lucea în Oraşul întunecat, ca o inimă de veghe. Era singura lumină care mai rămăsese Omenirii.

Orchestra simfonică a Teatrului, pentru că toate spectacolele fuseseră suprimate, fu mutată şi ea într-un apartament al Preşedinţiei, de unde porneau, la fiecare schimbare de echipă, în celelalte oraşe, imnurile, marşurile, concerte optimiste urlate de difuzoare uriaşe în golul gangurilor, ascensoarelor, încăperilor.

Patru Oraşe în fundul mării, unul slab luminat, trei aproape întunecate, vuiau în tăcerea apelor, ca patru uriaşe gonguri. Balenele, rechinii, lupii de mare şi caracatiţele fără moarte priveau şi aşteptau sfârşitul simfoniei.

Despre doctorul Harwester din Hawaii se spunea că nu voia să mai iasă din sala lui circulară de la fund, cu bazinul

şi coliviile de apă. Fu găsit declamând şi cântând în gura mare. Înnebunise? Inginerul Filister iscodi şi fabrică înfrigurat o serie de eteruri alimentare mult mai puternice şi mai aromate. Zămisli câteva „complexe” de un parfum atât de ciudat variat, încât unii oameni dobândiră viciul lor, ca un fel de beţie. Mulţi bărbaţi şi femei le preferau şi le gustau voluptatea îndelung, ca altădată cocaina şi heroina.

Inginerul Whitt, speriat de noua patimă a cărei savoare adormea ultima energie – căci oamenii nu pot crea cu-adevărat decât în durere, lipsuri şi asprimi –, ceru lămuriri la Ceylan.

– O! Sunt nimicuri fără efecte tari, inginer Whitt, încercă să-l liniştească Filister. Lucrez acum la unele aliaje olfactive mult mai esenţiale. Vreau să propun Comitetului politic să-mi dea voie să produc câteva serii complete. Văd că nici muzica nu-i mai întremează pe oameni şi nu-i mângâie deloc de lipsa luminii. Până la mutarea în primul Oraş subteran, să trăim cel puţin într-o lumină de savoare lăuntrică – sau să murim, în definitiv, în voluptate! Am să-ţi trimit câteva din ultimele mele „complexe”. Soarbe-le în singurătate, pentru orice eventualitate. Şi vom mai vorbi!... Despre Xavier mai aveţi vreo veste? Aud că a dezertat cu desăvârşire din mijlocul nostru. Ce tip!... Am să-i trimit un „complex”. Nu se poate să nu-l scoată din bârlogul lui: o să vină singur să mai ceară!...

Santio, ale cărui Generatoare înţepeniseră, încercă să învioreze unul cu ajutorul Craterului în care vârâse cazane cu apă de mare. Generatorul rămase nemişcat. În apa

călduţă a cazanelor făcură o baie marianii cu piele neagră. Santio părăsi gândul de a mai produce electricitate.

Închis într-unul din apartamentele Preşedinţiei, inginerul Whitt supraveghează de la distanţă lucrările de sapă şi târnăcop dintre Formosa şi coasta Asiei: loc adăpostit, uşor de golit de apă şi cu cel puţin două margini de roci solide. Oamenii din Mariana, cu cazmale, se adâncesc în scoarţa Pământului. Trenurile din Oraşe, suprimate. Străbate distanţele submarine un singur tren mixt, cu funcţionari şi fiole alimentare. O bună parte din locuitorii Oraşului Cap-Verde l-au urmat pe Santio în Mariana, unde e de lucru şi văd cel puţin lumina de incendiu îndepărtat a Craterului, ca o speranţă.

Dar, în afară de Whitt, care înţelegea limpede şi mergea pe linia evoluţiei vieţii globului terestru, nimeni nu credea încă prea mult în viaţa subpământeană.

– Credea cineva la început pe Pământ în viaţa submarină?... se auzea, în Oraşele tăcute şi abătute, glasul încrezător al lui Whitt. Noi nu trebuie să presupunem – *trebuie să lucrăm!*

Crima Soniei fusese necesară, cu toată spaima şi revolta Omenirii, care aştepta totuşi mai mult de la zborul lui Xavier, tocmai pentru că era mai himeric.

– Dacă Sonia nu exista, ar fi trebuit s-o inventăm! îi spuse odată Lucia lui Whitt.

Căci oamenii începuseră să muncească la noul Oraş subteran, cu îndârjire, fără întrerupere, cu toată hotărârea deznădejdii, abia după ce se află că rachetele fugiseră şi

pieriseră în mare. Nu mai era decât o scăpare: în adâncul Pământului.

Xavier, închis în odăile lui, nu mai da niciun semn de viaţă. Iran, care fusese eliberat după intervenţia Oliviei şi al lui Whitt pe lângă Curtea Morţii, era singurul om pe care-l mai vedea.

Multă vreme, afişele colorate şi tablourile luminoase din ascensoare şi de la Teatru, care înfăţişau proiectul de realizare a Oraşului submarin, nu entuziasmară pe nimeni. Şi deodată, mai curând decât s-ar fi aşteptat, inginerul Whitt văzu cum toată energia umană se năpustea cu disperare asupra Pământului, spre a scormoni un adăpost nou, biciuiţi cu toţii din urmă de spaimele morţii. Din toate Oraşele şi chiar din Hawaii soseau acum la serviciul de organizare grupe compacte de bărbaţi şi femei. Ei cereau, se rugau să fie înrolaţi numaidecât în echipele săpătorilor de pământ, exasperaţi de o presimţire pe care n-o putea năuci nici muzica în semiîntunericul gangurilor, încăperile unde şi aerul părea acum otrăvit şi înşelător. Numărul morţilor din groapa de la Formosa creştea cu fiecare zi, dar, în loc să sperie, dezastrul atrăgea parcă magnetic făpturile omeneşti, care voiau cu trupurile lor să îmbuibe o dată pentru totdeauna moartea şi s-o sature.

Inginerul Whitt se văzu silit să se gândească la o alegere între cei veniţi la muncă, deoarece nu-i putea folosi pe toţi odată. Dar înainte de a lua o hotărâre atât de periculoasă – căci ar fi putut provoca revolte – Whitt ceru Oliviei să-i vorbească.

Olivia avu multă vreme tăria să-şi mistuie în singurătate remuşcările că-l împiedicase pe Xavier să zboare. Dar câtă vreme poate sta o inimă de fată iubitoare ca o cumpănă dreaptă între simţire şi conştiinţă, nemişcată pe vârful acului de diamant al verticalei ei meniri?

Şi astfel, într-o penumbră ocrotitoare, fără rochiţa galbenă a nobleţei care ar fi trădat-o, goală ca fetele, băieţii, femeile, bărbaţii şi copiii din Oraşele submarine, Olivia plecă din Hawaii în Mariana. Oraşul duduia cutremurat de energia omenească dezlănţuită. În ateliere baroasele cădeau şi se-nălţau furioase, iar oamenii negri, asudaţi, îşi urlau ca să se poată înţelege. Muzica fină din Hawaii abia se auzea, golită de orice putere, ca o imagine prea depărtată, mâhnită ca o amintire aproape uitată. Cu inima strânsă de aceste semne, Olivia se opri în faţa uşii lui Xavier. Iran o primi cu tresăriri ale braţelor pe care nu le putu nici înăbuşi, nici ascunde. Cu greu se reţinu să nu se repeadă la această fiinţă din Hawaii, tot atât de gingaşă ca *cealaltă* şi tot atât de periculoasă, să-i apuce gâtlejul în mâini şi să strângă până nu va mai simţi pe obrazul lui nici o urmă din răsuflarea ei fierbinte. Tot ce era în Hawaii trebuia gâtuit!...

La înfăţişarea sălbatică a lui Iran, ameninţătoare, Olivia îşi reveni. Cugetă lucid: ce căuta ea la uşa lui Xavier?... De ce nu-l lăsa cu totul singurătăţii, mult mai prielnică lui decât iubirea ei? Nu-şi da, oare, seama că pentru Xavier fata lui Pi era de-acum înainte o fiinţă blestemată, din care radia numai perfidie şi dezastru?...

Întrebă de inginerul Santio.

– În biroul de comandă al Oraşului. Ascensorul doi, la dreapta. Întâia cabină transversală.

Şi Iran deschise uşa într-acolo.

Iran îi va spune, oare, lui Xavier că-n faţa uşii lui se oprise Olivia, fata Preşedintelui, goală şi umilă ca o mariană de rând?... O! De i-ar spune!... Xavier ar înţelege că Olivia nu l-a uitat, nu-l poate uita! Căci numai femeia care iubeşte cu adevărat iartă omului iubit toate crimele.

Dar nu, Iran nu destăinui nimic. El ştia că nimic nu-l poate ocroti mai bine pe inginerul lui ca tăcerea.

Şi după o nouă, îndelungată singurătate în Hawaii, căci Teatrul se închisese şi nu se mai dansa, Olivia se gândi să ceară lui Whitt să lucreze şi ea în Mariana – nu era pe jumătate mariană? – sau chiar la groapa din Formosa, într-una din echipe. În Hawaii se înăbuşea.

Atunci primi din partea lui Whitt rugămintea de a-i vorbi.

Inginerul îi mărturisi deschis:

– Domnişoară Olivia, de ceea ce m-am temut nu vom scăpa. E nevoie de o selecţie a oamenilor. Toţi vor să muncească la Formosa! Umblă între ei spaima că ar putea fi lăsaţi în Oraşele submarine şi se-mbulzesc la muncă, să fie cei dintâi în oraşul subpământean pe care-l construim.

– O! Whitt, şi eu care gândeam să mă-nscriu mâine într-o echipă... Nu mă primeşti?... Nu mai pot trăi aici, în umbra asta înfiorătoare şi rece. Şi muzica asta înşelătoare, care nu mai tace, nu mai tace!... Vreau să fac ceva, să mişc un bolovan de piatră, să mă zgârie, să mă doară, să respir, să muncesc din greu... Nu, nu mai rămân aici, nu pot să

mai aştept!... De ce selecţie?... Să muncim toţi, toţi!... Oraşul Formosa se construieşte, mi se pare, pentru locuitorii tuturor Oraşelor!...

– Nu, domnişoară Olivia, numai pentru o parte. După Formosa, vom construi alte două Oraşe pentru ceilalţi. Dar selecţia oamenilor destinaţi muncii la Formosa e absolut necesară. Locuitorii din Ceylan, Cap-Verde şi Hawaii pier după primele zile de lucru. Riscăm, până la construcţia Oraşului Formosa, să nu mai rămână în viaţă decât marianii. Ce e de făcut? Să convoc Congresul Oraşelor? Toţi vor vota împotriva propunerii mele. Hotărârea aceasta trebuie s-o iei dumneata. Eu voi executa.

Olivia tăcea. După o clipă de gândire, întrebă:

– N-am putea lumina din nou Oraşele?...

– Exclus.

– Nici măcar Hawaii sau Cap-Verde sau Ceylan, să concentrăm viaţa într-un singur Oraş luminat?... Întunericul ne deprimă, inginer Whitt, ne ucide înainte de vreme. Trebuie să ne dai lumină!... *Trebuie*, înţelegi, inginer Whitt? Altfel înnebunim! Şi apoi ne omorâm unii pe alţii!...

Inginerul Whitt, care nu se aşteptase la această criză, îşi păstră liniştea şi răspunse:

– Să luminăm bine vreun oraş, nu, nu se mai poate! Santio s-ar împotrivi cu cea mai mare îndârjire, îmi cere mereu şi acum să suprim lumina cu desăvârşire. El e de părere că, după stadiul penumbrei care s-a prelungit destul, oamenii vor putea foarte bine trăi şi în întuneric. Acumulatorii de rezervă au pierdut o treime din energie.

Sau, altfel, încetăm construcţiile în Formosa! Ceea ce e cu neputinţă.

– Şi dumneata ai consimţit să se facă întuneric de tot? Aici în Hawaii şi... pretutindeni?... întrebă Olivia, speriată.

– Nu. N-am consimţit. În întuneric complet, îmi dau seama, oamenii se vor demoraliza total. Dar am elaborat un plan de retragere şi părăsire a Oraşelor...

– Înainte de construirea Formosei?...

– Nu mai putem aştepta. Oamenii vor locui provizoriu în Mariana. În apropierea Formosei vor fi mult mai încrezători, mai liniştiţi. Vom începe atunci şi selecţionarea.

Olivia privi cu ochi mari, speriată, la chipul serios, lucid şi hotărât al inginerului Whitt.

– Inginer Whitt, îţi dai seama ce-mi propui?...

Whitt tăcu.

Citind însă în ochii Oliviei un plâns fără lacrimi, Whitt, după o clipă de tăcere, zise:

– Nu, domnişoară Olivia, eu nu propun asasinarea Omenirii. Această asasinare mi se propune mie, precum ni s-a propus de către Soarele îngheţat să intrăm în adâncul Pământului. Cheamă în locul meu pe... (Ar fi voit să pronunţe numele lui Xavier, dar se feri) pe altcineva, să procedeze altfel! Ca să putem construi Oraşul subteran până nu e prea târziu, de mâine Santio nu mai acordă niciunui Oraş nici un watt de electricitate. Am aşteptat până azi, mereu, o minune – deşi nu cred în minuni. Azi vin să-ţi propun, domnişoară Olivia, ceea ce nu se mai poate ocoli: Înecarea Oraşelor şi suprimarea, în Mariana, a oamenilor de prisos.

Olivia gândi cu glas tare:

– Cei de prisos sunt desigur mariani...

– O! Nu toţi!... zise inginerul Whitt, ridicând o mânuţă albă, aproape străvezie şi criminală. Marianii sunt deocamdată cei mai buni săpători. Hărnicia lor a devenit eroism. Mulţi nu mai vor să intre în repaus şi propun celor slabi din echipele următoare să le ţină locul. Câţiva mariani care lucrau la columne, unde se cere multă prevedere şi oarecare experienţă spre a menţine stâlpii pe pământ în picioare, înainte de fortificarea cu beton, au refuzat să fie schimbaţi, pentru că nou-veniţii erau ceylani albi – nepricepuţi în lucrările de pământ. Şi au lucrat fără întrerupere şi fără hrană două zile şi două nopţi, până au fost schimbaţi cu mariani trimişi anume. Dar de-ndată ce lucrările de săpătură şi fortificare a coloanelor, a pereţilor se vor încheia, marianii nu vor mai fi de niciun folos. În noua epocă a Istoriei, care începe cu ivirea oraşului Formosa, vom intra cu cele două specii mai evoluate: omul din Hawaii şi cel mult omul din Ceylan.

Olivia ar fi voit să-şi strige toată revolta şi groaza în faţa acestei crime pe care o punea la cale, cu atâta sânge rece, inginerul Whitt, dar înţelese că ar fi în zadar. Logica lui Whitt va fi totdeauna mai puternică decât inima ei de fată. Plânse încet, cu lacrimi grele în gene, fără a-şi acoperi faţa, cu umerii mici scuturaţi de durere.

– Nu trebuie să plângi, domnişoară Olivia, pentru pieirea unor făpturi din care biologia nu mai poate scoate nimic. Moartea e necesară. Atât de mult, încât atunci când nu se iveşte de la sine, suntem nevoiţi s-o aducem cu sila şi

s-o punem la lucru. Dacă nu ne torturăm înşine trupul, dacă nu-l stoarcem şi nu-l secătuim, pierim asfixiaţi de propria noastră viaţă. Practicăm asasinatul în noi înşine, domnişoară Olivia, în organele noastre, fiecare dintre noi: în măruntaie prin suprimarea atâtor celule, în ovule prin eliminarea germenilor slabi, în creier prin uitarea ideilor anemice. Ne asasinăm în fiecare ceas, şi pe cadavrul nostru reconstruim o nouă fiinţă, proaspătă. Omenirea face de milioane de ani această salvatoare crimă împotriva ei – de ce plângi?... E poate ultimul asasinat. Omul din Formosa, pentru întâia oară în istoria lumii, va fi purificat de toate zgurile ancestrale: spirit pur, nu va mai avea, în sfârşit, nevoie, spre a trăi, de niciuna dintre crimele materiei.

Dar Olivia plângea mai departe. Inima ei nu ştia decât s-o doară.

Şopti:

– Dacă vrei, stinge Oraşele, Whitt. Îneacă-le. Eu de-aici nu voi mai pleca niciodată. Dar nu, Whitt, nu omorî! Nu vreau să omorâm! Nu pot să omor!...

ULTIMUL CARNAVAL

Din schimnicia lui, Xavier urmărea totuşi zbuciumul ultimilor oameni. Iran, mistuit de amărăciune, pândit de nebunie, cerceta în taină Oraşele. Şi la întoarcere îi destăinuia lui Xavier câte ascensoare mai circulă în Hawaii,

câte lumini mai ard în Cap-Verde, câţi oameni au mai rămas în Ceylan. În Formosa, Iran nu voia să coboare, cu toate întrebările şi îndemnurile lui Xavier. Oraşul subteran pe care oamenii îl săpau şi construiau cu înfrigurare era pentru Iran o pedeapsă neîntreruptă. Se socotea vinovat de dezastrul ideii lui Xavier, care voise să zboare spre stele. Ca un barbar grosolan, se lăsase ispitit de Sonia, muierea albă, poate unealta inginerului Whitt. Căci, dacă inginerul Xavier ar fi avut rachetele, Omenirea nu se mai afunda în Pământ, ci ar fi ridicat ochii spre cer, de unde, cum spusese odată inginerul, au venit întâile vibraţii încărcate de viaţă.

În singurătatea lui, Xavier trecu printr-o criză ciudată. Whitt avea dreptate, îşi zise, să lupte cu atâta energie pentru perpetuarea vieţii. Olivia a avut o idee de geniu când a trimis-o pe Sonia să distrugă rachetele de zbor, acea nălucire care îi împiedica pe oameni să-şi sape un nou Oraş mai aproape de focul Pământului. Whitt şi Olivia au fost creaţi unul pentru altul – însufleţiţi amândoi de aceeaşi supremă forţă de viaţă.

Whitt şi Olivia – fiţi fericiţi!

O ! Ce rău îi pare inginerului Xavier că nu se pricepe la muzică! Ar compune şi cânta un marş nupţial cu acorduri de ciocane care zidesc un nou Oraş!

Whitt şi Olivia – fiţi fericiţi!

Inginerul Xavier, urcat pe-o caricatură de avion la care-l va înhăma pe Iran şi alţi câţiva mariani, va deschide alaiul nupţial în galeria principală a Oraşului Formosa şi va striga:

„Whitt şi Olivia – fiţi fericiţi!”.

...Dar aceste batjocuri, sub care inginerul Xavier îşi strivea inima, nu ţinură mult. Îl copleşi, după aceea, o tristeţe pustie.

Cercetă o vreme cu îndârjire să-nţeleagă din ce anume se iscase crima Soniei. Cât ar fi fost de fericit inginerul Xavier dacă ar fi avut un semn cât de mic, dar neîndoielnic, că Olivia se temea să nu biruie ideea zborului, că ea dorea într-ascuns pe Whitt, cu ideea lui subterană. Dar Olivia nu ştiuse nimic din gândul Soniei! Ba în clipa când se făptuia crima, Olivia acuza pe Xavier că zborul lui era numai o prefăcătorie! Dacă Olivia s-ar fi dovedit pătimaşă şi deci nedreaptă – chiar şi împotriva lui Xavier, de dragul lui Whitt – o! cu câtă furie ar fi încercat Xavier s-o smulgă bărbatului celuilalt! Cu sălbăticie s-ar fi aruncat asupra ultimelor scântei de energie ale Omenirii, spre a crea viteza cu care să ia fata cu sine în văzduhuri, departe de Pământ, ei amândoi, spre o viaţă sau o moarte.

Şi acum, într-o singurătate pe care nu îngăduie s-o tulbure nimeni, el se joacă iar de-a stelele. Îşi face închipuiri: ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi zburat?... Unde s-ar fi oprit?... În întunericul odăii cu hărţi, degetul lui umblă încet printre constelaţiile de fosfor. E alături de Pământ o mică planetă fără nume, numai la câteva sute de mii de kilometri. Poate e tot sub influenţa Soarelui stins, iar sorii ceilalţi răzbat greu până la ea. Păcat... Nu era o depărtare prea mare. Eros e la 20 de milioane de kilometri, Marte la 56 şi Venus la 40 de milioane... Stele moarte!... Dar ce înseamnă mediocritatea asta?... Nu are curajul să se rupă

cu desăvârşire de acest nefericit şi pustiu sistem solar?... Să fugă spre alt sistem, cu alt Soare?...

Dar, pentru că tot nu zbura, Xavier era cu atât mai chibzuit în alegerea noului sistem şi a noii planete. Nu se mută Omenirea în fiecare zi!... Dacă omul a avut nefericirea să se ivească pe Pământ, planetă provincială în sistem solar de rang inferior, cel puţin acum, când are libertatea de a alege, să fie mai isteţ şi să deschidă bine ochii! Mutările prea dese ruinează şi mobila, şi bunele moravuri...

Aşadar, o mutare cât mai depărtată, ca să ne pierdem urma şi să uităm cu desăvârşire originea noastră pământească – de altfel, destul de puţin măgulitoare. Să alegem, oare, o planetă de mărime fantastică şi cu Soare şi mai fantastic?... Ar fi o copilărie de tristă amintire! Am fi asemenea omului flămând care, după ce a răbdat de foame, mănâncă până se umflă şi plesneşte.

Oamenii bucuroşi în sfârşit de spaţiu s-ar înmulţi, identici cu ei înşişi, în raport direct proporţional cu numărul locuitorilor la proporţiile vechiului Pământ. La ce-ar folosi 150 de miliarde de fiinţe grăitoare, când 3 miliarde de oameni tereştri au dovedit că viaţa se desăvârşeşte numai prin valoarea câtorva mii?... Un miliard de licurici nu sunt mai preţioşi pentru spiritul de înnoire al vieţii decât întâiul licurici care s-a ivit în întuneric.

Dar alt gând se răsuceşte în mintea inginerului:

„Vreau sute, mii şi miliarde de oameni! Toate planetele din toate Constelaţiile să răsune cu voioşie de acelaşi zumzet al existenţei noastre! Să pot spune uneori Oliviei: «St! Tăcere... Auzi glasul fetelor din constelaţia

Gemenilor?... Acum vorbesc băieţii din stelele care alcătuiesc Cosiţele Berenicei!»”

Dar Xavier revine din frica de singurătate care-l făcuse să viseze un Univers însufleţit de miliarde de oameni la o socoteală lucidă:

„Îmi trebuie o stea mică, mult mai redusă-n cercul şi arcurile ei decât această matahală de Pământ, în care oamenii s-au adunat pâlcuri-pâlcuri pe locurile unde se putea trăi, ca muşuroaiele. Şi un Soare proaspăt, abia rupt din inima care zămisleşte-n eter incandescenţele – ca să am înaintea mea, pentru deplina cucerire a Universului, timpul TOT!...”

Odată, la ceasul de amiază, când bulgărele de aramă din cer, fostul Soare, era drept deasupra capului, iar raza lui moartă cădea perpendicular, inginerul Xavier, învăluit într-o manta de aluminiu, cu mască şi ochelari de mică, urcă pe lespezile înmărmurite ale Oceanului să mai vadă avionul. O lumină palid-roşiatică umplea văzduhul şi toată întinderea de ape îngheţate scăpăra ca un uriaş glob de argint vechi. Stele de jur-împrejurul Soarelui aproape mort porneau povârnite pe boltă spre zare. Lumea părea ca într-o noapte abia începută şi oprită locului sau ca într-un revărsat de zi nedesăvârşit niciodată.

În plămânii lui gingaşi, Xavier simţi o răcoare iute ca o volatilizare de eter.

– Oxigenul!... gândi. Oxigenul prea pur al vazduhului de mult lipsit de catifelarea respiraţiei Plantelor şi animalelor. Cum arde!...

Şi, potrivind mai bine pe gură şi pe nas buretele de cărbune al măştii, ridică privirea-n sus. Unde sunt steaua cea mică şi Soarele ei tânăr?... Ca ochi minusculi fără trup, nenumăratele sclipiri ale stelelor din cer îi vorbeau în graiul lor neînţeles, de semne.

Xavier, cu paşi nesiguri, aproape dezobişnuit cu mersul, dădu ocol păsării de aluminiu, brumată de ger. Puse mâna pe elicea fixă, o dezmierdă şi întrebă:

– Vei zbura?...

Apoi trecu şi cercetă pârghiile de comandă şi puse palma pe locurile tari unde, cu măştile de rezervă agăţate alături, la-ndemână, trebuiau să şadă doi oameni pentru a porni în Univers. Se rezemă cu umărul de avion, ameţit deodată de gândul zborului.

Singur în văzduhul straniu, Xavier se reculese.

Pipăi încet coapsa rotundă a zburătoarei de aluminiu. Degetele se-mpiedicară de o asprime de linii drepte, încrucişate.

„X” – numele lui Xavier, semnul aeronavei stelare!

Şi, sub stăpânirea aceluiaşi joc şi vis, Xavier adăugă alături de „X” încă un semn în aburul aluminiului îngheţat, de o parte şi de alta a avionului, un „O”: *Xavier şi Olivia, Bărbatul şi Femeia, Adam şi Eva* – fugind din adâncul apelor unde isprăviseră osânda milenară în căutarea paradisului nou şi fără moarte, în Univers.

Dar jocul îl mâhni; zise:

– „X-O”...

Şi acest semn lucid îl trezi.

Unde era Steaua?...

Coborî repede în Mariana, în încăperile lui, fără să ia seama la Iran care voia să-i vorbească. Se încuie în odaia cu
hărţi şi începu să caute în cerul lui de fosfor.

În emisfera australă, în constelaţia Centaurului, băgase de mult de seamă că steaua din copita piciorului dinapoi avea o mişcare de rotaţie perfect simetrică rotaţiei Crucii de Sud, stea mult mai mare. Ştia că sunt acolo doi Sori, unul uriaş, altul mic, a căror incandescenţă sclipea în unele nopţi ca diamantele şlefuite. Ce putere deosebise aceste focuri şi nu le-a îmbinat într-un briliant ceresc fără pereche?... Poate că, nevăzut, există un ax între aceşti doi Sori! Acolo nu e noapte, ci numai zi, niciodată iarnă, ci numai vară şi primăvară, într-o alternare de timp definită de distanţa de la Sori la punctul planetar încă nevăzut!

Când Iran intră în odaia iluminată palid de efluviile hărţilor de fosfor, inginerul întrebă:

– Crezi, Iran, că între Centaur şi Crucea de Sud ar putea fi o planetă de mărimea Lunii?...

– Nu ştiu, răspunse Iran. Vin să vă anunţ că s-a vestit din Hawaii începerea Carnavalului, la noapte, la ora 1. Santio se-ntoarce la Cap-Verde, de unde va porni încoace cu toate echipele. Vă roagă să luaţi comanda Marianei şi să primiţi dumneavoastră defilarea Oraşelor. Numai trei zile, cât ţin serbările. Apoi vă înlocuieşte iar. Nu se mai întoarce nimeni după Carnaval în Hawaii, Cap-Verde şi Ceylan. Toţi oamenii rămân în Mariana. Oraşele vor fi înecate.

Xavier privi lung pe Iran. Sfârşitul Oraşelor îl uimi.

– S-au isprăvit şi rezervele electrice ale acumulatorilor? întrebă Xavier.

– Aproape.

– Oraşul Formosa e gata?...

– Aproape.

– Pentru toţi?

– Aproape.

Xavier tăcu iar şi, după câteva clipe, zise:

– Iran, între Centaur şi Crucea de Sud trebuie să fie o planetă!... *Trebuie*, Iran! Am nevoie de o mică planetă cu aer şi apă între Centaur şi Crucea de Sud!... Precis – nu „aproape”! Iran, fotografiază cu lunetele în serie unghiul emisferei australe formate de raza XVI având ca bază raza XII. Raza de bază trece sub Crucea de Sud.

– Şi ce să răspund domnului inginer Santio?...

– Vei fotografia precis la ora 1. După ce voi primi Carnavalul, vin să developăm clişeul. Cu Santio vorbesc eu, chiar acum.

Şi, ca şi cum cercetările lui astronomice n-ar fi fost un joc, şi zborul o nebunie de mult zădărnicită, Xavier trecu la postul de comandă şi semnaliză la Cap-Verde.

Străvechea tradiţie a oamenilor submarini voia ca-n ora întâi a începutului de An Nou, Carnavalul să înfăţişeze, într-o paradă de cinci ore, până la presupusul revărsat al zorilor, Istoria Oamenilor. Defilarea cortegiilor avea loc în piaţa Palatului Central, în fiecare an în alt Oraş. Iar, când venea rândul Marianei, în jurul Craterului iluminat.

Inginerul Whitt alesese anume Ziua Carnavalului pentru retragerea definitivă a oamenilor din Hawaii, Cap-Verde şi Ceylan şi înecarea Oraşelor. Dezastrul lua astfel o înfăţişare de petrecere, solemnitate şi bucurie publică, o biruinţă a puterii de viaţă a Omenirii.

Defilarea cortegiilor trebuia să aibă loc în Formosa, în marea piaţă din faţa Palatului Prezidenţial, ale cărei columne uriaşe erau în acelaşi timp tuburi de primenirea aerului. Şi pentru că oamenii din celelalte Oraşe deveneau deocamdată oaspeţii Marianei, inginerul Xavier, urcat pe-o estradă, trebuia să primească şi să răspundă el salutului cortegiilor.

Dacă burghiele ar fi atins focul Pământului şi Formosa ar fi fost gata, ar fi primit Whitt, ca viitor Preşedinte, alături de Olivia în rochiţă galbenă, defilarea oamenilor. Poate la anul... sau niciodată!...

Rezemat de un ciocan uriaş, simbol al Marianei, inginerul Xavier, pe estradă, singur în marea piaţă a Formosei, se-ntrebă ce căuta el la această mascaradă... O lumină ştearsă, leşioasă se târăşte pe sub tavanul de marmuri, printre colonade, prin gangurile adânci. Unde sunt luminile strălucitoare ale Carnavalurilor din anii de altădată?... Hawaii, luminat puternic, părea atunci, în cele trei zile de petrecere obştească, un clopot uriaş, piatră preţioasă legănându-se în adâncul apelor verzi. Unde e muzica din Ceylan, când Aligator, compozitorul, revenea din somnul lui artificial, de unde adunase acorduri pe care le auzeau altădată oamenii în pădurile însufleţite de murmurul frunzişului, în munţii unde tăceau piscurile să-nţeleagă

ecoul prăpăstiilor? Ce duhoare de pivniţă mucegăită se târăşte acum în acest mut Oraş al viitorului...

Când pendula uriaşă de deasupra portalului arătă, cu minutarele groase de fier, un minut peste ora 12, se auzi un murmur vag. Deodată izbucni trist în singurătatea pieţii un cor de voci omeneşti. Cum?... Nu se mai cântă un marş nou şi îndrăzneţ?... Ce elegie cu amintiri funebre e această litanie plângătoare? Aligator, unde sunt strigătele cornurilor şi trâmbiţele tale de altădată?

Dar Xavier se ţinea drept, rezemându-se de baros. De sub portalul noului Oraş se ivi, înaintând încet, un alai mortuar. Pe umeri, bărbaţi puternici purtau fotoliul prezidenţial în care, ca o străveche mumie egipteană, strălucea trupul negru, şlefuit al lui Pi.

„Da, aşa se cuvenea!... De vreme ce Preşedintele mort nu fusese înlocuit cu unul viu...”, gândi Xavier.

Şi, ridicând barosul, inginerul Marianei salută leşul solemn.

Fete din Hawaii, în mâini cu ramuri artificiale de cireşi, urmau alaiul.

Din mulţimea care se-nghesuia sub portal să răzbească şi să poată intra în Palatul Prezidenţial, unde ilustrul mort urma să fie depus în sala istorică, Xavier îl zări venind pe Filister, directorul general din Ceylan, cu ochii rătăciţi. Inginerul Marianei fu surprins că-l vedea în alaiul mortuar, în loc să aştepte să treacă şi el, cum se cuvenea unui şef, în fruntea cortegiului din Ceylan.

Dar tot Carnavalul i se păru acum lui Xavier o halucinaţie. De ce să mai întrebe? Nimic n-avea niciun răspuns. Poate niciodată.

Inginerul Alimentaţiei, duhnind înăbuşit a rom, ferindu-se parcă să nu fie văzut şi recunoscut de ceilalţi, îl întrebă de-aproape pe Xavier:

– Ce „complex” preferi pentru ei?... Mie, Xavier, să-ţi spun drept, mi-e indiferent. E o mascaradă sinistră, cum văd. N-ar fi trebuit să primeşti defilarea. S-o fi lăsat lui Whitt. Al lui e Oraşul. Să le dăm o nuanţă de portocale cu piperment?... Ce zici? I-ar mai înviora... Cum, nu ştii? Prin colonade, pulverizăm la presiune parfumul pe care-l varsă oamenii mei pe sus. Sau mai bine o aromă de sămânţă de cânepă dospită?... Ar aţipi de-a-n picioarele, s-ar aşeza jos, le-ar scapără ochii, şi pe urmă ar adormi. Ca să nu mai vadă beciul ăsta sinistru!

Xavier şovăia. Toată întâmplarea i se părea atât de absurdă, încât nu înţelegea nici grija lui Filister să încarce văzduhul cu miresme şi să îmbete oamenii, nici ambiţia lui de a risipi o nălucire cu alta...

Dar Filister îşi răspunse singur, şi mai aproape de Xavier, căutând pieziş cu coada ochiului:

– Cred că-n actualele împrejurări, nu mai are nici un rost teama noastră meschină. Voi răspândi în piaţă, prin toate colonadele deodată, cât va ţine defilarea cortegiilor din Hawaii, Cap-Verde şi Ceylan, un „complex” de parfum de banane amestecat cu esenţă de crin, iar la cortegiul marianilor un parfum mai simplu, mai substanţial, o duhoare concentrată de sânge de lup împuşcat. Şi, când se

vor aduna în piaţă toate delegaţiile Oraşelor, cu inginerii-şefi şi Olivia cu eşarfa albastră în jurul frunţii, voi sufla un „complex imperial” – dumneata nu-l cunoşti, Xavier: pictură, poezie şi iubire la un loc, ridicate la o expresie olfactivă care provoacă imediat o stare sufletească unică, inedită în evoluţia psihologiei omeneşti în Formosa. Ha! ha! ha!... Numai să nu avem nevoie mai târziu de stupefiante totale!... Ho! ho! ho!

Apoi deodată, cu faţa serioasă ca un ins oarecare, inginerul Filister se amestecă în mulţime şi pieri după întâia colonadă.

Locuitorii Oraşului Hawaii, întovărăşiţi de o orchestră de alămuri mici ca pentru păpuşi – pe măsura puterii micilor lor plămâni – înaintară de sub portal în costume militare. În fruntea batalioanelor venea, călare pe un cal electric, un personaj ridicol, cu tricorn marţial, pe spatele căruia scria cu litere mari: „NAPOLEON”. Urmau tunuri şi chesoane, fabricate din sticlă şi carton şi, în coada alaiului, o „falangă macedoneană”, condusă de un filosof grec, în togă şi cu capul descoperit. Hawaiienii, după defilare, se rânduiră în galeriile din jurul Palatului Prezidenţial.

Xavier gândi:

„Unde e Whitt?... Nu cumva dorm iar şi visez?”

Dar n-avu răgaz să cugete mai departe. În frunte cu orchestra de tobe, se iviră sub portalul Formosei locuitorii oraşului Cap-Verde: din trupul lor ţâşneau scântei şi fulgere iluzorii. Tobele sunau ca ritmice descărcări de furtună şi trăsnet. În mijlocul alaiului, o fată de 11 ani, pe un podium de oţel purtat de patru cap-verzi cu muşchi umflaţi, ţinea în

mâna dreaptă ridicată deasupra făpturii ei nude şi albe lampa lui Pi, din gura căreia curgea în sus un fum alb, blajin.

Xavier gândi râzând în sine a batjocură:

„Cap-verzii vor să arate *gazul 8* şi secretul care descuie izvoarele electricităţii! Dar unde e Olivia? Unde sunt ceilalţi, Whitt, Santio, Harwester?...”

La trecerea cap-verzilor, piaţa se umplu de o mireasmă de tei îndulcită de un parfum asemenea polenului de dafin. Dar, ca şi cum aceste arome aveau doar menirea să purifice văzduhul, fură absorbite în câteva clipe şi pieriră. Se revărsă după aceea un duh la început amărui ca o sare de aur, dar din ce în ce mai voluptuos şi mai hrănitor. În această beţie subtilă care ascuţea auzul, mirosul, gustul, imaginaţia şi da făpturii omeneşti o prospeţime cunoscută poate numai de vechii locuitori ai aerului şi apei pure, locuitorii din Ceylan se iviră sub portal în costumele plantatorilor de cafea şi aromate, cu frunze late în dreptul coapselor şi organelor, cu smicele de eucalipt în mâna dreaptă băieţii, iar fetele cu sâni oacheşi uriaşi, atârnând greoi – făcuţi din zgură şi bumbac artificial. La sfârcul lor negru, tare ca boaba de cafea prăjită, sugeau cu buze groase păpuşi de cauciuc care, apăsate pe pântec, ţipau: *oau! oau!*

„Filister a dat fuga şi ne trimite prin colonade acest «complex Ceylan»... gândi Xavier, după ce trecură ultimul ceylan şi ultima ceylană cu copilul de cauciuc – *oau! oau!* – la ţâţa uriaşă.

– Dar marianii?... Ei nu defilează?...

Xavier privi înspre Portal. Nici o mişcare, nici un sunet. Numai reflexele depărtate, ca un incendiu noaptea, ale Craterului cu inima în vâlvătaie păliră, acum abia văzute. Marianii au rămas în Mariana! De ce?...

„Să mai aştept, îşi zise. Marianii sunt greoi...”

Dar aştepta zadarnic. Portalul îşi căscă uriaşa gură de întuneric, iar minutarele de fier se mişcau pe nesimţite pe cadranul Formosei.

„Nu, marianii nu vor mai veni. Lor nu le-a fost îngăduit să vină!...”

Aruncând o privire încruntată în jur, fără a mai rosti cuvântarea cuvenită în faţa celor trei alaiuri carnavaleşti care aşteptau cu ochi mari spre estrada din faţa Palatului, Xavier coborî şi plecă repede, urmărit parcă de o batjocură.

Ca un semn şi în hohot de râs neauzit, rămase singur pe estradă barosul.

MOARTEA ORAŞELOR

În acest timp, Olivia, în palatul prezidenţial din Hawaii, ar fi voit să-l înduplece pe inginerul Whitt să nu distrugă Oraşele. Tăcuţi, în biroul fostului Preşedinte Pi, doctorul Harwester, Santio şi Lucia, acum directoare a laboratoarelor fizico-chimice în locul lui Whitt, ocupat cu Formosa, nu cutezau nici să sprijine gândul Oliviei, nici să-l înlăture.

– Ce câştigăm, inginer Whitt, dacă spargem cristalul Oraşelor şi, în locul unde au trăit oamenii atâtea mii de ani, nu va mai fi nimic, nimic – poate numai câteva cioburi în

fundul mării, în nisip? Din viaţa de pe scoarţa Pământului, strămoşii noştri abia au putut lua cu ei în mare câteva fosile şi imaginile în ghips ale Oraşelor terestre. Ele se găsesc în Muzeu. Muzeul Terestru a fost mutat în Formosa?...

În locul lui Whitt, răspunse Lucia:

– Da, domnişoară, în parte. Am păstrat ce a fost mai interesant.

– Dar totul e interesant, domnişoară Lucia!

– Ce a fost mai interesant în Muzeul Terestru se află în sala istorică din Palatul Prezidenţial împreună cu primele elemente ale Muzeului Maritim, pe care le-am colecţionat în ultimul timp: ascensoare mărunte, Generatori în miniatură, o secţie a laboratorului alimentar din Ceylan, mumiile Preşedinţilor, ale savanţilor-eroi, ultima a inginerului Manido, câteva răni şi simptome de maladii marine imitate în ceară după indicaţiile doctorului Harwester şi...

– Şi mumia mea, dacă veţi binevoi s-o primiţi, domnişoară Olivia! zise cu voce groasă şi cu chipul neobişnuit de serios doctorul Harwester. Eu n-am ce căuta în Formosa. Bolnavii mei erau bolnavii Oraşelor submarine. La oameni subterani nu mă pricep şi, mărturisesc, nici nu-i iubesc. Eu rămân aici.

Şi, întorcându-se către inginerul Whitt, adăugă liniştit, ca un lucru firesc:

– Mă vei găsi în sala circulară. Dacă bineînţeles îţi va face plăcere să mă mai vezi înainte de a...

Şi fără a mai sfârşi fraza, fără a-şi mai lua de la cineva rămas-bun, ca şi cum şi-ar fi adus deodată aminte că e aşteptat de mult undeva, doctorul Harwester, cu pântecele

mare înainte, plecă repede. De data aceasta fără să mai râdă.

O tăcere grea căzu între cei de faţă.

– Nu-l vom mai vedea? Nu-i vom mai auzi râsul niciodată? şopti Olivia.

Nu plânse, dar chipul oacheş al fetei păli deodată, în ochii ei negri sticli scurt o spaimă.

Enervat, inginerul Whitt zise, cu gest de politeţe, dar cu vădit sarcasm, făcând cu privirea şi mişcarea mâinii ocolul tuturor:

– Mă rog, mai doreşte cineva să se sinucidă?... Ca să fim lămuriţi...

Santio nu ţinu seamă de ironia inginerului Whitt şi, strecurând o privire oblică spre el, întrebă:

– Ar putea cineva să-mi ţină locul în Mariana?...

Olivia murmură cu buzele reci:

– Şi tu, Santio?...

– Aşa cum au decurs evenimentele, urmă Santio, nu cred că mai pot fi de vreun folos. Nu acuz pe nimeni. Poate pe mine, că n-am făcut nimic de capul meu. Ar fi trebuit să refuz, de la sinuciderea lui Manido, orice watt care n-ar fi mers la o cercetare de noi izvoare de energie. Nouăzeci la sută din producţia electrică a valurilor din urmă ar fi trebuit s-o înmagazinez în acumulatoare, de-ar fi rămas înţepenite toate ascensoarele, de s-ar fi stins toate luminile Oraşelor. Formosa nu trebuia construită înainte ca burghiele să fi dat de focul din centrul Pământului care ar fi menţinut Generatorii în funcţiune.

Respiră adânc şi după o clipă întrebă iar, de data aceasta cu glas mai puţin sigur:

– Ar putea cineva să-mi ţină locul în Mariana?

Olivia zise repede, cu vocea ei de alto, parcă şi mai joasă:

– De ce, Santio?... Rămâi unde eşti! Nu-l părăsi pe inginerul Whitt, nu ne părăsi înainte de...

Santio răspunse:

– Nu mai pot fi nimănui de niciun folos, domnişoară Olivia. De fapt, oricine îmi poate ţine locul în Mariana. Distribuirea forţei electrice din ultimele acumulatoare n-are nevoie de prezenţa mea. Eu am fost numit în locul lui Manido nu pentru a distribui, ci pentru a produce forţă electrică. Ceea ce este acum dincolo de puterile mele.

Privi o clipă în jos, apoi urmă:

– Am încercat şi eu să găsesc *gazul 8* pentru invenţia Pi. N-am spus nimănui. Dar n-am izbutit. De vreme ce nu pot produce în nici un fel electricitate, nu văd de ce-aş mai fi şeful producţiei electrice? „Şeful consumului electric” e o situaţie şi un titlu care nu-mi convin. Vă rog să mă credeţi!...

Inginerul Whitt zise cu blândeţe, aruncând totuşi asupra lui Santio o privire aspră:

– Eşti liber, Santio, să-ţi iei titulatura care-ţi place. Dar cred că nimeni dintre noi, care avem sau am avut un loc de răspundere în viaţa oamenilor, nu trebuie să descurajeze energia de care Omenirea a dat încă dovadă în ultimul timp. Îmi pare destul de rău că pesimismul lui Xavier se

arată atât de molipsitor, şi pilda mizantropiei lui găseşte imitatori.

– Nu vreau să descurajez şi nu imit pe nimeni. Voi aştepta, răspunse Santio.

Şi tăcu.

Glasul limpede şi dulce al Luciei, cu o voită voioşie parcă, asemenea unor clopoţei scuturaţi pentru bucuria sufletului copilăros, îi învioră deodată pe cei de faţă:

– O!... Ce se poate vorbi acum, când locuitorii din Ceylan, Cap-Verde şi Hawaii au plecat fericiţi spre Formosa şi când a început Carnavalul!... Nu se găseşte nimeni care, în locul cuvintelor de panică, să rostească singurele vorbe potrivite miracolului făptuit de inginerul Whitt împotriva atâtor obstacole supraomeneşti?

Şi privi anume drept pe Olivia.

Fiica Preşedintelui Pi se-ndreptă după o clipă de şovăire către Whitt, îi întinse mâna şi zise cu jumătate de glas, obosită parcă de o durere şi o îndoială nemărturisite:

– Inginer Whitt, în amintirea tatălui meu care a murit cu presimţirea că Omenirea se află la o răscruce a destinului ei, în numele oamenilor care încep în Formosa, în inima Pământului, o viaţă nouă, te felicit pentru energia dumitale. Îţi urez ca în curând, foarte curând, burghiele care sfredelesc scoarţa să ajungă la sâmburele de foc. Iar Omenirea căreia din nou i-ai dăruit viaţa la care nu mai nădăjduia te va socoti, pe drept, întâiul dintre noi.

Lacrimi mari se iviră în genele Oliviei şi începură să curgă încet pe faţa-i oacheşă. Buzele ei tremurară, dar nu mai rostiră nimic. Inginerul Whitt privea încruntat în jos şi

băgă de seamă fără voie ce mici şi graţioase erau genele Oliviei. Lucia surâdea cu o fericire nefirească şi rea, ca după un dezastru pe care-l dorise.

– Nu, nu sparge Oraşele, inginer Whitt!... zise din nou Olivia, ridicând deodată privirile asupra lui, terorizată de acest gând fix. Ca să avem unde să ne mai întoarcem... Din când în când! adăugă ea, de teamă să nu i se ghicească neîncrederea. Peste alte câteva secole, oamenii din Formosa ar putea veni să vadă locul unde au trăit submarinii. Nu e păcat că nu s-au putut păstra Oraşele terestre?... În fundul apelor nu bat vânturi, cristalul va rămâne de-a pururi întreg, iar apele din jur se vor cristaliza în curând şi ele. Carnavalul, în secolele următoare, de ce n-ar avea loc în Oraşele de sticlă?... Tot în Teatrul din Hawaii să danseze la începutul fiecărui An Nou fiica Preşedintelui!... O! Va fi atât de frumos!... Va răsuna vreodată muzica lui Aligator în Formosa ca între aceste bolţi de cristal, înmărmurite în gheaţă?...

Olivia privi în jur să ceară şi celorlalţi ajutor pentru gândul ei.

Dar Santio plecase. Lucia trecu în odaia alăturata, spre a semnaliza la Formosa.

Inginerul Whitt răspunse Oliviei, luându-i o mână, ca asprimea hotărârii să nu pară că porneşte dintr-o inimă seacă:

– Domnişoară Olivia, dacă am avea în puterea noastră izvorul de energie electrică al valurilor şi am fi siguri că am întemeiat pentru totdeauna oraşul subpământean sau dacă am fi descoperit *gazul 8*, nimic nu ne-ar împiedica să

păstrăm Oraşele de cristal ca monumente artistice şi istorice. Dar nu e aşa. Neprevăzători am fost şi de data aceasta, ca-n toate împrejurările hotărâtoare pentru destinul oamenilor. Singura energie de care mai suntem siguri e a fiinţelor noastre. Oamenii trebuie să ajungă cu orice preţ la focul din inima Pământului, de-ar fi să scormonim Pământul cu dinţii, cu ghearele. Nu ne este îngăduit să lăsăm deschis drumul unei retrageri – nici un drum! Nici o retragere! Rămânem în Formosa sau pierim. Altă scăpare nu trebuie să mai fie. La cel dintâi cataclism în oraşul subpământean, cea mai mare parte a oamenilor, de mult neurastenizaţi de spaima morţii, ar fugi răcnind din galerii în Hawaii, Cap-Verde şi Ceylan, unde îi aşteaptă cel puţin o moarte cunoscută. Ai încredere, domnişoară Olivia, cum am şi eu!

– Oamenii ştiu?...

– Nu. Nu-i priveşte. Lor le suntem datori să le dăm viaţa. Moartea, domnişoară Olivia, şi prăbuşirile le iau asupra mea. Mai sunt două minute. Când va bate gongul grav, Wann va semnaliza la Cap-Verde şi Ceylan. Atunci se vor sparge pereţii laterali.

Acoperită brusc de o sudoare rece, Olivia strânse repede şi crispat mâinile inginerului Whitt. Cu buze tremurânde, cu ochii înţepeniţi pe chipul lui, fără a-l vedea totuşi, ea ascultă trecerea mută a clipelor.

Pe ultima secundă, gongul grav bătu. Ecoul tremură îndelung în bolţile Capitalei.

Olivia voi să se smulgă, să se repeadă în odaia lui Wann, să vadă cum de-a avut puterea să trimită cu mâna lui semnul morţii... Dar inginerul Whitt o reţinu.

– Nu, domnişoară Olivia. Nimic nou şi interesant de văzut. Oraşul Ceylan e prevăzut cu supape de siguranţă, pe unde se făcea eliminarea reziduurilor lichide şi gazoase din laboratoarele de alimentaţie. Inginerul Filister a tras de firul care deschide supapele laterale şi a plecat. Ceylan se îneacă. Cap-Verde e preferabil să nu-l vezi cum se prăbuşeşte: inginerul Santio, de care eram sigur că va sfârşi ca înaintaşul lui, Manido, a spart cu ciocanul fundul oraşului şi a rămas şi el acolo: mormântul lui de cristal.

Olivia dădu un răcnet şi-şi acoperi buzele întredeschise cu amândouă mâinile îngheţate.

– Whitt, nu vreau să piară Hawaii!... şopti bine încredinţată că vorbele ei nu vor fi ascultate. Spune-i lui Wann să nu spargă pereţii din Hawaii! Hawaii nu trebuie să se prăbuşească! Nu trebuie!...

Şi strigă disperată:

– Wann! Wann! Wann!...

Inginerul Whitt zise cu blândeţe:

– Wann a plecat îndată după sunetul gongului grav. Cred că şi Lucia. În această clipă, domnişoară, n-a mai rămas, în afară de noi doi, nimeni în Hawaii. Vino...

Olivia fu cuprinsă de o speranţă dureroasă în care voia să creadă cu toată absurditatea.

– Hawaii rămâne, nu?... Hawaii nu va fi spart, inginer Whitt, începu ea să bâlbâie. O! Îţi mulţumesc!... Vom putea veni în Hawaii oricând! Vom veni în Hawaii, nu?...

Dar inginerul Whitt, fără a răspunde halucinaţiei fetei, o trase de mână afară şi o urcă în cabina prezidenţială, care ducea în culmea Marianei.

După câteva minute, ajunseră în vârful piramidei, înainte de a părăsi cabina, Whitt zise:

– Iartă-mă, domnişoară Olivia, că nu ţi-am putut îndeplini dorinţa. Era copilăroasă şi frumoasă. N-aş voi să te încredinţezi singură vreodată câtă dreptate am avut. Dar Hawaii nu va fi spart de mână omenească. Hawaii a fost Capitala lumii. Priveşte pe fereastra aceasta, înspre apus. Vezi în zare, în întunericul verzui, mijind o lumină?...

– E Hawaii, inginer Whitt! E Hawaii!... Lumina din Hawaii!...

– Lumina din Palatul prezidenţial din Hawaii. Singura lumină pe care n-am stins-o. Oraşul, domnişoara Olivia, n-a fost zidit şi sprijinit pe fundul Oceanului cum credeau toţi, ci a fost numai fixat, ca să poată fi mutat oricând, oriunde. Capitala lumii avea dreptul să fie oriunde ar fi voit. S-a tăiat numai cablul de dedesubt şi Hawaii pluteşte acum spre Miazănoapte.

– Lumina se leagănă... şopti Olivia.

Şi, în tăcere, privi cum lumina, depărtată ca o lună în apele Oceanului, se legăna încet, tot mai mică. În închipuirea cu care voia să se înşele, Olivia îşi zicea că Hawaii se va opri de la sine între arbori de corali, că valurile vor îngheţa, şi Oraşul ei va rămâne de-a pururi întreg, neatins, aşa cum ochii ei în lacrimi îl văzuseră pentru cea din urmă oară.

Dar lumina din Hawaii, micşorată cât a unui luceafăr, ca şi cum ar fi voit să scape din lespezile de gheaţă de la suprafaţă, coborî iar lin mai departe şi se stinse.

– S-a stins... zise fără voie inginerul Whitt.

Olivia privi drept, în tăcere, cu ochi mari deschişi spre locul unde Hawaii se sfârşise şi se stinsese lumina. Apoi fata plânse încet, îndelung, cu umerii mici şi oblici zguduiţi de durerea ei lăuntrică.

– Să mergem! şopti blajin, dar hotărât inginerul Whitt.

Şi, deschizând uşa c-o uşoară mişcare a mâinii, o pofti în ascensorul transversal care, din etajele de sus ale Marianei, ducea spre portalul Formosei.

DOUĂ STELE NEVĂZUTE

Xavier găsi pe Iran în odaia hărţilor, developând placa fotografică a emisferei australe.

– Foloseşte la ceva dacă între piciorul Centaurului şi Crucea de Sud se află într-adevăr o stea?... întrebă Iran, mişcând baia cu lichid pentru schimbarea negativului în pozitiv.

Xavier se opri şi cercetă aplecat peste baie, parcă în aşteptarea unei minuni. Zise:

– Nu, Iran, nu foloseşte la nimic. Ne jucăm.

Iran şopti mai mult pentru sine:

– Dacă dansatoarea albă nu ardea rachetele, poate că steaua ar fi folosit la ceva. Cu rachetele ar fi ajuns oare avionul până la Crucea de Sud?...

Xavier gândi o clipă şi răspunse:

– Nu, Iran. Nu-ţi mai face inimă rea. Cu rachetele nu ajungeam prea departe. În nici un caz, nu puteam duce cu

mine Omenirea şi cine ştie dacă avionul ar mai fi luat drumul înapoi.

Dar Iran nu voia să fie mângâiat. Se ştia prea vinovat. Pedeapsa era o voluptate. Şi se pedepsea ori de câte ori avea prilej. Stărui:

– Dacă zburaţi, domnule inginer, poate că Whitt nu mai construia Formosa. Poate că-n nădejdea altei planete vreun om ar fi găsit *gazul 8* şi ar fi zburat până la Crucea de Sud. Iar, la un semn al lui, ar fi urmat în aeronave mari şi ceilalţi locuitori din cele patru Oraşe.

Xavier care, privind cu atenţie încordată, mai mult aştepta la ivirea planetei pe placă, murmură:

– Vorbeşti prostii, Iran! Inginerul Whitt e un om de geniu. Fără el, Omenirea ar fi pierit de mult. Iran, văd bine?... Mi se pare că sunt două planete, jumătate luminate, jumătate umbrite de o eclipsă. Trebuie să mai cercetăm, Iran! Le vei fotografia la fiecare oră, precis. Bănuiesc că se-nvârtesc pe aceeaşi axă. Şi atunci e sigur că sunt luminate de cei doi Sori, alternativ, de la distanţe egale.

Luând placa, ridicând-o în zare şi privind cu încordare sub lumina becului electric, Xavier râse deodată:

– Iran, ce admirabile planete de vilegiatură!... Am putea zbura de la o stea la alta în câteva ore, mai repede decât navigau oamenii tereştri din Europa în America. În locul nopţii, ar fi un fel de umbră a Soarelui, cu răcoare. Ar fi numai primăvară şi vară, câtăva vreme fiecare – nu ştiu cum merge timpul pe-acolo, Iran!

Tăcut, Iran privea întunecat la bucuria mincinoasă a singurului om la care ţinea şi pe care-l plătise cu o trădare. N-ar fi mai bine să coboare numaidecât, să se-arunce în gura Craterului?

Lampa roşie se aprinse deasupra uşii. Aparatul de comunicaţii semnaliză:

– ...!

– Hawaii?... se-ntrebă Xavier.

Apoi râse în sine:

– Ah! Uitasem... Hawaii e acum Formosa!...

Lucia semnaliza de la Palatul Prezidenţial din Formosa că Oraşele Submarine, cu excepţia Marianei, au fost suprimate. Doctorul Harwester şi inginerul Santio sunt daţi ca pierduţi. Nu se ştie dacă s-au sinucis sau au pierit înecaţi din neprevedere. Inginerul Whitt îl întreabă pe inginerul Xavier cine ar putea lua locul lui Santio la conducerea oraşului Mariana? E nevoie de un om foarte energic şi, în acelaşi timp foarte preţuit de mariani, de la devotamentul cărora Omenirea aşteaptă încă o sforţare îndelungată, o muncă amarnică.

Xavier înţelese că inginerul Whitt, rămas în preziua biruinţei aproape singur, voia să-i dea putinţa să se apropie de Palatul Prezidenţial, ca al doilea dintre oameni. Gândi cu ironie: „O! E generos inginerul Whitt!... După ce şi-a asigurat partea cea mai bună... Nu cumva această generozitate i-a fost inspirată de Olivia, viitoarea fericită mireasă a Formosei? Ha, ha!...”.

Iran, în odaia din Mariana, şi Lucia în Formosa auziră numai râsul lui Xavier, grotesc şi furios, pe care nu-l

înţeleseră. Dar cu seninătatea-i obişnuită, Xavier răspunse îndată că singurul om energic, priceput şi bucurându-se de iubirea marianilor e Iran, Formosa n-ar putea face o alegere mai nimerită numindu-l inginer-şef al Craterului.

Iran rămase înmărmurit. El, Iran, omul lui Whitt? Nu, el nu voia să servească sub ordinele inginerului Whitt! Întinse mâna către Xavier, spre a-i arăta că are şi el ceva de spus... Dar Xavier vorbi mai departe la microfon:

– Eu?... O! Nu!... Cu neputinţă! Voi da lămuriri dacă e neapărată nevoie, la cel dintâi sfat al Comitetului.

Apoi, întorcându-se către Iran, zise foarte grav:

– Trebuie! Altfel, Iran, s-ar putea crede că din spirit meschin de invidie şi gelozie ţin să pun piedici desăvârşirii proiectului Whitt. Inginerul Whitt are dreptul la toată recunoştinţa oamenilor, şi marianii sunt datori să-l ajute. Îl vei ajuta, Iran.

Iran coborî în Formosa şi se duse drept la Palatul Prezidenţial. Nu izbuti să vorbească inginerului Whitt. Îl primi însă Lucia, care-l asigură că în niciun caz nu va fi numit conducător al Marianei fără voia lui. Inginerul Whitt se gândeşte mai curând la concursul lui Xavier pe care, până la urmă, nădăjduieşte să-l înduplece.

În timp ce Xavier developa noile fotografii ale Crucii de Sud, primi vizita neaşteptată a Oliviei.

– Tot mai crezi că Sonia a ars rachetele din porunca mea?... Întrebă ea, simţind răceala lui Xavier, care se ferea s-o privească.

– O! Am uitat că fusese vorba să zbor! răspunse inginerul. O nebunie, de altfel. De aceeaşi părere fuseseși parcă şi dumneata. Acum mă joc numai cu astronomia. Nu, nu pot primi să iau conducerea Marianei. Eu sunt un om isprăvit. Mă surprinde că Whitt s-a mai putut gândi la mine.

Olivia îi puse palma palidă a mânuţei oacheşe pe un braţ şi zise prieteneşte, căutându-i privirea:

– Xavier, Whitt ştie că niciodată nu-i vei da ajutor la construirea Formosei. Nu din ură împotriva lui sau invidie, ci pentru că *nu crezi*.

– Exact, zise Xavier şi, ridicând capul din baia cu plăci, privi drept în ochii întunecaţi ai fetei.

După o clipă de seriozitate, lăsă plăcile şi, drept în fața Oliviei, zise c-un surâs:

– Ai împlinit treisprezece ani?...

– De o lună.

– Mireasă-ntârziată?

– Aşa a voit tata. Dacă ai fi zburat, Xavier, dacă atunci când ai voit să zbori te-ai fi gândit cu adevărat la soarta Omenirii şi mai puţin la sufletul dumitale, poate nu ajungeam la o vârstă atât de înaintată...

– Mai crezi că aş fi putut zbura?...

Olivia nu răspunse. Ea n-avea drept să-i pară rău. Era întâia dintre fete, purtătoarea rochiţei galbene şi, de când se afla în Formosa, a turbanului mic albastru. De aceea, ca să nu răspundă, întrebă:

– Ce-ai fotografiat pe aceste plăci?...

– O alcătuire foarte ciudată: două stele învecinate luminate de doi Sori. În constelaţia Crucii de Sud. O planetă

dublă, originală: în locul zilei şi al nopţii, alternează la intervale pe care le bănuiesc nu prea lungi două, trei, patru sau cinci anotimpuri.

– O! Ce frumos!… zise Olivia, uimită de acest basm adevărat.

Şi se bucură de parcă ar fi fost sigură de un zbor în Constelaţie.

– Îmi dai voie să numesc cu numele dumitale cele două stele care au o singură axă? Planeta O!

– În ironie?…

– În amintirea zilelor când în jurul axei dumitale roiau doi oameni. Dar acum a rămas numai unul. Celălalt s-a dovedit zănatic. El ţinea *să vadă*, să trăiască şi să moară în priveliştile pururi schimbătoare şi totdeauna cu zări ale Universului.

Olivia se simţi tulburată. Căută scăpare în pricina pentru care venise:

– Xavier, te rog, primeşte conducerea Marianei! Măcar până la terminarea lucrărilor Formosei şi punerea în funcţiune a noilor Generatori.

– Prezenţa mea aici sau aiurea, domnişoară Olivia, e cu desăvârşire nefolositoare. Nu mă ruga. Nu fi mai puţin înţelegătoare decât Whitt. Iran e omul care vă trebuie.

Felul în care Xavier rosti acel „vă” fu atât de dureros, încât Olivia vru să plece numaidecât. Omul din faţa ei era prea străin. Dacă ar fi zburat într-adevăr cu rachetele pe care le arsese Sonia, Xavier n-ar fi putut fi mai îndepărtat de Olivia. Ce căuta ea, care înfăţişa viaţa şi luptele ei, munca şi creaţia, în singurătatea acestui ins de-a pururi

singur? O! Mai bine zbura! Căci desigur nu s-ar mai fi întors. Crima Soniei a fost o greşeală.

Şi speriată, Olivia fugi fără a mai arunca o privire înapoi.

În ascensor, singură, plânse cu hohote.

Când Iran se întoarse sus în Mariana, găsi douăsprezece fotografii ale Planetei O. Toate dovedeau simetria perfectă a evoluţiei lor. Spectrul arăta existenţa aerului, a apei şi a carbonului într-o cantitate care îngăduia presupunerea unei faune şi flore uriaşe. Un paradis poate monstruos, pe care oamenii ar fi trebuit să-l atenueze.

Apoi Xavier, punând fotografiile deoparte, zise:

– Iran, de la ora 23 iau din nou conducerea oraşului Mariana. Ţine-mi locul la comandă. Ca şi altădată, Iran. Te rog! Fă-mi acest serviciu. Altfel ar trebui să renunţ la toate astea...

Arătă hărţile şi fotografiile. Apoi adăugă:

– Şi la libertatea mea.

Iran nu răspunse. Cu capul în jos, obosit, dar supus, se-ndreptă spre semnalizator şi vesti la Formosa semnalul Marianei:

. . – – !

. . – – !

Când primi legătura, anunţă:

– Domnul inginer Xavier conduce Mariana de la ora 23. Azi Iran, inginer-secund. Mâine, echipe duble.

RĂZBUNĂTORUL

Oamenii urmăriţi cu înverşunare de frig şi întuneric au dat atunci una din luptele lor cele mai crâncene împotriva morţii. Ultimele rezerve de electricitate puneau în funcţiune două uriaşe burghie, cu ale căror răsuciri vertiginoase trebuiau să atingă focul central. Noul oraş Formosa zăcea, de asemenea, în întuneric. Numai în biroul inginerului Whitt ardea neîntrerupt un bec de lumină slab. Oamenii se

mişcau în penumbre, iar făpturile lor mărunte şi istovite păreau doar întuneric mai întunecat. Arar ajungea pană-n fundul galeriilor lumina palidă a Craterului din Mariana, reflectată în galeriile Formosei de trei uriaşe oglinzi convergente.

Iran introduse în sistemul muncii obiceiurile Marianei. Vechii locuitori din Hawaii, Cap-Verde şi Ceylan, neobişnuiţi cu munca brută, fuseseră atribuiţi în echipe cu ore de lucru reduse. Lucrul greu îl luau asupra lor tot marianii, iar după fiecare schimb porneau înapoi, pe jos, în Mariana. Nu mai circulau decât două ascensoare. Apoi n-a mai circulat decât unul. Materialele din atelierele Craterului începură să fie cărate în Formosa, în vagonete împinse de oameni sau trase cu grumajii înhămaţi.

Domnea o mohoreală şi o stupoare de ocnă.

Pentru a economisi ultimele rezerve de energie electrică, un burghiu fu lăsat în seama oamenilor şi numai unul se mai învârtea electric. Fără-ntrerupere, baroasele începură să cadă pe-al doilea cap de burghiu, preschimbat în piron uriaş, şi oamenii înhămaţi la o roată cu buceaua prinsă-n burghiu se învârteau mereu, ca în Biblia străveche Samson în muncile la care fusese osândit. Galeriile şi încăperile subterane duduiau de răbufnitul ciocanelor ca oftatul unor vieţuitoare uriaşe puse la tortură, iar în tăcerile bruşte se auzeau mai slabe, şuierătoare, respiraţiile îndurerate ale oamenilor-cai.

Când vor ajunge la focul Pământului? gândeau oamenii torturaţi. Şi vor ajunge vreodată? Sau toată acea strădanie de iad e o pedeapsă neştiută, pe care omenirea trebuie s-o

ispăşească înainte de a-şi da suflarea în beznele şi frigul ultimului oraş?

În biroul lui slab luminat, inginerul Whitt calcula fără încetare, tăia cifrele şi iar calcula. Uneori, apucat de o furie oarbă, lăsa hârtiile pe masă şi da fuga în galeria adâncă, unde gemeau baroasele şi vâjâia motorul unuia dintre burghie. Munca amarnică pe care o vedea, răsuflarea animalică şi duhoarea oamenilor chinuiţi şi istoviţi îl mai potoleau: Omenirea voia să trăiască!

Apoi se-ntorcea iar, gânditor, în biroul lui.

Lucia se apropia atunci şi căuta să-l îmbuneze:

– Se lucrează, nu?... În curând, în curând, Whitt, vei vedea cum se înroşesc sârmele celor două burghie, cum încep să se-nvârtească pe rând roţile şi să cânte iar Generatorii, cum se face deodată lumină în toate galeriile, în toate odăile şi vor începe iar să circule ascensoarele, oamenii
să vie la Teatru!...

Whitt se duse o dată la munca oamenilor de la burghie şi nu se mai întoarse. Lucia crezu că se întâmplase o nenorocire sau că, disperând, Whitt îşi făcuse seama. Dădu fuga tremurând, albă, în galeria din adânc. Nu, Whitt nu-şi făcuse seama, nici nu fusese ucis de vreun mal prăbuşit. Îl găsi în mâinile lui subţiri cu un baros uriaş ridicat deasupra capului Şi lovind ritmic laolaltă cu o echipă de zece mariani, în burghiul răsucit de oameni înhămaţi la roată.

Lucia îl readuse la hârtiile şi calculele lui de la masa de lucru.

– O! Whitt!... îi şopti, când fură singuri. Ce înseamnă chinul, neliniştea asta?... Oamenii fără minte vor crede că ai pierdut orice speranţă, vor arunca ciocanele şi vor fugi cu toţii. Ce ne vom face atunci?...

Şi Lucia, palidă, alături de el, îl învălui în fluidul molipsitor al iubirii ei creatoare:

– Eu cred încă, Whitt, eu cred încă!...

Olivia află cu surprindere că totuşi Xavier luase iar conducerea Marianei. Ieşi de câteva ori în galerii şi-i întâlni pe mariani, în echipe bine rânduite, ducându-se sau venind de la lucru. Odată îl întâlni şi pe Iran în inspecţie. Uriaşul trecu înainte, de parcă n-ar fi văzut-o, deşi galbenul rochiţei şi albastrul turbanului din jurul frunţii luminau în bezne.

„Iran mă urăşte”, gândi Olivia.

Dar nu-şi făcu prea multă inimă rea. Iran, de bună seamă, ura şi pe Whitt care construise Formosa, ura tot ce îl împiedicase pe Xavier să zboare.

Ce nedreptate!...

Dar ce iubire...

În ziua în care marianii refuzară să vină la lucru, după zvonul că oraşele nu se vor mai clădi niciodată, şi ameninţară cu dărâmarea colonadelor Formosei, Olivia fu sigură că aici se vârâse, aţâţând, ura lui Iran. Dar se înşelase, căci află de la Whitt că a doua zi marianii veniră iar la lucru în galeria burghielor, în frunte cu Iran, încruntat.

Ce se petrecea cu adevărat în sufletul lui Iran nu ştia nimeni. Xavier, preocupat de presupunerile lui astronomice,

asculta aproape fără să audă, mulţumit de rapoartele de muncă ale lui Iran.

Totuşi, în sufletul lui Iran mocnea înăbuşită furia împotriva Oraşului. O luptă dreaptă împotriva lui Whitt era cu neputinţă. Iran ura din toate puterile sufletului lui această viaţă subterană – şi, de când fusese victima acelui şarpe alb ţâşnit din sânul oacheş al Oliviei, pe Iran nu-l mai îndulcea niciun fel de viaţă. Ordinea strictă a muncii Iran o păstra cu o îndârjire pe care simţea bine că ar fi trebuit s-o cheltuiască aiurea – şi mai mult pentru a fi ferit să primească asupra conştiinţei lui încărcate cuvântul aspru al lui Xavier.

Dar într-o zi, în repausul unei echipe, Iran fu chemat de Whitt în biroul din Palatul Prezidenţial. Mai erau de faţă Filister, slăbit şi cu faţa verde de orgii olfactive, precum şi Lucia albă, rece.

– Iran, zise Whitt, privindu-l drept în ochi, te-am chemat pentru o sarcină de încredere. Ştiu că vorbind cu tine e ca şi cum aş vorbi cu inginerul Xavier. Te vestesc că situaţia e gravă. Niciodată n-a fost atât de gravă. Suntem siliţi să facem o sforţare eroică: să concentrăm asupra unui singur punct puterile care ne-au mai rămas. Credeam că renunţând la mişcarea ascensoarelor, la lumină şi acum, de curând, la cele trei Oraşe, nu va mai fi nevoie de alte jertfe. A fost pesemne dintotdeauna destinul nostru ca înainte de a începe o nouă viaţă să mergem până la fundul durerilor şi să pipăim moartea.

În birou nu se auzea decât tic-tacul pendulei: nici grăbit, nici încet – neînduplecat.

Inginerul Whitt urmă:

– Pentru sfredelirea Pământului până în foc, Iran, nu putem folosi toţi oamenii deodată. Şi fiecare om în viaţă ne costă cu fiecare ceas energia necesară pentru înaintarea cu un centimetru a burghielor noastre. Suntem, deocamdată, adică până vom izbuti să creăm condiţii noi de viaţă, *prea mulţi*.

– Să înecăm Mariana cu oamenii ei?... întrebă de-a dreptul Iran, ghicind gândul inginerului.

– Nu te grăbi să tragi concluzii brute, prietene Iran. Judecă rece, cum ar face însuşi inginerul Xavier. Mariana e de prisos. Mai rău: e păgubitoare.

– Exact, răspunse Iran. Dar marianii sunt singurii oameni în stare să lucreze la burghie fără ajutorul motorului.

Iran aştepta o împotrivire din partea inginerului Whitt. Cu fruntea lăsată-n jos, inginerul deschise braţele mici a supunere disperată şi mărturisi:

– Ai dreptate, Iran. Marianii sunt muncitori preţioşi. Dar omenirea a distrus totdeauna uneltele ei cele mai de seamă, după ce s-a slujit de ele. Mă-nţelegi bine? A fost viaţa ei. De câteva ori moartea a ameninţat pe mariani. Am rezistat pentru că am putut. Azi nu mai pot. Moartea e mai tare decât mine.

Iran nu înţelegea:

– Dar lucrările nu s-au încheiat încă! Ce vă veţi face dumneavoastră fără mariani?

De data aceasta răspunse Filister:

– Muncesc mult marianii, dar consumă şi mai mult. Prin suprimarea marianilor şi a Oraşului Mariana, facem o economie de forţe care ne îngăduie să punem în funcţiune motorul burghiului al doilea. În felul acesta, ne apropiem şi mai repede de ţelul nostru.

Lucia, cu vocea ei cea mai cristalină, zise, spre a îndulci invitaţia la asasinat:

– O! Iran, cine-ar putea ajuta Omenirea în această clipă hotărâtoare?... Tot cineva din Mariana!... Whitt te-a chemat pe tine. Vei refuza?...

Iran, cu chipul încruntat, privea drept înainte, nemaicutezând să întoarcă ochii spre ei.

– Omenirea nu m-a ales pe mine s-o mântui... sau s-o suprim... bâigui el. Eu nu pot primi, nici refuza. Ce va voi să facă domnul inginer Xavier.

Filister nu înţelese că Iran refuza hotărât să se-mpace cu uciderea marianilor şi stărui:

– Ştii bine, Iran, că inginerul Xavier nu se mai ocupă deloc de ce facem noi aici. El e atât de inexistent pentru noi, deşi trăieşte încă în odăile lui cu jucării, ca şi ceilalţi, doctorul Harwester, Manido, Santio... Speranţa e numai în noi, care n-am pierdut încă optimismul. Şi văd după înfăţişarea ta, Iran, că ești ca şi noi, optimist!

Iran nu răspunse. Dar nici nu plecă. Ideea suprimării marianilor, idee veche, foarte scumpă hawaiienilor, o simţea atât de aproape, că se-nfioră şi apoi înmărmuri. Îi veni în gând deodată să pună mâinile în gâtlejul acestor păpuşi de cocă moale, cu ochi mari fără pleoape, să le frământe în mâinile lui vânjoase, să le destrame şi apoi să

le arunce afară sub picioarele grele ale marianilor care trec neîntrerupt la munca lor de ocnaşi, spre galeria burghielor. Se stăpâni. Ar fi voit să iasă cel puţin din această duhoare de moarte care-l înăbuşea, departe de scăpărările reci, nevăzute ale minţii acestor oameni cumpliţi.

O sudoare rece, după o înăbuşire lăuntrică, îi acoperi trupul. Gândi limpede: „Dacă nu le câştig încrederea, nu mai ies viu de-aici. Clanţa uşii e cu siguranţă încărcată de electricitate. Când voi pune mâna, mă va trăsni”.

Iran răspunse încet, ca după o chibzuire adâncă:

– Dacă aţi luat această hotărâre, domnule inginer Whitt, înseamnă că altă scăpare nu mai e... Şi aşa că nici nu mai e nevoie de părerea mea. Trimiteţi sus, la comanda Marianei, ordinul de serviciu. Îl voi executa eu sau domnul inginer Xavier, n-are însemnătate, nu?... N-are însemnătate... da, care din noi amândoi...

Iran gândi: „Inginerul Whitt ştia că, dacă n-aş fi de partea lui, aş ridica marianii împotriva Formosei şi aş îngropa Omenirea fără a şovăi, prăbuşind columnele care sprijină Oraşul subteran”.

Şi, întorcându-se către inginerul Whitt, întrebă:

– Înec sau înăbuşire?...

Filister dete din mâini:

– Nu, nu, nici o înăbuşire! Asta ar fi lux! N-avem gaze de pierdut...

Lucia lămuri cu glasul ei strălucitor:

– Înec, Iran. Apele mării vin singure.

Inginerul Whitt nu rosti niciun cuvânt. Nu credea în Iran?... Iran se temu. Dacă nu era crezut, în clipa următoare

nu mai era în viaţă – şi după el toţi ceilalţi mariani, pururi dispreţuiţii mariani.

Dar inginerul Whitt zise şi el, privind în jos, apoi în ochii lui Iran:

– Închidem bine ecluzele de beton din faţa Craterului şi cele de oţel din faţa Portalului Formosa. De Crater s-ar putea să mai avem nevoie. Azi, la ora 24. La ora 1 începem să lucrăm în galeria burghielor cu amândouă motoarele. Vei avea grijă ca la ora 24 toate echipele de mariani să fie în repaus. Pereţii oraşului vor fi sparţi cu o singură lovitură dinspre apus. Ciocanul să fie montat – şi firul electric care-l va acţiona tras până-n încăperile rezervate inginerului Xavier. El e şeful Marianei. I se cuvine lui onoarea de a apăsa butonul de contact – şi a dezlănţui lovitura ciocanului.

Nu mai vorbi nimeni. Apoi inginerul Whitt zise gânditor:

– Peste o jumătate de oră nu vor mai fi nici Mariana, nici mariani.

– Peste o jumătate de oră?... se miră Filister.

– Poate şi mai puţin... se corectă Whitt.

Lucia privea la cei care vorbeau. În lumina ochilor ei verzi sclipeau puncte de aur.

Iran îşi dădu şi el în sfârşit părerea, tot atât de rece:

– Va fi poate nevoie de mai mult de o jumătate de ceas pentru înec. Marianii au respiraţia lungă, prea lungă...

– Exact, zise inginerul Whitt, după o clipă. Dar n-are a face câte minute mai mult sau mai puţin... Din clipa în care începe să lucreze moartea, timpul nu mai există.

Iran gândi: „Inginerul Whitt n-are nici o bănuială. Dar nici prea multă încredere nu e bună...”. De aceea socoti necesar să se împotrivească oarecum:

– Îmi vine greu, domnule inginer Whitt, să vorbesc cu domnul inginer Xavier despre toate acestea. Cum să se mute el în Formosa, în încăperile noi din Palatul Prezidenţial, în răstimp atât de scurt? El are sus, precum ştiţi, atâtea hărţi, ocheane... Şi, pe urmă, domnul inginer Xavier e atât de ciudat. Ar fi în stare să rămână sus, în Mariana, ca... doctorul Harwester în Hawaii şi Santio în Cap-Verde. N-ar fi, oare, mai bine să vorbească altcineva cu el? Cineva care ar fi în stare să-l convingă... să-l înduplece...

Iran avea dreptate. De aceea se şi ferise Whitt să vorbească de-a dreptul cu Xavier: om în afara realităţii... Nu. Xavier nu va primi să se mute în Formosa niciodată!...

Lucia interveni:

– O! Whitt... Vrei să mă duc eu la Xavier?...

– Ar fi nefolositor...

– Sau Olivia, cuteză Lucia.

Whitt cugetă o clipă, apoi zise:

– Da. Olivia. Ea îl va putea face să vorbească deschis, să ia o hotărâre pe faţă. Cel puţin vom avea conştiinţa împăcată. Trebuie, din partea noastră, să facem tot ce ne stă în putinţă ca să nu-l pierdem. Poţi pleca, Iran... Peste un minut cineva de aici, de la noi, va fi sus la Xavier.

Şi, întinzând mâna mică, apăsă clanţa şi deschise uşa.

„Sunt scăpat!”, gândi Iran.

Ridicând capul, respiră aer pe-ncetul, să nu se bage de seamă, şi adânc, să se întremeze.

Pendula din fruntea Portalului sună ora jumătate.

Iran plecă repede.

Inginerul Whitt, în biroul lui, şopti privind lung orologiul din perete:

– Peste o jumătate de oră, Omenirea intră în era nouă definitiv. Epoca submarină s-a încheiat.

Lucia şopti:

– Începe epoca Whitt.

Şi se apropie de el, surâzând fericită.

Filister, cu capul albăstrui iluminat deodată, vorbi parcă fără voie:

– Nu ştiu de ce mi se pare că eu nu voi mai trăi mult... Îmi daţi voie să inaugurez era cea nouă cu un „complex” olfactiv?... Ceva reconfortant: esenţe pure de fructe terestre, ca un vis cu Soare.

Şi, fără a mai aştepta răspunsul, se depărta repede.

Când se aprinse becul de lumină roşie, Xavier crezu că Iran venise ca de obicei să-i raporteze că echipele de lucru ale marianilor s-au înapoiat, că de la ora 24 Mariana intră în repaus şi pornesc spre subteranele Formosei hawaiienii sau ceylanii sau cap-verzii... Ce-l mai interesa?... Dar deschise.

Era Olivia.

– O! Xavier, dacă ai şti ce se pregăteşte! E îngrozitor! Whitt vrea să distrugă şi Mariana!

– E în dreptul lui.

– Nu, nu mai pot, Xavier! Nu mai vreau să văd şi să aud nimic!... O! De ce mi-a fost hărăzit să mai apuc să

trăiesc aceste zile?... Şi tot eu am fost silită să viu să te vestesc şi să te rog să...

– De ce ar fi Mariana mai norocoasă decât celelalte Oraşe?...

– Mariana va fi înecată cu toţi marianii! Whitt nu vrea ca oamenii lui să mai trăiască la un loc cu marianii. Îi urăşte, Xavier! Îi urăşte!...

– E convingerea lui, Olivia.

Şi ca să scurteze această jale femeiască, zise scurt:

– Eu rămân aici.

Apoi, privind în altă parte, enervat:

– De altfel, lucrul n-are nicio importanţă.

– Peste o jumătate de oră, Mariana va fi înecată! Trebuie să vii, Xavier! Nu mai am încredere în nimeni, nici în Whitt, nici în mine... Trebuie să vii, Xavier!

Şi Olivia izbucni în plâns.

Xavier o lăsă câteva clipe, apoi zise cu blândeţe:

– Olivia, du-te înapoi, acolo unde ţi-e locul. Whitt ştie ce face. El va crea o lume nouă pentru oamenii pe care-i socoate demni de sforţările geniului lui, o lume mai frumoasă pentru dumneata. Spune-le acolo, în Formosa, că nici n-ai izbutit să dai ochii cu mine, că nu vreau să mai primesc pe nimeni – şi fii sigură că te vor crede. Ei ştiu că nu mai exist de mult. Du-te.

Dar Olivia nu se clinti. Lacrimile conteniră. Toată fiinţa ei era încordată spre un gând, la care parcă nu izbutea să ajungă dintr-o dată. Apoi, cu respiraţia nesigură din pricina plânsului împiedicat, zise:

– Şi dacă nu mă mai întorc nici eu în Formosa?...

– N-ar fi decât propria dumitale voinţă, Olivia. Şi ar fi fost frumos dacă ai fi rămas în Hawaii, cum a rămas doctorul Harwester. Căci moartea în Mariana pentru dumneata e numai o jignire şi o umilinţă.

Apoi, după o scurtă gândire:

– Nu e lucru zadarnic, cred, să fim stăpâni pe timpul nostru. E mai cuminte să te-ntorci în Formosa, Olivia.

– Pentru că s-ar putea spune că am ţinut mai puţin la Hawaii, oraşul meu, decât la Mariana, oraşul dumitale?

„Da”, spuneau ochii lui Xavier.

– O! Asta şi vreau!... izbucni deodată Olivia, mai puternic decât era nevoie, trandafirie toată sub pieliţa oacheşă, de o bucurie pe care n-o mai putea ascunde.

Xavier îi luă mâna şi, sărutând-o cu delicateţe, o păstră în mâna lui:

– Ştii bine, Olivia, că te prefer de mult, deşi n-am spus-o niciodată şi nu-mi mai pot aduce aminte cum era lumea şi ce eram eu, când nu te cunoşteam. Bărbaţii de mult nu mai au dreptul să-şi arate simţirea fără să se facă de râs, şi numai fetele şi femeile mai suferă puţin de aceste absurde preferinţe şi atât de puternice. Dar mi-am zis totdeauna, ca să mă pot ierta, că farmecul dumitale e atât de nou, încât înviază în mine poate instincte străvechi – de la începuturi... Toate acestea însă nu trebuie să abată menirea dumitale între oameni, nici frumuseţea şi nobleţea dumitale. Du-te.

Olivia îşi smuci mâna, se zbătu în loc, ca şi cum ar fi voit să scuture şi să alunge din sine o viperă lăuntrică, chinuitoare şi strigă:

– Nu, nu! Xavier! Nu vreau să mai am nici o menire! Nu-mi pasă nici de nobleţe, dacă nu sunt pentru dumneata.

Xavier tăcea, privind în jur.

Dar nervozitatea Oliviei, care pornea parcă mai curând dintr-un capriciu decât dintr-o patimă, se potoli în faţa liniştii tari a omului pe care totuşi îl iubea. Fără a i se arunca de gât şi a-l copleşi cu greutatea dulce şi aromele ameţitoare ale făpturii ei proaspete, fata vorbi cu simplitate:

– O! Xavier, nu-mi dau bine seama decât acum, sub ameninţarea morţii, cât de mult te iubesc, că nu e altă viaţă pentru mine decât dumneata şi chiar moartea, dacă e cu dumneata, tot viaţă e. În Formosa nu mă mai întorc. Eu rămân în Mariana, orice s-ar întâmpla.

Şi, privind în jos:

– E poate nedrept ce fac. Whitt ar fi meritat o soartă mai bună. El trebuia de mult să ceară pe fiica lui Pi, şi ea ar fi trebuit de mult să-l refuze. Dar această nedreptate o simt în mine acum atât de puternică încât, Xavier, nu pot s-o mai alung. De aceea sunt aici şi de aceea nu mai plec – nu pot să mai plec. La Hawaii n-am putut muri. Când am văzut oraşul rostogolindu-se luat de ape, mi s-a părut că şi eu cea adevărată rămăsesem acolo – şi mă dureau toate fibrele. Apoi cea din urmă lumină a oraşului meu s-a stins departe, în ape – şi eu tot n-am murit. În Mariana pot muri, da, simt că pot muri! Sunt aici cu trupul şi cu sufletul!

Şi, ridicând ochii mari negri, îi puse încrezătoare, senină, pe chipul lui Xavier.

El zise:

– Olivia, împrejurarea e, desigur, absurdă. Nu crezi c-ar fi mai cuminte să ne-ntoarcem amândoi în Formosa şi să dăm amândoi o mână de ajutor lui Whitt?... El e demn de ajutorul nostru. Legătura voastră, rituală abia după alegerea lui Whitt ca Preşedinte, are putere numai un an. După aceea ai drept să-ţi trăieşti viaţa mai departe cum socoti: să dansezi iar la Teatru în faţa oamenilor, să iubeşti, dacă eşti sentimentală, pe cine vrei...

Dar Olivia îl întrerupse:

– Crezi oare, Xavier, că mai are pentru mine vreo însemnătate, din ceasul de acum, ritualul preşedinţiei, geniul lui Whitt, viitorul Formosei şi celelalte? O!.. Cum se cunoaşte că nu mă-nţelegi!... Xavier, eu nu mai pot face decât ce vrei dumneata. Vorbesc, oare, destul de limpede?... Numai ce vrei dumneata!

Xavier, în faţa acestei smerenii, se simţi, pentru întâia oară în viaţă, crescând în acel orgoliu agresiv care e fericirea bărbătească. Ce-i mai rămânea decât să se repeadă şi, luând în braţe făptura ei, să audă-n ureche, să simtă pe obraz, odată cu respiraţia ei fierbinte, cât e de adevărat. Dar i se păru meschină voluptatea în care putea cădea, târând-o cu el, supusă, pe Olivia, când, înaintea lor, Xavier nu era în stare să arate fetei care dorea să trăiască decât moartea.

Olivia, cu privirile-n jos, aştepta îmbrăţişarea lui Xavier. Care nu veni. Ea suspină încet şi, ridicând privirile asupra lui, şopti:

– O! Nu, Xavier. Nu vreau câtuşi de puţin să te minţi pentru mine. Oricât m-ar durea că nu mă doreşti, cuget că

am meritat-o. Poate mă urăşti. Şi ai dreptate. N-ai zburat în Constelaţii din pricina mea. Ceea ce s-a întâmplat a fost din vina mea, dar din iubire, Xavier. Dumneata n-ai mai putut zbura din pricina iubirii mele...

Şi, apucând deodată mâna mică şi albă a bărbatului, o sărută.

Dar Xavier nu îngădui această umilire fizică; încredinţat că pieirea lor era prea apropiată ca să se mai tortureze cu zadarnice remuşcări, zise:

– Olivia, n-ai nici o vină. Sau poate mai vinovat sunt eu, care am suferit de nebunia de a dori să văd zările lumii. Vrei să fii veselă?...

– Vreau!

– Vrei să surâzi?...

– Surâd, Xavier.

Şi surâsul ei fu o grimasă. Apoi şopti:

– Xavier, sunt fericită. Cât mai e?

– Ce?

– Până murim. Pendula e exactă?...

– Douăzeci de minute.

– N-are nici o însemnătate că murim, nu e aşa, Xavier?... Pentru mine, fiindcă te iubesc.

– Nu, n-are nici o însemnătate, Olivia.

– Xavier, când vom auzi gâlgâitul apelor în Oraş, mă vei lua în braţe?...

– Da.

– O! Xavier, voi muri în braţele tale cum aş adormi obosită. Sunt atât de obosită!

Xavier parcă nu auzea.

Olivia întrebă încet:

– La ce te gândeşti?

– La Iran. Nu ştiu unde-ar putea fi... Aş fi voit să-i spun să plece numaidecât la Formosa. Dar poate că e acolo. Vino, Olivia. Să-l lăsăm pe Iran...

Şi gândind: „Fiecare cu moartea lui”, intră-n odaia telescoapelor. Fără voie, privirile Oliviei se opriră pe ochiul mare al pendulei din perete, cu minutarele subţiri şi lungi. Zise c-un surâs fals:

– Nouăsprezece minute. O! Ce repede a trecut un minut!...

Xavier se opri şi el alături de Olivia, priviră în tăcere minutarele şi, la secunda precisă, şopti:

– Optsprezece minute.

Deschise caseta unui ochean. Potrivi cele trei oglinzi şi, scoţând în afară ecranul minuscul, zise:

– Olivia, priveşte avionul cu care voiam să zbor. Poate aş fi avut norocul să mor căzând peste zări, cu toate lumile din jur ridicându-se către mine.

– „X-O”. Ce-nseamnă „X-O”?

– „Xavier-Olivia”. M-am jucat. Am scris şi iniţiala dumitale. Tot nu zburam...

Ridicând fără voie privirile asupra cadranului, zise:

– Şaisprezece minute. Oraşul va fi spart de un ciocan dinspre apus, din direcţia Hawaii?...

– Da, şopti fata mai mult cu respiraţia.

Dar Xavier, citind spaima de moarte din ochii Oliviei, a cărei gură disperată, strâmbată, credea că oferă un surâs, zise cu graţie prefăcută:

– În afară de „Olivia” de pe coapsa avionului, mai am una. Vrei s-o vezi?...

Olivia răspunse, râzând spasmodic:

– O! Da!...

Xavier o duse în odaia hărţilor. Olivia abia mergea. Xavier fu silit s-o ia în braţe.

– Nu trebuie să ne fie frică! şopti inginerul în zuluful de lângă urechea fetei.

Pendula arăta treisprezece minute. „Ce lung e timpul până la moarte”, gândi Olivia şi, cu o mână pe obrazul palid al lui Xavier, ca o dezmierdare înmărmurită, şopti:

– O! Acum nu mai mi-e frică deloc, Xavier! Inginerul stinse lumina şi pe perete şiruiră scăpărările Constelaţiilor din emisfera australă. Ca să-şi alunge gândul morţii pe care totuşi îl simţea viu în ea, Olivia întrebă:

– Ce stea e asta?

Şi pipăi cu degetul arătător.

– Antinous.

– O! Ce frumos!... zise Olivia.

– Priveşte în zarea cealaltă: e Sirius. Poate că aceste două stele îşi semnalizează.

– Dar steaua asta?

– Peştele austral. Vrei să urmăreşti linia dreaptă?... Iată: Barza, Păunul, Centaurul, Spicul, Fecioara... Sub Centaur e o stea mare: Crucea de Sud. Între Centaur şi Crucea de Sud se află o mică planetă dublă, necunoscută, pe care am numit-o Olivia – şi care nu se vede. Dar am fotografiat-o.

– O! Vreau s-o văd!...

Şi, în vreme ce, aplecat, căuta cutia cu plăci fotografice, Xavier gândi asupra morţii lor, căci aruncase o privire piezişă către minutare: mai erau unsprezece minute.

– Nu, nu găsesc placa fotografică a sectorului Crucii de Sud. Unde o fi ascuns Iran clişeul?...

Şi, căutând mereu cu degete înfrigurate, mintea lui număra totuşi cu tic-tacul pendulei secundele morţii: 55, 56, 57, 58, 59...

Ciocanul uriaş ridicat în ape aştepta în dreptul peretelui de cristal. Cu degetul deasupra butonului electric într-o cameră din Formosa, doi ochi ai unui om lucid priveau fix mersul minutarelor pendulei.

Xavier voi să zică: „60 de secunde, Olivia. Mai avem de trăit 10 minute...”.

Dar tăcu – şi căută mai departe.

Olivia gândi, c-o mână pe sân: „Încă 9 minute...”

Iar buzele ei palide şoptiră cu răsuflarea fierbinte, fără voie:

– O! Xavier...

Un bubuit prelung, neaşteptat, repetat la intervale scurte şi inegale de câteva ori, zgudui Oraşul. Xavier înţelese că ceasornicele din Mariana erau în întârziere şi că Oraşul fusese spart.

Olivia se întoarse brusc şi, apucându-l în braţe, îi suflă în obrazul oval, palid şi rece, tot sufletul ei aprins.

– Începe moartea, Xavier?... A început... Am fost asasinaţi, Xavier!... Cu 9 minute înainte! E o crimă, Xavier! În 9 minute se putea întâmpla o minune!...

Xavier se desprinse încet din îmbrăţişarea înfrigurată a fetei şi se duse către uşă. Învârti butonul electric: lumina se aprinse.

Mariana nu era deci ruptă de firele electrice... Să se fi întâmplat ceva la Formosa?... Fără a ţine seamă de spaima Oliviei, care înmărmurise cu ochii şi gura deschise, cu antebraţele ridicate şi degetele desfăcute în străvechiul gest al fricii omeneşti, Xavier trecu în biroul de comandă şi semnaliza la Formosa. Nici un răspuns. Semnaliza la atelierele centrale de la Crater. Tăcere. Nici un semn de nicăieri?

În liniştea imensă care cuprinse parcă şi mai desăvârşit Mariana, Xavier, ridicat în vârful picioarelor, voi să audă cu gura întredeschisă zgomotul şi apropierea apelor. Dar Oraşul zăcea în tăcere, în aceeaşi neobişnuită tăcere, ermetic închis în fundul Oceanului, străluminat de roşeaţa obosită şi mişcătoare a Craterului.

Făcu un pas la dreapta brusc, cu violenţa evadării, spre uşa ascensorului.

Înţepenit.

Strigă, întorcându-se scurt în toate părţile:

– Iran! Iran! Iran!

Nici un răspuns. Numai ecoul slab al glasului lovit de pereţii de sticlă.

Cugetă o clipă şi începu să presupună, să priceapă. Iran răzbunătorul şi marianii, osândiţi cu Oraşul lor la moarte prin înec, trebuie să fi luat Formosa cu asalt şi, zgâlţâind cu furie şi disperare coloanele, au prăbuşit Oraşul peste oameni şi peste ei. Formosa, mormântul Omenirii.

Şi de acum înainte mut, fără viaţă, Pământul se poate învârti mai departe, îngheţând cu desăvârşire în jurul Soarelui îngheţat.

„O”

În timp ce Olivia, în biroul de comandă, încerca să intre în legătură cu Formosa – căci era încredinţată că cineva din palatul prezidenţial trebuie să fi scăpat cu viaţă – Xavier, cuprins de o febră necunoscută firii lui, reluă experienţele cu lampa descompunerii atomului.

Să fi avut spiritul lui nevoie de dispariţia Omenirii ca să redobândească vigoare şi îndârjire?... Sau poate revolta vieţii, simţindu-se ameninţată în ultimul ei germen, îl preschimbase deodată pe Xavier?

El o vedea pe Olivia în biroul de comandă, căutând cu disperare o legătură cu trecutul şi simţi deodată, ca o altfel de moarte, cât de departe e el de femeia pe care o iubea. Totdeauna femeile au căutat înapoi: chiar atunci când înapoi n-a mai fost nimic!

El, Xavier, cercetând necunoscutul spre a găsi o scăpare, privea înainte. Cum s-o ducă pe Olivia, cu adevărat, spre el?... Încă o dată simţi, deşi erau singuri, numai ei amândoi pe lume, că trebuia încă, de aci înainte, să-şi cucerească femeia niciodată sigură, totdeauna necredincioasă, pururi căutându-şi trecutul.

Dacă nu izbuteşte să găsească acum *gazul 8*, să smulgă materiei forţa din care e alcătuită şi să evadeze în planeta nouă, moartea pentru Xavier va fi mai cumplită decât a tuturor oamenilor îngropaţi în Formosa: căci Xavier murea alături de fântâna de viaţă vie a Oliviei, el pierea cu deplina conştiinţă a ultimului om, că după el nu mai rămâne decât piatra stearpă a globului, peste care spiritul lui atâtea timpuri domnise.

Din cercetarea atentă a formelor înscrise pe cele 7 conuri ale lămpii, Xavier nu putu găsi vreo simetrie – cum nu găsise nici Whitt – din concluzia căreia să afle *gazul 8*. Şi dintr-un instinct care se dovedise totdeauna mai puternic decât toate inteligenţele calculatoare, inginerul părăsi deodată, halucinat, şi fizică, şi matematică.

Cine va crede vreodată – deşi toate marile descoperiri au fost ale întâmplării, iar inteligenţa a bătut numai nişte cuişoare provizorii de idei între fenomene pe care le bănuia suprapuse, că hotărâtoarea descoperire a ultimului om a fost zămislită dintr-o prejudecată?... Xavier n-avu curajul să-şi exprime ideea zănatică. Şi tot întreba dacă nu cumva, din spaima morţii, căzuse în naivitate şi se purta ca un vrăjitor terestru din evul mediu, care topea plumbul în lumina lunii, la o anumită încrucişare a stelelor, ca să facă aur. Dar marele matematician Dun[2], când nu găsea soluţia unei probleme, nu se culca oare ca s-o afle în vis, deşi atunci toate puterile minţii se răzleţeau?... Continentul Africii fu descoperit întâmplător de un navigator care căuta altceva – şi toate experienţele izbutite, toate, ce-au fost, dacă nu încercări absurde, unele mai ridicole decât altele, spre a pipăi inima unui sistem de întuneric?...

Când îi veni ideea – ideea O – lui Xavier îi fu ruşine să şi-o mărturisească. Râse şi bătu din palme ca paiaţele roşii cu tingiri de alamă galbenă. Apoi râse iar.

O!... Ideea O!...

Ideea O!

Şi se-ndreptă spre odaia de comandă, să râdă cu Olivia.

Nu ajunse încă la uşă, când auzi glasul băieţesc, metalic, al fetei, strigând din toate puterile:

– Xavier! Vino repede!... Semnal din Formosa!...

---

2 John William Dunne (1875-1949) era nu matematician, ci specialist în aeronautică. În 1927, el a publicat *An Experiment with Time*, în care descria cum îi apăreau în vis o seamă de evenimente viitoare.

– Ideea O..., îşi zise Xavier. „Semnalul” din Formosa trebuie să fie o idee O a Oliviei... Nebunia ei!...

Dar Olivia nu era pradă nici unei halucinaţii, cum crezuse la început Xavier. Din Formosa soseau într-adevăr semnalele cunoscute:

. . – ! . . – !

Era Lucia care lucra e-un mic aparat de semnalizare în Palatul Prezidenţial. Dădu repede lămuririle toate.

Dezastrul acolo fusese complet. Da, Iran şi oamenii lui, cu câteva minute înainte de distrugerea Marianei, năvăliseră în Formosa, închiseseră ecluza Portalului ca să nu scape nimeni şi doborâră colonadele. Inginerul Whitt s-a repezit afară să cheme ajutoare din galeriile hawaiienilor şi să alunge pe mariani ca să mântuie Oraşul, dar fu lovit de muchia unui bloc de piatră care îi zdrobi umărul drept. Palatul Prezidenţial a rămas întreg, fiind de marmură, dar e îngropat cu totul şi nu are decât o singură comunicare cu văzduhul, prin marea colonadă centrală. Oraşul ar mai fi putut scăpa dacă locuitorii din Formosa s-ar fi ridicat cu toţii şi s-ar fi împotrivit. Dar nimeni din Oraş, nici hawaiienii, nici ceylanii, nici cap-verzii n-au ieşit să lupte, nu s-au împotrivit morţii. Whitt e mai puţin îndurerat de rana lui decât de această laşitate a unor oameni pe care-i socotea superiori şi care s-au lăsat îngropaţi de vii, ca şi cum viaţa sub Pământ li s-ar fi părut mai rea decât moartea. Da. Formosa e un mormânt.

– Şi pe cine socoate Whitt vinovat de acest cataclism?... Întrebă Olivia. Pe Iran, desigur, adică pe Xavier...

– O! Nu!... răspunse Lucia. Whitt ştie că nici Xavier n-ar fi îngăduit această crimă. Vinovat e numai Iran, care desigur n-a fost în minţile lui. Nu mai era demult şi nimeni nu băgase de seamă. Whitt crede că vinovat este el, inginerul Whitt, care n-a construit şi mai adânc în inima Pământului Oraşul subteran, atât de adânc, încât să nu mai fi avut nevoie să-l sprijine pe colonade şi nimeni să nu-l mai fi putut prăbuşi. Whitt e acum în laborator. Caută *gazul 8*. Dacă-l găsim, reconstruim Formosa mai adânc, şi mai adânc. Acolo e scăparea! Sau vom muri şi noi.

Olivia răspunse Luciei că şi Xavier caută acum cu înfrigurare *gazul 8*. Că vor zbura după aceea spre o planetă nevăzută, între Centaur şi Crucea de Sud – sau vor muri.

– Dar nu, Lucia, nu vreau să mor! strigă Olivia. Nu vom muri! zise ea cu glas şi mai hotărât.

– Nu vom muri!... se auzi glasul muzical, senin al Luciei.

Şi cele două femei îşi surâseră, nevăzute, cu speranţă.

În ceasul suprem, luciditatea şi instinctul duseră laolaltă lupta împotriva morţii. Xavier se întrebă, în nebunia lui: „Dacă steaua şi avionul sunt ale Oliviei, nu cumva *gazul 8* e tot al ei?”

Gazul „O"!

Trecând un curent de oxigen prin conul ultim, nu se suprimă oare ultimele legături ale materiei – descătuşând electronii aproape smulşi centrului lor ipotetic?...

Şi, înainte de a face experienţa, Xavier cercetă funcţia oxigenului în formulele celorlalte conuri. Conul întâi: O inexistent. Conul doi: O inexistent. Conul trei până la şapte,

O în creştere variabilă, dar scădere până la zero a tuturor celorlalte elemente. Conul 8: O absolut – să fie O simetria perfectă?...

Olivia, în biroul de comandă, fu uimită când deodată, cu o putere orbitoare, se aprinseră toate lămpile. Văzu că strălucea din toate cristalele nu numai biroul de comandă, ci întreg Oraşul Mariana, ca-n vremurile bune: toate etajele, atelierele de jos, trenurile, ascensoarele...

Xavier intră cu chipul însufleţit de un surâs pe care Olivia nu-l mai văzuse.

– E lumină destulă? întrebă.

– O! Prea multă chiar!...

Xavier zise repede:

– Semnalizează la Formosa! *Gazul 8* e O – oxigenul pur.

Şi plecă înapoi, spre odaia unde lampa cu opt conuri ardea incandescentă cu firele subţiri, pornind de la conul ultim spre comutatoarele electrice din perete. Xavier stinse luminile din Mariana şi puse în funcţiune ascensorul care ducea sus, la suprafaţa îngheţată.

Era grăbit.

Pe unde trecea lăsa uşile deschise.

Strigă Oliviei:

– Sunt sus! La elice!... Pentru cuplarea lămpii atomice! Întreabă la Formosa dacă vor să vie cu noi!...

Şi ascensorul urcă iluminat, vertiginos.

Când se-ntoarse, Xavier găsi pe Olivia în lacrimi.

– Nu vor... Ei sunt hotărâţi să rămână în Formosa! Xavier zise Oliviei repede:

– Pune-ţi haina şi masca de aluminiu. Le găseşti în odăile hărţilor, în dulapul din dreapta.

Şi semnaliză:

. . – ! . . – !

– Aici Mariana, inginer Xavier.

– Aici inginer Whitt. Cu O, Pi funcţionează. Mulţumesc şi te felicit, inginer Xavier. Nu mă pot pune încă pe lucru din pricina umărului drept, cam deteriorat. Vreau să reconstruiesc Formosa. Cobori?...

– O, nu! Eu zbor. Vii?

– O! Nu!... În orice caz, dacă te răzgândeşti în aer şi te-ntorci pe Pământ, mă găseşti la lucru. Să te-aştept?

– Nu. La revedere, Whitt! Poate vreodată se vor întâlni în Univers planetele noastre, cu urmaşii noştri.

– Poate. La revedere, Xavier!...

Înainte de a porni drept în sus, spre scăpărarea stelelor palide, Xavier zbură o vreme jos, deasupra întinderilor îngheţate. Îi părea rău cumva, în clipa hotărâtoare, să se despartă de Pământul care zămislise şi hrănise viaţa atâtea mii de milenii?...

– Eşti trist, Xavier..., suspină la ureche Olivia, care şedea alături, în carlingă.

– Eşti fericită, Olivia?... răspunse Xavier.

Olivia surâse. Ochii ei sub masca de aluminiu se aprinseră ca două stele de viaţă, căutând în ochii lui răspunsul luminilor ei.

Şi în vreme ce doi oameni rămâneau adânc în inima Pământului, legaţi din voia lor de destinul lui, alţi doi oameni îl părăseau, ducând scânteia vieţii în Universul de

unde poate au purces: *Adam şi Eva* în inima globului, *Adam şi Eva* porniţi spre cucerirea unui nou Pământ, în spaţii.

– O! Priveşte înapoi, Xavier! exclamă uimită Olivia după întâiul zbor înalt şi vertiginos. Pământul se face stea!

Dar Xavier tăcu şi, încordat, nu mai întoarse capul. Nu mai răspunse. El privea drept înainte.

EPILOG

Operatorul de cinematograf Ioan Doicin a rămas cu urechea pe inima blondei Ri şi după ce povestea a încetat.

În odaia lor de la al 47-lea etaj din Bucureştii mileniului al cincilea au intrat întâile mijiri ale dimineţii de iarnă. Dar zumzetul elicei avionului de aluminiu, în loc să piară cu imaginile Oraşelor de sticlă şi ale oamenilor submarini, creştea aievea inundând cu prezenţa lui toată încăperea. Ri, care aţipise cu o floare de lotus în mâna stângă şi cu o sârmă verde între degetele dreptei, deschise pleoapele şi clipi peste albăstrimile de vis ale ochilor.

RI: – Ce e, Ioan?

IOAN, revenindu-şi: – Au zburat, Ri... Xavier şi Olivia au zburat!... Vor ajunge în planeta cu două globuri, te asigur!... Auzi zgomotul elicei?

Ri : – Ai visat, Ioan! Ce planete? Ce globuri?...

IOAN, ascultând zgomotul tot mai puternic al elicei, se apropie de fereastră: – *Cinci aeroplane, Ri, dau ocol* building*-ului nostru! Vino repede!... Ah!... Au apucat spre Cotroceni!... (întorcându-se brusc) Ce fac copiii?... Unde sunt?*

RI, uimită: – *Cum, ce fac copiii?... Dorm! Şi tu strigi de parcă ai fi în cabina cinematografului. Vrei să-i trezeşti?... Abia s-a făcut ziuă.*

IOAN, revenindu-şi, cu o mână peste ochi: – *Am vorbit aseară despre stingerea Soarelui şi oamenii submarini din Oraşele scufundate... Răsare şi azi Soarele, Ri?...*

RI: – Ce vorbă e asta, Ioan? Sigur că răsare...

IOAN: – Sigur?... De unde sigur? De când sigur?... Ne-am obişnuit, când ne sculăm, să găsim Soarele şi ni se pare că aşa trebuie să fie, aşa e firesc. Dacă răsare şi apune, înseamnă că s-ar putea odată nici să nu mai răsară, nici să nu mai apună. Trandafirul care dă flori, vine o vreme când nu mai înfloreşte. Mă duc până-n balcon, Ri, să văd dacă Soarele răsare şi azi.

RI, privindu-l cum se duce spre balcon, ironică: – *Răsare?...*

IOAN, entuziasmat: – *Răsare! Vino, Ri! S-au înroşit zările şi sclipesc zăpezile pretutindeni... Răsare!...*

RI: – Ioan, tu spui prostii!... Ai visat urât!... De unde ţi s-a năzărit ideea că Soarele ar putea să nu mai răsară?... Du-te mai bine şi te spală cu apă rece pe ochi, până atunci fac şi eu cafeaua. Şi vezi bine să nu verşi apa pe jos, cum ţi-e obiceiul!...

Ioan Doicin merge repede pe străzile Capitalei spre serviciul lui. Zgomotele oraşului de beton şi fier îi risipesc violent ultimele imagini ale visului auzit şi văzut în inima fantastică a blondei Ri. Trenurile trec vertiginos în văzduh, zguduind aerul, claxoanele automobilelor vociferează metalic, şi fluierul pătrunzător de panică al unei sirene de vapor de pe Dâmbovița aminteşte vecinătatea Dunării, a mării. Bărbaţi şi femei cu ochi proaspeţi, odihniţi, eliberaţi

de halucinaţia nopţii, încrucişează ochii lui încă speriaţi, chipul lui revenit din viitor. Glasurile omeneşti, râsetele prietenilor care se întâlnesc întâmplător la o răscruce, privirile femeilor care îşi revăd tovarăşele de drum şi de lucru, toate i se par încă nespus de ciudate.

Soarele s-a ridicat bine deasupra turnurilor uriaşe cu patru feţe ale palatelor uriaşe, bucureştene, peste poduri, trenuri şi vapoare, luminând străzi, aglomeraţii...

„Soarele trăieşte! Eu trăiesc!...”, îşi zice Ioan Doicin cu o fericire copilărească.

Şi bătând talpa în trotuarul cu stratul de zăpadă subţire, simte tăria pământului, ca un efluviu de forţă care-l străbate acum până-n creier. Înalţă fruntea şi-şi lasă faţa în razele Soarelui, cu ochii mari deschişi, până când lumina orbitoare preschimbă tot ce vede într-un Soare uriaş – şi ochii scăpărători deodată i se umplu de lacrimi.

La întretăierea marilor bulevarde, în dreptul Statuii Naţionale se opreşte şi se uită în jur.

Câţiva trecători din mulţimea care curge în toate direcţiile îl măsoară cu neîncredere.

Lovind puternic cu călcâiul şi arătând Soarele cu degetul, Ioan Doicin zice entuziast:

– Aici e Pământul!... Acolo e Soarele!...

Şi, râzând fericit, îşi vede de drum, dând din cap.

– Vine de la chef... Nu s-a trezit încă, îşi spun câţiva care-l auziseră.

Şi, râzând, îşi văd şi ei de drum.

14 mai – 16 iulie 1932

CUPRINS :

virtual-project.eu

== aladrian ==

